

Version 26.11.2007

EUROOPA KALANDUSFONDI 2007–2013 RAKENDUSKAVA

EESTI

Eesti Vabariigi Põllumajandusministeerium

1. SISSEJUHATUS	4
2. GEOGRAAFILINE ABIKÕLBLIKKUS JA RAHVASTIK.....	4
3. KALANDUSSEKTORI ANALÜÜS.....	6
3.1. KALANDUSSEKTORI ÜLDKIRJELDUS	6
3.2. SEKTORI SWOT-ANALÜÜS JA ARENGUSUUNAD.....	11
3.2.1. Kalapüügi ja sadamate SWOT-analüüs.....	11
3.2.2. Vesiviljeluse SWOT-analüüs.....	12
3.2.3. Kala töötlemise ja turustamise SWOT-analüüs	13
3.2.4. Kalanduspiirkondade SWOT-analüüs	14
3.3. KESKKONNASEISUND	14
3.3.1. Jõesed ja järved.....	14
3.3.2. Rannikumeri.....	15
3.3.3. Eesti Natura 2000	17
3.4. ÜLEVAADE RAKENDUSKAVA KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISEST HINDAMISEST	18
3.4.1. Kokkuvõtte rakenduskava keskkonnamõju strateegilisest hindamisest	19
3.4.2. Võimalik oluline otsene keskkonnamõju	20
3.4.3. KSH programmi ja KSH aruande avalikustamine ja konsultatsioonid osapooltega.....	23
3.4.4. Strateegilise keskkonnamõju hindamise ettepanekute ja konsultatsioonide tulemuste arvestamine.....	24
3.5. NAISTE JA MEESTE VÕRDÕIGUSLIKKUS TÖÖTURUL.....	25
3.6. EELMISE PROGRAMMIPERIOODI ANALÜÜS.....	26
3.7. ANALÜÜSI PEAMISED TULEMUSED	28
4. RAKENDUSKAVA STRATEEGIA	30
4.1. ÜLDEESMÄRGID JA MÕJUINDIKAATORID	30
4.2. ERIEESMÄRGID JA TULEMUSINDIKAATORID	30
5. EELHINDAMISE KOKKUVÕTE	32
6. RAKENDUSKAVA PRIORITEETSED SUUNAD.....	35
6.1. RAKENDATAVATE PRIORITEETSETE SUUNDADE KOOSKÕLA JA PÕHJENDUS	35
6.1.1. Seos riikliku strateegilise kavaga.....	35
6.1.2. Rakenduskava juhtpõhimõtete kooskõla	35
6.1.3. Kooskõla eelhindamisega	36
6.1.4. Seosed teiste rakenduskavadega.....	36
6.1.5. Horisontaalsete teemadega arvestamine	36
6.2. ESIMENE PRIORITEETNE SUUND – KALALAEVASTIKU KOHANDAMINE	37
6.3. TEINE PRIORITEETNE SUUND – VESIVILJELUS, SISEVETE KALANDUS, KALANDUSTOODETE TÖÖTLEMINE JA TURUSTAMINE	41
6.4. KOLMAS PRIORITEETNE SUUND – ÜHIST HUVI PAKKUVAD MEETMED	45
6.5. NELJAS PRIORITEETNE SUUND – KALANDUSPIIRKONDADE JÄTKUSUUTLIK ARENG	49
6.5.1. Neljanda prioriteetse suuna eesmärk.....	49
6.5.2. Kavandatav meede.....	52
6.5.3. Geograafiline kohaldamisala. Kalanduspiirkondade valimise kriteeriumid ja kord.....	53
6.5.4. Aktiivrühmade moodustamise kriteeriumid ja kord ning aktiivrühmade halduskorraldus	53

6.5.5. <i>Strateegia ettevalmistamise tegevuskava ja strateegia vastavaks tunnistamise ja hindamise kord ja ajakava ning toetuste taotlemine</i>	54
6.5.6. <i>Seire- ja kontrollisüsteem</i>	55
6.5.7. <i>Riiklik kalandusrühmade võrgustik</i>	56
6.6. VIIES PRIORITEETNE SUUND – TEHNILINE ABI.....	56
7. RAKENDUSKAVA RAHASTAMINE.....	57
7.1. KAVA RAHASTAMISALLIKA JÄRGI AASTATE KAUPA (EURODES)	57
7.2. RAKENDUSKAVA RAHASTAMISKAVA PRIORITEETSETE SUUNDADE KAUPA.....	57
8. RAKENDUSSÜSTEEM.....	59
8.1. RAKENDUSKAVA ELLUVIIMINE JA KOHUSTUSTE LAHUSUSE TAGAMINE.....	59
8.1.1. <i>Korraldusasutus ja vahendusasutus</i>	59
8.1.2. <i>Sertifitseerimisasutus</i>	60
8.1.3. <i>Auditeerimisasutus</i>	61
8.2. FINANTSJUHTIMINE	62
8.3. SEIRE JA HINDAMISE KORRALDUS	65
8.4. ANDMETE KOGUMINE JA ELEKTROONILINE ANDMEHALDUS	66
8.5. RAKENDUSKAVADE OMAVAHELINE TÄIENDAVUS JA KATTUVUSTE VÄLTIMINE..	67
8.6. INFO JA AVALIKUSTAMINE	67
8.7. KAASATUD SOTSIAALMAJANDUSLIKUD PARTNERORGANISATSIOONID JA KOKKUVÖTE KONSULTATSIOONIDEST	67
1. LISA	70
2. LISA	71
3. LISA	72
4. LISA	73
5. LISA	74
6. LISA	86
7. LISA	87
8. LISA	106
9. LISA	108

1. SISSEJUHATUS

Rakenduskava olemus ja lähtealused

Käesolev rakenduskava on Euroopa Komisjoni poolt kinnitatav dokument, mille eesmärgiks on kavandada aastateks 2007–2013 Euroopa Kalandusfondist (EKF) rahastatavad abikõlblikud tegevused ning nende rahastamise maht ja tingimused kalanduse arendamiseks.

Rakenduskava koostamise aluseks on nõukogu 27. juuli 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1198/2006 Euroopa Kalandusfondi kohta (ELT L 223, 15.08.2006), milles on sätestatud üldsätted EKF kohta, sh toetatavad tegevused, ja komisjoni 26 märtsi 2007. aasta määrus (EÜ) nr 498/2007, millega kehtestatakse Euroopa Kalandusfondi käsitleva nõukogu määruse (EÜ) nr 1198/2006 üksikasjalikud rakenduseeskirjad (ELT L 120, 10.05.2007). EKF rakendamiseks aastatel 2007–2013 tuleb koostada rakenduskava, järgides nõukogu ja komisjoni määrustega paikapandud nõudeid sisu osas. Rakenduskava koostamisel järgitakse „Riigi eelarvestrateegias 2007–2010” määratletud prioriteete, tagamaks EKF-st ja Eesti riigi omavahenditest rahastatavate tegevuste kooskõla. Rakenduskavas sätestatu on aluseks rakendusskeemide ja vajalike ressursside planeerimisel, aga ka riikliku õigusliku raamistiku ettevalmistamisel.

Rakenduskava otsesteks lähtealusteks on „Eesti kalanduse strateegia 2007–2013” ja „Põllumajandusministeeriumi valitsemisala arengukava 2008–2011”, mis on aluseks rakenduskavaga kaetud valdkondadele ja hõlmavad planeeritavat programmeerimisperioodi. Nendes arengukavades määratakse valdkondade peamised arengusihid ja tegevused, mida planeeritakse ellu viia. EKF kasutamist on otstarbekas kavandada kogu vastava valdkonna riikliku tegevuse kavandamise raames tagamaks tegevuste suuremat koosmõju ja vältimaks kattuvusi teistest rahastamisallikatest planeeritud tegevustega. Käesolev rakenduskava arvestab ka erinevaid asjakohaseid Euroopa Liidu tegevuse põhisuundi.

Käesolev rakenduskava põhineb viiel EKF prioriteetsel suunal:

- 1) kalalaevastiku kohandamine;
- 2) vesiviljelus, sisevete kalandus, kalandustoodete töötlemine ja turustamine;
- 3) ühist huvi pakkuvad meetmed;
- 4) kalanduspiirkondade säästev areng;
- 5) tehniline abi.

2. GEOGRAAFILINE ABIKÕLBLIKKUS JA RAHVASTIK

Eesti kuulub tervikuna lähenemiseesmärgi alla ja on hõlmatud NUTS II tasandiga. Lähenemiseesmärgi alla kuuluvad liikmesriigid ja piirkonnad, mis on oma arengus teistest piirkondadest maha jäänud. Lähenemiseesmärk on suunatud piirkondadele, mille ostujõuga kohandatud sisemajanduse kogutoodang (SKT) inimese kohta on alla 75% Euroopa Liidu keskmise.

Eurostati andmetel oli hinnatasemega korrigeeritud SKT *per capita* Eestis 2005. aastal 14 000 eurot (hinnatasemega korrigeerimata 8200 eurot).

Eesti on nii pindalalt kui rahvaarvult üks väiksemaid riike Euroopas. Euroopa Liidu 27 liikmesriigist on väiksema rahvaarvuga vaid Küpros, Malta ja Luksemburg. Pindalalt on Eestist väiksemad Belgia, Luksemburg, Madalmaad, Taani, Küpros,

Malta ja Sloveenia. Seega on Eesti Euroopa Liidus üks väiksema rahvastikutihedusega (31,2 elanikku ruutkilomeetri kohta); see näitaja on veel väiksem ainult Soomes ja Rootsis.

3. KALANDUSSEKTORI ANALÜÜS

3.1. Kalandussektori üldkirjeldus

Meie kalandus on Eesti iseseisvusperioodil oluliselt muutunud. Rannakalade varu võeti täielikult kasutusele juba 1990. aastate esimesel poolel ning traalpüük saavutas oma maksimumi 1997. aastal. Enamiku töonduskalade varu on vähenenud ja varu kasutamine on maksimaalsel lubataval tasemel. Kalahindade märgatavalt aeglasem tõus võrreldes püügiga seotud kuludega on kalandussektori olukorda veelgi halvendanud.

Enamik Eesti kalasaagist pärineb Läänemerest. Olulisel kohal on ka kaugpüügi saak peamiselt Atlandi ookeani põhjaosast. Mahult väiksema, kuid väärtusliku osa moodustab sisevete, peamiselt Peipsi järve kalasaak.

Kalandus sõltub veekogude ja ökosüsteemi seisundist ning majanduse arengust; kalapopulatsioonid on heas seisus, kui kalavarud suudavad hoolimata töõnduspüügi survest end looduslikult taastoota.

Kalandussektor on Eestis oluline sotsiaalses ja regionaalses võtmes, olles Eesti mõnedes piirkondades üks põhiline töõhõive ja sissetuleku allikas (vt kaarti 1. lisas). Kalandussektor moodustas 2003. ja 2004. aastal sisemajanduse kogutoodangust (SKT) 0,5%.

Kalandussektori osatõõhtsus majanduses on 1998. aastast alates vähenenud, kuna sektor on oma arengult jäänud oluliselt alla teiste majandusvaldkondade arengule. Investeeringute tase on madalaim ja amortisatsiooni osakaal ettevõtjate kogukuludes on kalandussektoris üks kõrgemaid. Kalandussektor toetub siiani suures osas vananenud rajatistele ja tehnikale. Seoses Euroopa Liitu astumisega on rajatise ja tehnikat küll uuendatud ning renoveeritud, peamiselt hügieeninõõuete paremaks järgimiseks, kuid reaalselt on asendatud vaid murdosa koguvaradest. Kalandussektoris töõtab umbes 1% töõga hõivatud elanikkonnast. Sektori toodangu koguvõõrtus on 157 miljonit eurot. Kalatoodete kaubandusbilanss on hetkel positiivne; 2006. aastal ületas eksport importi umbes 17 miljonit eurot.

2007. aasta seisuga koosneb Eesti kalandussektor peamiselt mikro-, väike- ja keskmise suurusega ettevõtetest.

Eesti kalandussektor jaguneb kolmeks suuremaks valdkonnaks: kalapüük, vesiviljelus ning kala töõtlemine ja turustamine.

Eesti kalapüük jaguneb püügipiirkondade alusel kolmeks põõhimõõtteliseks osaks: püük Läänemerest (traal- ja rannapüük), püük sisevetest ja kaugpüük. Püük Läänemerest jaguneb traalpüügiks ja rannapüügiks.

Erinevate laevastikusegmentide arengut kajastab 3. lisa. Püügitulmuste jagunemine erinevate laevastikusegmentide vahel on toodud 2. lisas.

Püük Läänemerest

Traalpüük

Reguleeritud kalaliigid Läänemerel on räim, kilu, tursk ja lõhe. Euroopa Komisjoni määrus sätestab iga-aastaselt Euroopa Liidu liikmesriikidele kalapüügikvoodid Läänemerel. Eestile eraldatud kvoodid jaotatakse traalpüügifirmade vahel ajaloolise püügiõiguse alusel. Siseriiklikult eraldatakse räimekvoodist 70% traalpüügile ja 30% rannapüügile. Eraldatud kvoodid on aastate lõikes välja püütud 90% ulatuses. Räime ja kilu püütakse peamiselt inimtoiduks ja vähesel määral kalajahuks. Peamised püügivahendid on traalid, vähesel määral ka tursa- ning lõhevõrgud. Traallaevadel töötab ca 600 kalurit. Püügihooajavälisel ajal juunist kuni septembri keskpaigani on töötajate puhkuseaeg või tegeldakse laeva ja traalpüügivahendite remondiga. Küsitletud ettevõtete esindajate sõnul püüavad ettevõtted säilitada spetsialiseerunud töötajaskonda, makstes miinimumpalka ka töövaesel ajal. 2005. aastal toimus Läänemere traalpüük 154 traallaevalga, mis kuuluvad segmenti 4S1. Laevade keskmine vanus on 24 aastat.

Rannapüük

Rannapüügi peamised piirkonnad on Pärnu laht, Väinameri ja Soome laht. Rannapüük toimub 12 meremiili ulatuses või kuni 20 m samasügavusjoones. Püütakse paljusid erinevaid liike, neist majanduslikult tähtsamad on ahven, räim, tint, koha, lest, angerjas samuti tuulehaug, meriforell, vähemal määral ka lõhe ja haug. Püügivahendid on mõrrad, võrgud ja õngeliinid. Viimastel aastatel on järjest olulisemaks muutumas räimepüük kastmõrdadega. Rannapüügil kasutatavad püügivahendid on amortiseerunud ja osaliselt mitteselektiivsed. Rannapüügi teostamist, seda eriti läänerannikul ja saartel, raskendab kalurite püüniseid lõhkuvate hallhüljeste viimastel aastatel pidevalt kasvav arvukus. Väinameres on aga rannakalade loodusliku vaenlase, kormorani arvukuse märgatav suurenemine takistanud varude taastumist ning vähendanud seeläbi kalurite väljapüüke. Rannapüügi kogused moodustasid 2006. aasta Eesti kogupüügi koguselisest mahust 10,5%. Rannakalureid oli 2006. aasta mai seisuga kokku 2572 koos abikaluritega. Enamikul kutselistest rannakaluritest on kalapüük kujunenud täiendavaks sissetulekuallikaks muu teenistuse kõrval. Uuringute tulemusena selgus, et kolmandik rannakaluritest saab põhisissetuleku kalapüügist, ülejäänud aga muudest tegevustest. Ametivahetusest on huvitatud 20% ning järgmise kümne aasta jooksul on pensionile jäämas 14% rannakaluritest. Rannakalurite keskmine vanus on üle 50 aasta. Rannapüügis kasutatakse kokku 880 alla 12 m alused, mis kuuluvad segmenti 4S2.

Püük sisevetest

Töenduslik püük Eesti sisevetes toimub arvestataval määral kahes suuremas järves: Peipsis (koos Lämmi- ja Pihkva järvega) ja Võrtsjärves. Peipsi järve püügikorraldus lepitakse igal aastal kokku Venemaaga ning püügivõimalused jaotatakse kutseliste kalurite vahel ajaloolise püügiõiguse alusel püügivahendite kaupa. Püük toimub plokk-kvoodi raames. Püügikorralduste aluseks on teadlaste soovitusel. Teiste siseveekogude püügikorraldus toimib samal põhimõttel ja aluseks võetakse teadlaste soovitusel püügivahendite arvu kohta. Koguseliselt on sisevete saagid merest püütavaga võrreldes küllaltki väikesed, et aga sisevetest püütava kala hind on merekala omast oluliselt kõrgem, on tegu siiski piirkondlikult olulise sissetulekuallikaga. Peamised püütavad liigid on ahven, koha, latikas, tint, siig, jõesilm (Narva jõest) ja angerjas. Püügivahendid on mõrrad, võrgud, seisev- ja põhjanoodad. Sisevetel kasutatavad püügivahendid on amortiseerunud ja osaliselt mitteselektiivsed. Omalaadse tegevusena Euroopas teostatakse Eestis talvist jääalust püüki. Talvine püük võimaldab sisevete ja rannakaluritel pikendada oma 4–5-kuulist püügihooaega sõltuvalt jääoludest kuni paari kuu võrra.

2006. aasta maikuu seisuga töötas sisevetel kokku 963 kalurit koos abikaluritega. Uuringute tulemusena selgus, et kolmandik kaluritest saab põhisissetuleku kalapüügist, ülejäänud aga muudest tegevustest. Ametivahetusest on huvitatud umbes 30% ning pensionile on jäämas 21% kaluritest. Sisevete kaluri keskmine vanus on üle 50 aasta.

Eestis puudub sisevete aluste kalalaevaregistrisse kandmise nõue, kui omanik ise ei ole soovinud ega soovi ka tulevikus taotleada avaliku sektori poolseid toetusi. Sisevete laevu on kalalaevaregistri andmetel 384 ja need kuuluvad segmenti 4S4.

Kaugpüük

Eesti kaugpüük toimub Atlandi ookeanil ja Teravmägede piirkonnas. Peamiselt püütakse krevetti ning on püütud veel kalmaari, putassuud, meriahvenat, merluusi ja süvalesta. Kaugpüük moodustas 2006. aastal koguseliselt Eesti kogupüügist 15,2%. Kaugpüügi laevad lossivad Islandi, Hispaania ja Kanada sadamates. Krevetipüügisektori majanduslik jätkusuutlikkus on vähenenud, sest väikesemõduline krevett on viimastel aastatel kaasa toonud kokkuostuhindade languse ning samaaegselt on toimunud kütusehinna tõus.

Tööhõive kõigub kaugpüügisektoris 250 ja 270 töötaja vahel. Püük toimub kümne traallaevaga, mis kuuluvad segmenti 4S3. Laevade keskmine vanus on 27 aastat.

Sadamad ja lossimiskohad

Esmakokkuostukviitungite alusel on Eestis 267 kalasadamat ja lossimiskohta, nendest 39 asuvad sisevetel. Enamik sadamatest ja lossimiskohtadest kuulub eraomandusse. Kuivõrd lossitavad kogused on suhteliselt väikesed ja kala lossimisest saadav tulu moodustab sadamaomaniku sissetulekutest väikese osa, siis paljud sadamad tegelevad lisaks kala lossimisele ka muude tegevustega, nagu näiteks turismi, kauba- ja reisivedudega.

Vähese tasuvuse tõttu ei vasta kala lossimise infrastruktuur paljudes sadamates kaasaja nõuetele. Puuduvad kala sorteerimisliinid, külmkambrid, kütuse tanklad; tõstukid, kaid jne on amortiseerunud. See põhjustab kala sesoonsust turul, langetab kala kvaliteeti ja hinda. Parem on olukord nendes sadamates, kus omanik tegeleb ka kalapüügi ja töötlemisega, sest see tagab efektiivsema majandamise ja suurima investeerimisvõime.

Vesiviljelus

Põhisuundadena domineerivad vesiviljeluses kaubakalakasvatus, kalakasvatus looduslike vete asustamiseks ja vähikasvatus. Vesiviljelusega tegelevaid ettevõtteid oli 2006. aasta 1. jaanuari seisuga 26. Lisaks kaubakala tootjatele on Eestis 53 ettevõtet, kelle tegevusala on äriregistri andmetel kalakasvatus. Nende hulka kuuluvad väiketiikide omanikud ja õngitsemisturismi pakkujad. Traditsioonilistest liikidest on läbi aegade Eestis kasvatatud vikerforelli ja karpkala. Mahult on kõige olulisem ja perspektiivikam vikerforell ning sellele liigile toetub ka kalaturism. Uutest liikidest on kasvatustes edukaimaks osutunud angerjas ja vähk. Täiesti uued perspektiivid on siia, koha, ahvena ja tuura kasvatamiseks kaubakalaks. Osa võrgustiku Natura 2000 piirkonda jäävatest vesiviljelustootjatest peavad arvestama täiendavate keskkonnanõuetega ning väheneva tulubaasiga.

Vesiviljelussektorit iseloomustab sõltuvus imporditavast noorkalast ja marjast, sest Eestis puuduvad tõumaterjali paljundavad keskused.

Vesiviljeluse toodang on langenud oma suurimalt mahult 1743 tonnilt 1989. aastal 500 tonnini 2005. aastal, sealjuures on mitmekordselt vähenenud tiikide ja basseini pindala. Tootmismahud on vähenenud peamiselt maa- ja omandireformi tagajärjel ning madala investeringutaseme tõttu taasiseseisvumise algusaastatel. 2005. aasta tootmiskogused ei kata siseturu nõudlust, sest lõhilaste vajadus sisetarbimiseks ja töötlemiseks ületab hetkel Eesti kalaturul 2000 tonni koguse. Vähenenud tootmismahud ja tootjaorganisatsiooni puudumine põhjustavad vesiviljelustoodangu ebastabiilset hinda turul. 2006. aastal oli vesiviljelustoodangu väärtus umbes 2,6 miljonit eurot.

Kalahaiguste ennetamise ja tõrje tugisüsteemi peamiseks probleemiks on see, et kuigi Eestis on olemas tehnoloogiliselt hästi varustatud veterinaarlaboratooriumid, siis nende võimalused kalahaiguste diagnoosimiseks on piiratud spetsialistide puudumise tõttu. Lisaks sellele puudub Eestisse kasvatamiseks sissetoodavate kalaliikide ja sissetoomisega kaasnevate haiguste ja parasiitide leviku tõkestamiseks vajalik karantiinikeskus. Kalahaiguste diagnostika kogemused on vähesed, kuna puuduvad vajaliku väljaõppega ihtüopatoloogid.

Kala töötlemine ja turustamine

2007. aasta 19. veebruari seisuga oli Veterinaar- ja Toiduameti järelevalve all 90 töötlemiskohast, kus toimub kala töötlemine ja kalatoodete valmistamine. Põhitegevusalad Eesti kalatöötlemises on kala külmutamine, fileerimine, kalakonservide ja -preservide ning valmistoitude tootmine. Külmuhoonete ja fileerimistehhade struktuuri iseloomustab just väikeste üksuste suur arv. Eesti kalatöötlemisettevõtete põhiline tooraine on kohalikud Läänemere kalaliigid räim ja kilu ning fileerimisettevõtetele mageveekalad ahven ja koha. Valmistoidu tootmine põhineb peamiselt importtoorainel.

Tootearendusse ei ole kalatöötlemisettevõtetes viimasel ajal piisavalt investeeritud. Tootearendusega tegelevad ettevõtetes peamiselt samad töötajad, kes on igapäevaselt seotud tootmisprotsessiga, ning reeglina pole ettevõtetes eraldi arvestust arendus- ja uurimiskulude üle.

Kala (kilu, räim) madalast kokkuostuhinnast ja madalast kvaliteedist tulenevalt on kasvav oht kodumaise tooraine kasutamisele loomasöödaks. Selle üheks põhjuseks on see, et võimalusel müüakse kala suurtes kogustes veidi väiksema hinna eest Põhjamaadesse kalajahuks, sest loodud tootjaorganisatsioonid ei ole veel ühisturustusse ja hinna reguleerimisse aktiivselt sekkunud. Töödeldud toodangu koguväärtus oli 2005. aastal 109,6 miljonit eurot.

Turustamine

2006. aastal moodustas kala ja kalatoodete müük siseriiklikult 24% ning eksporditakse ca 76%. Kala ja kalatoodete osakaal toiduainete ekspordis langes 2006. aastal 19%, võrreldes 1996. aastaga. Samas ühena vähestest majandusharudest on kalakaubanduse väliskaubandusbilanss positiivne. Toiduainete ekspordis on kalal suurim osakaal. Eesti kauples 2006. aastal kala ja kalatoodete osas 64 erineva riigiga. Käibevahendite defitsiidist tingitud nõrk toote- ja turuarendus ei ole siiani suutnud tõsta kala ja kalatoodete osakaalu toiduainete ekspordis.

Tootjaorganisatsioonid

Tänapäevane toimub värske kala turustamine kalurite või kalapüügifirmade poolt otse esmakokkuostjatele või kalatööstustele, kel on võimalik kala hinda dikteerida vastavalt nõudluse pakkumise vahekorra arvestades. Ühisturustamist ei ole siiani rakendatud. Esimesed kolm tootjaorganisatsiooni tunnustati 2005. aasta lõpus ja need hõlmavad Läänemere kalaliikide püügikvoodist räime (51,4%), kilu (79,6%) ja turska (72,9%). Tootjaorganisatsioonide loomise eesmärk on eelkõige ratsionaalse kalapüügi tagamine ja oma liikmete toodete müügitingimuste parandamine meetmetega, mis soodustavad toodangu planeerimist ja nõudlusega kohandamist nii koguselt kui kvaliteedilt, parandavad tarnete kontsentreerimist, stabiliseerivad hindu ja soodustavad säästlikku kalapüüki toetavaid püügiviise.

Tööhõive ja sotsiaalmajanduslik olukord

Kalatöötlemisettevõtetes töötas 2006. aastal 2256 inimest. Tööhõive selles sektoris on viimase kümne aasta jooksul märgatavalt muutunud. Ettevõtetes makstav keskmine palk 5652 krooni (361 eurot) moodustab 80–85% toiduainetööstuste keskmisest palgast ja 78% eesti keskmisest palgast. Sektorit iseloomustab hooajaline tööhõive, suur kaadrioolavus, raskete töötingimuste kõrval madal töötasu ning vananev kaader.

Kalandussektori üksikasjalikuma ülevaate valdkondade kaupa võib leida Eesti kalandusstrateegia esimesest peatükist (lehekülgedel 7–17).

3.2. Sektori SWOT-analüüs ja arengusuunad

3.2.1. Kalapüügi ja sadamate SWOT-analüüs

Tugevused	Nõrkused
<ul style="list-style-type: none"> • Eestil on juurdepääs kalavarudele Läänemeres, sisevetes ning NAFO, NEAFC ja Teravmägede piirkonnas. • Kalapüügisektoris töötavad kogenud kutselised kalurid. • Eestil on olemas kalalaevastik ja vastav püügitehnika. • Sisevete kalavarud on kutselise kalapüügi seisukohast olulistel järvedel enamasti heas olukorras. • Püütud sisevete kalale ning mitmetele rannamere liikidele (ahven, koha) on olemas suur turunõudlus. • Enamiku Eesti siseveekogude ökoloogiline seisund on hea või rahuldav. • Eestil on pikaajalised traditsioonid kalapüüdmisel ning kasutatavate liikide töötlemisel ja turustamisel. • Maaletoomise punktid/sadamad on püügipiirkondadele suhteliselt lähedal. • Välja on kujunenud kala transportimise logistika. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kalapüügi majanduslik tasuvus on madal. • Kalalaevastiku püügivõimsus ei ole vastavuses varudega. • Lossimiskohtade ja sadamate arengutase on madal, millega kaasneb ka vähearenenud infrastruktuur (nt külmhoonete vähesus). • Laevastik on amortiseerunud ja kasutatakse väheselektiivsed püügivahendid. • Püütud ja lossitud kala ei ole alati piisava kvaliteediga. • Kogenud kutseline kalurikond vananeb ja kaluriameti ebapopulaarsus ei too noori sektorisse tööle. • Kalade kudealad ja elupaigad on sageli halvas või halvenevas seisus ja ligipääs koelmutele on takistatud. • Kala müügikorraldus ei taga esmakokkuostuhindade stabiilsust. • Kalurite ühistegevus on nõrgalt arenenud. • Toimub külmutatud kilu-räime import, kuna kohaliku kilu-räime kvaliteet on ebastabiilne. • Kalalaevade ohutus ja töötingimused ei vasta kaasaja nõuetele. • Vähe on täiend- ja ümberõppe võimalusi. • Sektori töötajate töötasu ei ole konkurentsivõimeline. • Püük on hooajaline, mis ei anna pidevat tööhõivet. • Sadamaomanikud tunnevad vähe huvi kalasadamatesse investeerimise vastu.
Võimalused	Ohud
<ul style="list-style-type: none"> • Kalapüügi suurem majanduslik tasuvus • Tasakaal püügivõimsuse ja püügivõimaluste vahel • Majanduslikult optimaalsed, ühiskasutuses olevad ja modernsed kalasadamad ja kala maaletoomise kohad 	<ul style="list-style-type: none"> • Ebaseaduslik püük • Veekogude reostumine, sh eutrofeerumine seoses olmereostuse, põllumajanduse ja metsandusega, aga ka seoses ökokatastroofide, laevaõnnetuste vm põhjustega • Jätkuvatest majanduslikest raskustest tulenev madal investeringute tase ja

<ul style="list-style-type: none"> • Modernne kalalaevastik – parem hügieen, tootekvaliteet ja tööohutustingimused ning efektiivsemad ja ökonoomsemad mootorid • Stabiilne tööhõive • Kalurite ühistegevus, sh koondumine tootjaorganisatsioonidesse • Mitmekesine ettevõtlus • Elukestva õppe toetamine • Uued keskkonnasõbralikud püügiviisid ja hülgekindlad püügivahendid • Arenenud rannapiirkonnad, mis toimivad kvaliteetse ning mitmekülgse elukeskkonnana • Looduslike kudealade paranenud ökoloogiline kvaliteet • Suurenenud teadlikkus ebaseadusliku kalapüügi mõjust 	<p>kvalifitseeritud tööjõu lahkumine sektorist</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kormoranide ja hüljeste populatsiooni arvukuse suurenemine • Merefauna ja -floora kahjustumine võõrliikide leviku tõttu, mis võib kaasa tuua tõenduslikult oluliste kalaliikide arvukuse languse • Jätkuva kütusehinnatõusu mõju sektori jätkusuutlikkusele • Kalavarude olukorra halvenemine antropogeensete või looduslike mõjude tõttu • Liigne sõltuvus üksikutest ja ebastabiilsetest turgudest (külmutatud kilu ja räime eksport Ukraina ja Venemaa turgudele)
--	---

3.2.2. Vesiviljeluse SWOT-analüüs

Tugevused	Nõrkused
<ul style="list-style-type: none"> • Kauaaegsed kalakasvatustraditsioonid • Piisavad looduslikud võimalused, vee- ja maaressursi olemasolu vesiviljelussektori laienemiseks • Sise- ja välisturunõudlus • Kalakasvatajate ja investorite huvi sektori vastu ning teadlikkus vesiviljelusest kui tõusvast ja kindlast majandusharust ja selle võimalustest • „Put and take” tüüpi kalaturismi kiire areng 	<ul style="list-style-type: none"> • Väikese tootmismahu ja tootjaorganisatsiooni puudumise tõttu on turustamine ja kala hind turul ebastabiilne. • Sektoris on vähe spetsialiste ja kvalifitseeritud töötajaid. • Oskusteave tänapäevaste seadmete ja tehniliste lahenduste kohta on raskesti kättesaadav. • Vesiviljelusettevõtted sõltuvad teatud liikide osas (forell, angerjas) imporditavast noorkalast ja marjast. • Nõrgalt on arenenud kalahaiguste ennetamise ja tõrje tugisüsteem. • Konkurentsivõime maailmaturul on madal. • Napib kalakasvatuseks sobivaid merelahtesid.
Võimalused	Ohud
<ul style="list-style-type: none"> • Kaasaegne ja keskkonnasõbralik tootmine • Uued liigid – mitmekesisem toodang • Eesti oludele sobiv tõumaterjali paljundamise keskus • Vesiviljelustoodangu suurenenud lisandväärtus • Suurenenud vesiviljelustoodang, mis 	<ul style="list-style-type: none"> • Teiste majandusharude poolt tekitatav pidev või juhuslik reostus, mis võib halvendada veekogude kvaliteeti • Kalahaiguste levik pideva asustusmaterjali impordi tõttu • Vesiviljeluse intensiivistumisest tulenev veekogude reostustaseme

kindlustab töötajate ning kaubanduskettide stabiilse varustamise vesiviljelustoodetega <ul style="list-style-type: none"> • Paranenud kutseoskused elukestva õppe toetamise ning teistest riikidest oskusteabe sissetoomise kaudu • Hoogustunud ühistegevus tootjaorganisatsioonide loomise kaudu eesmärgiga kujundada siseriiklikku hinnapoliitikat • Uued ja keskkonnasõbralikud tehnoloogiad • Suurenenud vesiviljeluse tootmismahd turunõudlust silmas pidades 	tõus
--	------

3.2.3. Kala töötlemise ja turustamise SWOT-analüüs

Tugevused	Nõrkused
<ul style="list-style-type: none"> • Eestis on tugev ning mitmekülgne ekspordistruktuur. • Olemas on oskusteave, traditsioonid ja kogemused kalatoodete valmistamisel. • Tehnoloogilised protsessid on mitmekülgsed (konservide ja preservide valmistamine, fileerimine, suitsutamine, kulinaartoodete valmistamine jne). • Töötajatele on kättesaadav nii kodumaine kui ka imporditud tooraine. • Siseturg on kasvav ning kala kui tervisliku toiduaine tähtsus kasvab tarbijate seas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kalatöötlemisettevõtete käitlemisüksuste arv, sh „ühetüübiliste“ üksuste arv, on liiga suur. • Tööstuste varustamine kodumaise toorainega on hooajaline. • Tööstustes on kvalifitseeritud tööjõu puudus ja suur tööjõuvoolavus. • Kalatooted on võrreldes teiste toiduainetega kallid ning siseturu madal ostujõud põhjustab vähest kalatoodete tarbimist. • Tootearendus on nõrk. • Tehnoloogiliste seadmete (sh keskkonnakaitseliste seadmete) amortisatsiooni tase on kõrge. • Töötasu ei ole võrreldes teiste majandusharudega konkurentsivõimeline.
Võimalused	Ohud
<ul style="list-style-type: none"> • Üldsuse suurem teadlikkus kalatoodete tervislikkusest • Paremad tootmistehnoloogiad ja seadmed • Uued turud ja tugevnenud siseturg • Euroopa Liidust ja kolmandatest riikidest pärinevad kalatooted • Intensiivistunud tootearendus, mis põhineb turunõudlusel 	<ul style="list-style-type: none"> • Suured majandusriskid kalatoodete eksportimisel ebastabiilse majandusarenguga piirkondadesse • Madala töötlemistasemega toodangu eksport • Veekogude reostusest tingitud kohaliku tooraine pakkumise vähenemine ja/või selle kvaliteedi ebastabiilseks muutumine

3.2.4. Kalanduspiirkondade SWOT-analüüs

Tugevused	Nõrkused
<ul style="list-style-type: none"> • Kalanduspiirkondades on säilinud perekondlik järjepidevus ja tugev kultuurilis-sotsiaalne traditsioonilise rannapüügi tava. Rannakülades on säilinud elanikkond, loodus- ja arhitektuuripärand. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kalandusega seotud piirkondades on vähe alternatiivseid töövõimalusi. • Rahalised vahendid ja koolitusvõimalused ettevõtlusega alustamiseks või ettevõtluse arendamiseks on piiratud. • Kohalik ühistegevus on nõrgalt arenenud. • Kohalikud omavalitsused tunnevad vähe huvi kalandusega seotud probleemide vastu.
Võimalused	Ohud
<ul style="list-style-type: none"> • Suurem kohalik initsiatiiv ja sektori parem organiseeritus • Kalandustoodete suurem lisandväärtus ja otseturustus • Väikesemahulise kalandusega seotud infrastruktuuri parem tase • Mitmekesisestunud tegevus väljaspool kalandussektorit loodud töökohtade abil • Edasiarenenud kalandusturism • Kalanduspiirkondade elukeskkonna taastamise ja kaitse edendamine ning rannakülade loodus- ja arhitektuuripärandi säilitamine • Regionaalne ja rahvusvaheline koostöö kohalike arengustrateegiate koostamisel ja rakendamisel 	<ul style="list-style-type: none"> • Elukeskkonna kvaliteedi halvenemine tingituna madalast investeringuvõimest • Kalurkonna madal ettevõtlikkus ja koostöövõime • Kalanduspiirkondade elanikkonna lahkumine piirkonnast ja tööleasumine linnadesse • Rannapiirkondade looduse reostumine ja veekogude eutrofeerumine seoses ökokatastroofide, laevaõnnetuste vm põhjustega

3.3. Keskkonnaseisund

3.3.1. Jõesid ja järved

Eestis asub üle 7000 vooluveekogu ning 90% neist on kuni 10 km pikad. Enamik Eesti jõgedest ja järvedest on heas või rahuldavas seisus. Halvas seisundis või sellise seisundi lähedal on Pihkva järv ja Lämmijärv ja mitmed väikesed vooluveekogud Kirde-Eesti tööstuspiirkonnas, Tallinna ümbruses ja Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundlikel aladel. Probleemiks on eelkõige ebapiisavalt puhastatud heitvee laskmine veekogudesse ja vooluveekogude tõkestatus paisehitistega. Ebapiisavalt puhastatud heitvesi satub veekogudesse peamiselt amortiseerunud reoveepuhastite ja reoveetorustikke tõttu. Pihkva järve ja Lämmijärve puhul asuvad peamised saasteallikad väljaspool Eesti territooriumit. Siiski on ajavahemikus 1992–2004 reostuskoormus oluliselt langenud ning selle tulemusena on vähenenud ka järvede eutrofeerumine. Reostuskoormuse vähenemine 1990. aastate algul oli suures osas tingitud üldise tootmistegevuse vähenemisest. Edasine reostuse vähenemine on seotud tootmise kaasajastamise, reoveepuhastite ehitamise ja uuendamisega.

Sisevete ressursi olukord (2006)

Sisevete kalavarude olukord on hea. Võrtsjärve haugisaagid on läbi aegade kõrgeimad (ca 60 t) ning suhteliselt head on ka koha-, ahvena- ja latikasaagid. Vaid angerjasaagid on viimastel aastatel suhteliselt madalad, sest ebasoodsad veetaseme kõikumised on kalade rännet pidurdanud. Tugevaks teguriks rännete kulgemisel on ka vooluveekogudel asetsevad paisud. Peipsi, Lämmi- ja Pihkva järve kalavaru hindavad teadlased suhteliselt heaks. Ahvenapüük tugines 2006. aastal 2001. aasta põlvkonnale. Aastatel 2001–2004 järvedes tugevaid ahvenapõlvkondi ei tekkinud, kuid 2005. aastal tekkis uus väga tugev põlvkond, mis tuleb püüki alates 2007. aasta lõpust. Peipsi haugivaru on mitmendat aastat järjest olnud langeva trendiga, kuid nüüd on see protsess peatumas ja aastatel 2003–2004 lisandus keskmise tugevusega põlvkond, mis tuleb püüki alates 2007. aastast. Latikavaru seis on paranenud tänu 1990. aastate keskpaiga tugevatele põlvkondadele, millele lisandus 2000. aastatel ridamisi tugevaid põlvkondi. Tindi arvukus on järves madal, kuna koha tarvitab seda toiduks. Varud on vähenenud alates 2003. aastast, jõudes 2004. aastal ajaloolise miinimumini. Kohavaru väheneb 2006. aastal, sest populatsioon koosneb suhteliselt nõrkade põlvkondade isenditest. Püük baseerub 2001. ja 2002. aasta põlvkonnal, kuid nende arvukuse languse tõttu läheb varu 2006. ja 2007. aastal alla. Särjevaru on järves endiselt kõrge, kuigi tendents on vähenemise suunas. Külmaveeliste kalade, nagu siig, räabis ja luts, olukord on halb ning räabisepüük on keelatud. Mingil määral võib olukord olla tingitud vee soojenemisest põhjustatud kudealade keskkonna muutumisest.

Jõesilmuvaru on Eesti jõgedes üldjoontes stabiilne. Nagu teistegi siirdekalade puhul on ka jõesilmu kaitseks oluline tagada vaba liikumine vooluveekogudes, säilitada või parandada koelmute olukorda ja elupaiku, vältida reostust ja hüdroloogilise režiimi muutusi ning majandada varu jätkusuutlikult.

Vastavalt EL veepoliitika raamdirektiivile (2000/60/EÜ) ja Eesti veeseadusele on käimas Eesti vesikondade ja alamvesikondade veemajanduskavade koostamine. Selle protsessi käigus kaardistatakse veekogude seisund: nii keemiline seisund kui ka looduslike veekogude ökoloogiline seisund või tehisveekogude ja oluliselt muudetud veekogude ökoloogiline potentsiaal.

3.3.2. Rannikumeri

Kogu Läänemere, sealhulgas ka Eesti rannikumere üheks põhiprobleemiks on eutrofeerumine ehk toitainete rohkus ning sellest tingitud fütoplanktoni vohamine. Rannikuvee seisundit mõjutab lisaks maismaalt pärinevale reostuskoormusele ka meretransport. Toksiliste ainete kontsentratsioonid merekeskkonnas (ja kalades) on paari viimase aastakümne jooksul hakanud vähenema, ent mõnes osas on need siiski veel lubatud normidele väga lähedal.

Rannikumere ressursi olukord (2006)

Pärnu lahes on koha-, ahvena- ning vimmaruude olukord intensiivse püügi tõttu halvenenud. Tugevad põlvkonnad püütakse välja 1–2 aastaga. Olukorra parandamiseks tuleb vähendada kalastussuremust, takistada alamõõdulise kala püüki ning tõhustada kontrolli. Kihnu uurimisalal pole väga tugevaid ahvenapõlvkondi alates 2000. aastast ja 2006. aastal võib prognoosida varu vähenemist. Lestavaru on antud piirkonnas pisut suurenenud. Varude halb seisund ei ole siinjuures otseselt seotud keskkonnatingimustega, lahe seisund on viimase kümnendi jooksul tunduvalt

paranenud. Väinamere varude olukord on halb: ahvenavaru on vähenenud, kohavaru on madalseisus ning vähenenud on ka vimma ja särje arvukus. Röövkalade arvukus on madal, mistõttu tõusuteel on kogre, hõbekogre ning ka nurgi, roosärje ja viidika arvukus. Olukorra parandamiseks tuleb vähendada kalastussuremust. Vajalik on piirata ka kormoranide arvukust, kes suuresti mõjutavad varude taastumise võimalusi, süües viimaste uuringute andmetel kokku ligikaudu 3300 tonni kala. Seejuures langevad kormoranide saagiks just kalade noorjärgud. Soome lahes on ahvena ja merisiia arvukus viimase viie aasta jooksul vähenenud, mis võib olla seotud veetemperatuuri tõusuga. 2006. aasta uuringud näitavad aga saakide väikest tõusutendentsi ja lesta arvukus on suurenenud. Siirdekalade, eeskätt lõhe ja meriforelli varud on Eesti rannikumeres madalseisus. Nende kalaliikide varu madalseisu üheks oluliseks põhjuseks on kudemiseks sobivate vooluveekogude tõkestatus paisudega, mis piiravad kalade pääsu sobilikesse sigimis- ning elupaikadesse ning kudealade ja elupaikade hävimine. Varude olukorra parendamiseks oleks oluline taastada siirdekalade vaba liikumine vooluveekogudes ning säilitada või parandada koelmuid ning elupaiku. Pikemas perspektiivis peaks siirdekalade, nagu lõhe, meriforell ja siirdesiig, jätkusuutlik varuhaldamine kätkema muuhulgas nende liikide sugukarja loomist kalakasvandustes kindlustamaks bioloogilise ja geneetilise mitmekesisuse säilimist.

Läänemere ressursi olukord (2006)

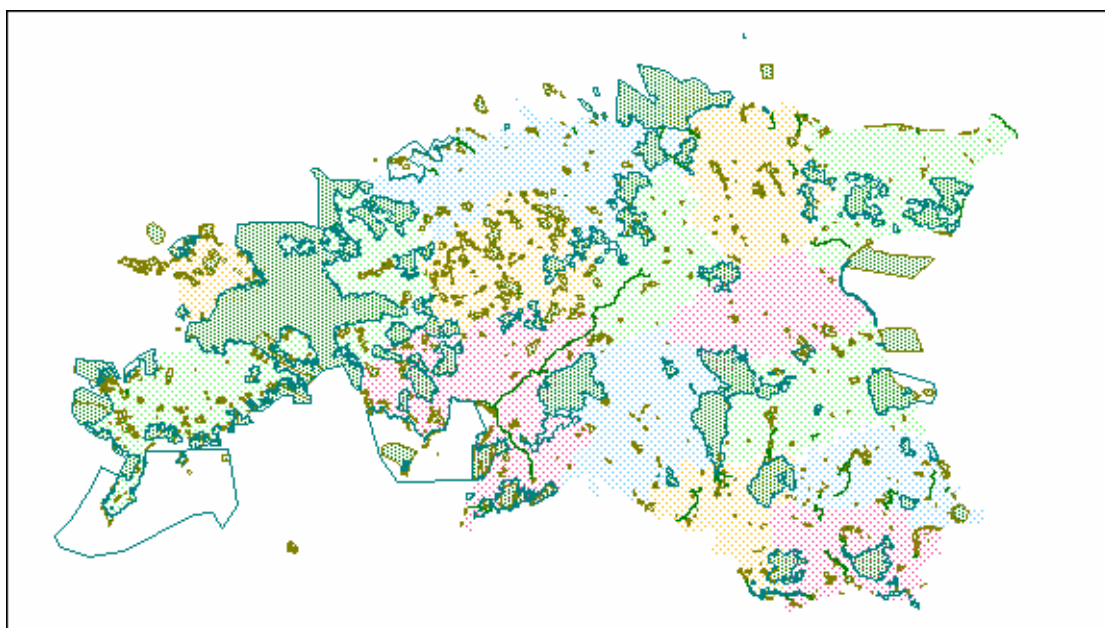
Räimevarude seis Läänemere avaosas ja Soome lahes, välja arvatud Liivi laht, on madalseisus, kuid viimasel paaril aastal on täheldatav varu suurenemine Läänemere lõunaosas. Räimevaru on heas seisus Liivi lahes (bioloogiliselt ohutus tsoonis), kus täiendi arvukus on olnud kõrge. Viimaste aastate pehmed talved on soodustanud tugevate põlvkondade teket, karmid talved võivad aga mõjuda vastupidiselt. Tingituna maa-alast, soolsusest ja sellest tulenevatest toidubaasi muutustest on täheldatav räime keskmise kehamassi langus. Avamereräime pikaajaline perspektiiv sõltub paljuski tursa kui räime loodusliku vaenlase ja kilu kui toidukonkurendi varude seisust. Kiluvaru olukord on hea, kuid varu väheneb. Kuna töönduspüügis moodustab küllaltki suure osa noor 1–2-aastane kilu, siis võib tekkinud põlvkondade arvukusest olenevalt ette tulla märkimisväärseid lühiajalisi kõikumisi saagis. ICES töörihm ennustab siiski (kümne aasta perspektiivis) kilu kudekarja biomassi püsivust bioloogiliselt ohutus tsoonis. Lisaks püütakse Läänemerest turska ja lõhet. Tursa idavaru on halvas seisus, allpool bioloogiliselt ohutut tsooni. See on tingitud viimaste aastakümnete väga vähesest ja korrapäratust soolase ning hapnikurikka vee sissevoolust läbi Taani väinade, mis tugevalt mõjutab varu seisukorda. Läänemere varu on rahuldavas seisus (ICES- hinnangul on varu võimeline kasutama kogu oma looduslikku taastootmisvõimet), kuid tugeva püügisurve tõttu on varu siiski ohustatud. Püük põhineb suurel määral noorjärgudel, mistõttu on ka tagasiheidetavad kogused märkimisväärsed. Varude olukorra paranemisele aitaks kaasa noorjärgude tööndusliku surevuse vähendamine. Tursavarude kaitseks ja taastamiseks on Euroopa Liidus kehtestatud Läänemere tursavarude püügi mitmeaastane kava, mille eesmärgiks on saavutada tursavarude säästev kasutamine. Läänemere avaosa lõhevaru põhiosa moodustavad asustatud kalad, ca 27% laskujatest on looduslik lõhe (peamiselt Botnia lahest). Samas Soome lahe (alarajoon 32) loodusliku varu olukord on väga halb, paljud kudealad on kas hävinenud või on juurdepääs neile tammidega tõkestatud. Sellest tulenevalt on ainult 2% laskujatest looduslikku päritolu. Püük põhineb peamiselt asustatud kalal (90% saagist). Lõhe triivvõrguga püüdmise keeld Eesti püügisektorit otseselt ei mõjuta, kuna lõhe püügiks triivvõrke ei kasutata.

Kalapüügieskiri määrab kalapüügi keelualad ja -ajad ning reguleerib püügivahendite kasutust. Eeskirja alusel on kõigis veekogudes aastaringi keelatud püüda tuura, tõugjast, harjust ja säga. Ajaliselt reguleeritakse veel lõhe, meri- ja jõeforelli, peipsi siia, merisiia, rääbise, haugi, latika, linaski, koha, lutsu, vimma, silmu ja vähi püüki. Nõukogu määrusega sätestatakse liikmesriikidele iga-aastaselt kalapüügikvoodid räime, kilu, tursa ja lõhe püügi osas Läänemerenel.

3.3.3. Eesti Natura 2000

Kaitstavate elupaikade ja liikide kaitse korraldamiseks on koostatud riiklik programm Eesti Natura 2000 aastateks 2000–2007. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiiv 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik, näeb ette veekaitse direktiivide eesmärkide saavutamise veemajanduskavade rakendamise teel. Vee kaitse ning kasutamine tugineb veeseadusele. Vee kasutamist ja kaitset reguleerivad veemajanduskavad. Siiani on kinnitatud kolme alamvesikonna veemajanduskavad. Ülejäänud viie alamvesikonna veemajanduskavad valmivad eeldatavasti 2007. aasta algul; vesikondade veemajanduskavad (kolm vesikonda) peavad valmima hiljemalt 2008. aastal.

Võrgustiku aladel rakendatakse meetmeid, mis säilitaksid või vajadusel taastaksid Euroopa Liidu seisukohast tähtsate looduslike elupaikade ja liikide hea looduskaitse seisundi. Eesti peab korraldama ka meil väljaspool ohtu olevate, kuid loodusdirektiivi järgi ohustatud kalade kaitse. Direktiivi I lisas on kirjas ohustatud elupaigatüübid ja II lisas ohustatud taime- ja loomaliigid, mille kaitseks tuleb moodustada loodusala; IV lisas on kirjas ranget kaitset vajavad liigid ning V lisas liigid, mille säästev kasutus, sh püük, on lubatud, kuid mille kaitseks peab riik hävimisohu korral kehtestama kaitsemeetmed. Paljud kalaliigid on kantud samaaegselt II ja V lissasse, mis üldjuhul tähendab, et nende hea looduskaitse seisundi tagamiseks luuakse teatud piirangutega (peamiselt elupaiga kaitsele suunatud) loodusala, aga teaduslikult põhjendatud limiitidele tuginevat kalapüüki võib lubada. Eestis on sellistest liikidest lubatud püüda näiteks jõesilmu ja lõhet; veekogude ökoloogilise kvaliteedi tõstmine, mõõdukas kunstlik taastootmine ja hea püügikorraldus võiksid tagada ka näiteks harjuse ja tõugja püügi lubamise mõnedes veekogudes. Viimane avardaks kalaturismi võimalusi.

Joonis 1. Võrgustiku Natura 2000 alad

Eestis on 66 Natura 2000 võrgustiku linnuala ja 509 Natura 2000 võrgustiku loodusala (vt joonis 1). Et enamik linnu- ja loodusaladest kattub kas osaliselt või tervenisti, on nende alade pindala kokku 1 482 275 ha. Keskkonnaministeeriumi hinnangul peaks eelkõige Natura 2000 alasid lugema Eesti kõrge loodusväärtusega aladeks. Kuna Euroopa Keskkonnaagantuurile tuleb kõrge loodusväärtusega aladega seonduv statistiline informatsioon edastada 2010. aastal, jätkub järgnevatel aastatel alade täpsem määratlemine.

Natura 2000 raames antav toetus ei kattu EKF toetusega.

Tabel 1. Võrgustiku Natura 2000 alad, 2005 (%)

	% territooriumist
Eesti	16,0
Läti	11,0
Leedu	7,1
Soome	13,9
EL-25	13,2
EL-15	13,2

Allikas: Keskkonna peadirektoraat

3.4. Ülevaade rakenduskava keskkonnamõju strateegilisest hindamisest

Rakenduskava elluviimisega kaasneva keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi KSH), mis on osa rakenduskava eelhindamisest, viis läbi riigihanke teel valitud hindaja. Keskkonnamõju strateegilise hindamise viis läbi InterAct Projektid & Koolitus OÜ koostöös Eesti Loodushoiu Keskusega ja OÜ-ga Audacon. Eelhindamise ja KSH töörühmad töötasid iseseisvalt ning esitasid eraldi hindamisaruanded. Keskkonnamõju strateegilise hindamise aluseks on rakenduskava tööversioon seisuga 23. jaanuar 2007. a. Hindamine viidi läbi 2007. aasta jaanuari lõpust märtsi alguseni. Hindamine toimus samaaegselt rakenduskava koostamisega, juhindudes Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2001/42/EÜ teatavate kavade ja programmide keskkonnamõju hindamise kohta ning keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusest (RT I 2005, 15, 87, viimane redaktsioon RT I 2006, 58, 439).

Eesti keskkonnaeesmärkide ja tegevussuundadega arvestamisel lähtuti „Eesti keskkonnastrateegiast aastani 2010”, „Eesti keskkonnastrateegiast aastani 2030” ning viimasest lähtuvast „Eesti keskkonnategevuskavast 2007–2013”. Juhinduti ka Vabariigi Valitsuse 13. detsembri 2005. aasta määrusest nr 302 „Strateegiliste arengukavade liigid ning nende koostamise, täiendamise, elluviimise, hindamise ja aruandluse kord” ja Rahandusministeeriumi juhiseist „Strateegilise planeerimise käsiraamat” ning asjakohastest Euroopa Liidu juhistest („Handbook on SEA for Cohesion Policy 2007–2013”, „Methodological Working Papers for the New Programming Period, 2007–2013”, „Draft working paper on Ex Ante Evaluation for the European Fisheries Fund”).

Rakenduskavas välja toodud tegevuste võimaliku keskkonnamõju analüüs põhineb eksperthinnangutel. KSH algatas põllumajandusminister oma käskkirjaga 21. novembril 2006. aastal.

3.4.1. Kokkuvõte rakenduskava keskkonnamõju strateegilisest hindamisest

KSH ülesanne on kaasa aidata tasakaalustatud, Euroopa Liidu ja Eesti keskkonnapoliitikaga kooskõlas oleva rakenduskava koostamisele. Rakenduskava keskkonnamõju strateegilise hindamise eesmärgid olid järgmised:

- keskkonnaküsimuste integreerimine rakenduskavasse;
- rakenduskava kooskõlla viimine Euroopa Liidu keskkonnapoliitikaga;
- rakenduskava keskkonnamõjude kaardistamine ning vastavalt sellele hinnangu andmine rakenduskava strateegilisele osale ja soovitude esitamine keskkonnamõjude vähendamiseks;
- rakenduskava prioriteetsete suundade hindamine keskkonna seisukohast.

KSH protsessi käigus käsitleti rakenduskava strateegilisi eesmärke ning hinnati rakendatavate suundade raames välja toodud kavandatavate tegevuste elluviimisega kaasnevat võivat keskkonnamõju ja negatiivsete mõjude leevendusvõimalusi. Lisaks kavandatavatele tegevustele esitati täiendavaid tegevusi ning soovitusi negatiivse mõju ilmumise tõenäosuse vähendamiseks. Eesmärkide analüüsil tehti soovitusi täiendavate üldeesmärkide lisamise ja vastavate mõjuindikaatorite väljatoomise osas. Töö käigus käsitleti ka rakenduskavas toodud sektori hetkeolukorra SWOT-analüüsi tugevaid ja nõrku külgi; vastav tegevus oli abiks hindamise teostamisel.

Lähtuvalt rakenduskava üldsõnalisest iseloomust jäid ka KSH ettepanekud ja soovitusel pigem suunavateks. Tõdeti, et rakenduskava elluviimisega kaasnev reaalne keskkonnamõju sõltub konkreetsete investeeringute mahust erinevate suundade raames. KSH töörühm eeldas, et täpsem keskkonnamõju hindamine toimub vajadusel projekti tasandil.

Eesti kalandusega kaasnevad ohud ja võimalused ning kalandussektori keskkonnavaldkonna eesmärgid on välja toodud mitmes kohalikus strateegilises planeerimisdokumendis. Ka Euroopa Kalandusfondi määrus annab selge suunise keskkonnakaalutluste arvesse võtmiseks rakenduskava meetmete ehk fondi rahade kasutamise plaanimisel. KSH töörühm tõdes, et sektori majandamisel ja finantseerimisel tuleb pöörata oluliselt rohkem tähelepanu keskkonnakaitselistele, sh looduskaitsele küsimustele, et saavutada sektori pikaajaline jätkusuutlikkus. Sellest lähtuvalt tegi KSH töörühm ettepaneku täiendada rakenduskava strateegilisi üldeesmärke. Et realselt tagada Eesti kalandussektori jätkusuutlikkus ning vähendada võimalikke kalandusega kaasnevaid keskkonnanriske, soovitas KSH töörühm lisada järgnevad üldeesmärgid:

- kalavarude hea seisund ja jätkusuutlik majandamine;
- kalandusega kaasnevate negatiivsete keskkonnamõjude minimeerimine.

KSH tulemusena pakuti iga üldeesmärgilaiendi kohta välja loetelu võimalikest indikaatoritest.

Rakenduskavas kavandatavate tegevuste elluviimisel ei ole ette näha olulist negatiivset keskkonnamõju Eestist väljaspool, eeldatav piiriülene mõju on positiivne või neutraalne. Kokkuvõtlikult on kavandatavate tegevustega kaasnev oluline keskkonnamõju pigem positiivne või neutraalne. Antud hinnang põhines eeldusel, et rahade konkreetsem suunamine toimub keskkonna suhtes vastutustundlikult, järgides kõiki keskkonnanõudeid ning Eesti keskkonnastrateegiates toodud käitumispõhimõtteid. Töörühm märkis, et Euroopa Kalandusfondi meetmete rakendamisel tuleb selgemalt ühildada Põllumajandusministeeriumi ja

Keskkonnaministeeriumi jõupingutused kalanduse, põllumajanduse ja veekaitse valdkondades. Seega, kui toetuste kasutusel järgitakse ka keskkonnakaitsealisi põhimõtteid, võib Euroopa Kalandusfondi investeeringute mõju Eesti kalandussektorile pidada ainult positiivseks.

Alternatiividena käsitles KSH töögrupp kolme järgnevat arengustsenaariumi:

- 1. stsenaarium: Euroopa Kalandusfondi toetus Eestile ei avane ning rakenduskava ei viida ellu;
- 2. stsenaarium: rakenduskava käivitub 23. jaanuari 2007. a tööversiooni alusel;
- 3. stsenaarium: rakenduskava käivitub täiendatud versiooni alusel, kus on arvesse võetud eelhindamise ja KSH ettepanekuid, sh viidud sisse keskkonnaeesmärgid ja vastavad tegevused.

Kui esimese stsenaariumi käivitumisel jätkuks kogu Eesti kalandussektori probleemne olukord koos ohuga kalavarude seisundi jätkuvaks halvenemiseks ning mitmete teiste keskkonnaprobleemide püsimisega, siis teise stsenaariumi suureks eeliseks on Eesti kalandussektori konkurentsivõime tõstmine. Teise stsenaariumi peamine puudujääk on keskkonnaküsimuste paremaks lahendamiseks ja kalavarude hea seisundi toetamiseks ja parandamiseks suunatud tegevuste ebamäärane staatus rakenduskavas; selgusetuks jääb, kui läbivalt ja millises mahus soovitakse realselt ellu viia kalandusega kaasnevat negatiivset keskkonnamõju vähendavaid tegevusi. Selge positiivse keskkonnamõjuga on kolmas stsenaarium, mille puhul eeldatakse, et Eesti kasutab EKF abi vastutustundlikult.

KSH töögrupp eeldas, et kui rakenduskava täiendatakse KSH poolt soovitatud keskkonnaeesmärkide, vastavate tegevuste selge väljatoomise ja aruande erinevates osades nimetatud ettepanekutega, arvestades mõjuhindamise tulemusi, ja kui töötatakse välja tõhus seiresüsteem ning oluliselt parandatakse erinevate sektorite ning ametkondade omavahelist koostööd, siis võiks oodata Eesti kalandussektori tasakaalustatud arengut ja positiivseid tulemusi nii majandus-, sotsiaal- kui ka keskkonnavaldkonnas.

3.4.2. Võimalik oluline otsene keskkonnamõju

Esimene prioriteetne suund – kalalaevastiku kohandamine

Suuna raames kavandatavad tegevused toovad eeldatavalt olulise keskkonnamõjuna kaasa vaid positiivseid ilminguid.

Kalalaevade uuendamine parandab töökeskkonda; mootorite vahetusega kaasneb efektiivsem kütusekasutus, väiksem heitgaaside emissioon ning väiksem tõenäosus õli sattumiseks vette. Võib eeldada, et kalalaevastiku uuendamise tulemusena saab laevu kasutada püügiks efektiivsemalt, mis toob kaasa püügil oldud aja (traalpüügitundide arvu) vähenemise. Kuna märkimisväärne osa Eesti rannikuvetest kuulub Natura 2000 võrgustikku, on laevade põhjustatud häirimise vähenemine rannikuvetes olulise tähtsusega. Häirimine mõjutab eelkõige linnustikku, hülgeid, kuid ka põhjaelustikku. Kalavarude seisundit samas vastav meede otseselt ei mõjuta. Tuleb jälgida, et mootorite vahetamisega ei kaasneks Eesti kalalaevastiku suurem summaarne võimsus.

Oluline keskkonnamõju, sh mõju kalavarude seisundile, avaldub

- kuna *suuna raames rahastatakse olulisel määral* selektiivsematele püügitehnoloogiatele üleminekut,

- kuna kalalaevade uuendamise käigus investeeritakse ka jäätmete ja pardal tekkiva reovee hoidmistingimuste parandamisse, mis omakorda vähendab reoainete veekeskkonda heitmise tõenäosust ning vastavalt keskkonnareostuse suurenemist. Samas tuleb jälgida, et sadamates oleks olemas vastav infrastruktuur reoainete korrektseks vastuvõtuks ja edasisse käitlusse suunamiseks.

Elukestva õppega kaasneb positiivne keskkonnamõju, kui õppe jooksul omandatakse täiendavaid teadmisi keskkonnakaitsest, ökosüsteemide toimimisest, vee-elustiku säilimist ja kaitset tagavatest ning keskkonnaprobleeme ennetavatest meetmetest. Sektoris hõivatute keskkonnateadlikkuse ja vastutustundlikkuse tõusmise tulemusel väheneb eeldatavalt sektori negatiivne keskkonnamõju.

Teine prioriteetne suund – vesiviljelus, sisevete kalandus, kalandustoodete töötlemine ja turustamine

Kuigi Eesti vesiviljelustoodangu maht on seni väga väike ning vesiviljelus on võrreldes traditsioonilise põllumajandusega üldiselt märksa väiksemat keskkonnakoormust põhjustav tegevus, vajab toodangumahu kavandatav mitmekordne kasv siiski olulist kahjulikku keskkonnamõju ennetavat lähenemist. Investeeringud kalavarude taastootmisse on eesmärgi kohaselt kahtlemata väga olulise positiivse mõjuga ning peavad järgima vastavat riiklikku programmi.

Peamine intensiivse kalakasvatusega kaasnev mõju on koormuse kasv veekogudele. Väikeste veekogude puhul võib see kaasa tuua veekogude seisundi halvenemise koos muude veekasutusvõimaluste (harrastuskalastajad, puhkeveekogud) halvenemisega. Kalakasvatuse veehaarded võivad halvendada veekogu seisundit tõkestusrajatistega ja vee liigvähendamise teatud jõelõiguse. Allikate kasutamisel võidakse kahjustada väärtuslikke looduslikke allikaid, sealhulgas muinsuskaitse all olevaid objekte. Põhjavee kasutamine kalakasvatuseks võib alandada põhjavee taset veehaarde ümbruskonnas koos sellest tulenevate mõjudega ümbruskonna kaevudele, allikatele või veest sõltuvatele elupaikadele. Tegevusest tulenevat keskkonnamõju tuleks hinnata projektitasandil.

Sisevete kalalaevade uuendamine on eeldatavalt positiivse keskkonnamõjuga – olenevalt läbiviidavatest tegevustest võib suurendada kalalaevade energiakasutuse efektiivsus ja väheneda õhusaaste, paraneda töökeskkond, mis avaldab positiivset mõju inimtervisele ja heaolule, ning selektiivsema/keskkonnahoidlikuma püügitehnoloogia abil väheneda kalapüügi kõrvalmõjud kalavarudele ja muule elusloodusele. Sisevete kalandusega seotud infrastruktuuri parandamine võib vähendada keskkonnakoormust (reovee ja jäätmete vastuvõtutingimused), luua tingimused kala kvaliteedi säilimiseks (sorteerimisliin, jahutusvõimalused) ning parandada kalurite heaolu.

Toetuste suunamisel kalatööstustesse on eelduseks kõigi keskkonna- ja tööohutusnõuete arvesse võtmine, mistõttu eeldatavalt oluline keskkonnamõju puudub. Tööstuste ruumilise laienemisega kaasnevaid keskkonnamõjusid tuleb taas hinnata konkreetse projekti tasandil.

Kolmas prioriteetne suund – ühist huvi pakkuvad meetmed

Välja toodud võimalike rakendavate tegevuste otsene keskkonnamõju on positiivne või puudub, tingimusel et tegevuste elluviimine on kooskõlas keskkonnakaitsete põhimõtetega (mis on toodud näiteks „Eesti keskkonnastrateegias aastani 2010”).

Sadamate uuendamine võiks kaasa tuua paremad töö- ja hügieenitingimused ning vähendada esmase töötlemise käigus tekkivate jäätmete/heitmete hulka. Keskkonna seisukohalt on oluline, et sadamad oleksid võimalised laevadelt vastu võtma sorteeritud jäätmeid ja reovett ning neid korrektselt edasisse käitlusse suunama. Sadamate uuendamise käigus rajatavad sorteerimisliinid, termokonteinerid jms aitavad hoida püütud kala kvaliteeti.

Kõik veefloora ja -fauna parendamiseks ette nähtud tegevused on väga olulise otsese positiivse keskkonnamõjuga. Kaudne ja kuhjuv positiivne mõju avaldub otseselt veetaimestiku ja -loomastiku kaitseks kavandatud väga erineva suunitlusega tegevuste kaudu.

Kõik nimetatud tegevused – kudealade taastamine, erialaoskuste parandamine, veekogu põhjast püügivahendite eemaldamine, investeeringud jäätmekäitluse tarbeks, partnerluse edendamine teadlaste ja sektori vahel, pilootprojektid jm – omavad pikaajalist positiivset ja kuhjuvat mõju, mis avaldub otseselt kavandatud majanduslike meetmete tulususes.

Neljas prioriteetne suund – kalanduspiirkondade säästev areng

Kaudsed mõjud elukeskkonna parandamise aspekti kaudu on pigem positiivsed. Suur osa Eesti rannapiirkondadest on Natura 2000 võrgustiku alad ning rannakülade traditsioonilise elulaadi säilitamine aitab kaasa ka Natura 2000 võrgustiku eesmärkide täitmisele.

Eesti strateegilised eesmärgid bioloogilise mitmekesisuse kaitse osas kalandusvaldkonnas on eeltoodut kokku võttes järgmised:

- veekogude bioloogilist mitmekesisust säästev looduslike kalavarude kasutus;
- kalakasvatuse negatiivse mõju vähendamine ja vältimine;
- kalakasvatuse rakendamine ohustatud kalaliikide ja -asurkondade kaitseks.

Kalanduse ja kalapüügi lõimimiseks looduskaitsete eesmärkidega on seatud järgmised tegevussuunad:	Institutsioonid, kes osalevad eesmärgi täitmisel
tõhustada elupaikade, eriti koelmute kaitset ja taastamist (näiteks kalateede loomine, paisude likvideerimine);	Elukeskkonna arendamise strateegia veemajanduse arendamise suuna all on kavas siirdekalade kudepaikadele suundumist takistavate tammide likvideerimine või kalatreppide ehitamine. Kalandusfondi 3. prioriteetse suuna all on kavas kudealade taastamine tööstuslikult tähtsate kalaliikide osas.
tõhustada ohustatud kalaliikide kaitset <i>ex-situ</i> (lõhe, harjus, tõugjas, siig, säga) ja toetada jätkuvalt tegevusi lõhe loodusliku populatsiooni säilimiseks;	Seda tegevust koordineerib Keskkonnaministeerium.
töötada välja terviklik süsteem, mis toetab	Seda tegevust koordineerivad

püügivõimsuse vastavusseviimist püügivõimaluste ja kalavarudega;	Keskkonnaministeerium ja Põllumajandusministeerium. Põllumajandusministeerium toetab tegevust EKF rakenduskava 1. ja 3. prioriteetse suuna rakendamisel.
soodustada keskkonnasõbralikku harrastuskalapüüki kui turismi- ja puhkemajanduslikku tegevust (sh tutvustada traditsiooniliste püügivahendite ja viiside kasutamist), edendada vastavat koolitust;	Harrastuspüüdjate koolitust EKF vahenditest ei toetata – seda tegevust koordineerib Keskkonnaministeerium. Põllumajandusministeerium toetab tegevust kaudselt EKF rakenduskava 4. prioriteetse suuna rakendamisel
tõhustada veterinaarkontrolli kala- ja vähikasvatases, rakendada vähikasvatuse toetust ainult kohaliku liigi kasvatamisel;	Praegusel hetkel ei ole Euroopa Kalandusfondi raames kavas tõsta Veterinaar- ja Toiduameti administratiivset suutlikkust.
arendada kalandusseltside taasloomist (teadlikkuse tõstmise, seire ning looduslike liikide populatsioonide seisundi säilitamise eesmärgil).	Keskkonnateadlikkust arendatakse elukeskkonna arendamise rakenduskava keskkonnahariduse infrastruktuuri arendamise tegevuste alt; lisaks arendatakse kutseõppeasutusi õppekeskkonna kaasajastamise tegevuste alt. Lisaks on elukestva õppe võimalused kaasatud inimressursi arendamise rakenduskava prioriteetsetesse suundadesse. Tegevust toetatakse osaliselt EKF rakenduskava 3. ja 4. prioriteetse suuna rakendamisel.

3.4.3. KSH programmi ja KSH aruande avalikustamine ja konsultatsioonid osapooltega

KSH programmi avalikustamine

KSH programmi avalikustamise korraldas rakenduskava koostaja ehk Põllumajandusministeerium. Avalikustamine algas koostajapoolse teatega Ametlikes Teadaannetes 24. novembril 2006. aastal. Ajalehes Postimees ilmus avalikustamise teade 29. novembril 2006. aastal. Lisaks oli teave programmi avalikustamise kohta üleval koostaja veebilehel. Kogu avaliku väljapaneku perioodi jooksul oli võimalik programmi eelnõuga tutvuda Põllumajandusministeeriumi kalamajandusosakonnas ning ministeeriumi veebilehel.

Programmi avalik arutelu toimus 14. detsembril 2006. aastal Põllumajandusministeeriumis. Avalikustamise kutsed saatis koostaja kalandusnõukogu ja selle juures oleva rakenduskava koostamise ekspertgrupi liikmetele. Kalanduse rakenduskava 2007–2013 KSH programmi eelnõu avalikustamise käigus, sh avalikul arutelul, ei laekunud ettepanekuid programmi muutmiseks. Järelevalve teostaja esitas omapoolsed nõuded programmi täiendamiseks koostajale 18. jaanuaril 2007. aastal kirjaga nr 13-3-1/15884-2. Täiendite sisseviimise tingimisel kiitis järelevalve teostaja programmi heaks.

KSH aruande avalikustamine

Kalanduse rakenduskava KSH aruande avalikustamise korraldas rakenduskava koostaja ehk Põllumajandusministeerium. Aruanne sisaldab kõiki direktiivi 2001/42/EÜ I lisas nõutud elemente. Aruanne on lisatud rakenduskava juurde. Avalikustamine algas koostajapoolse teatega Ametlikes Teadaannetes 2. aprillil 2007. aastal. Ajalehes Postimees ilmus avalikustamise teade 10. aprillil 2007. aastal. Lisaks oli teave programmi avalikustamise kohta üleval koostaja veebilehel. Kogu avaliku väljapaneku perioodi jooksul oli võimalik programmi eelnõuga tutvuda Põllumajandusministeeriumi kalamajandusosakonnas ning ministeeriumi veebilehel. Eraldi teavitati kõiki asjaomaseid institutsioone (sh asjaomaseid ministeeriume ning Keskkonnaühenduste Koda).

Programmi avalik arutelu toimus 8. mail 2007. aastal Põllumajandusministeeriumi väikeses saalis aadressil Lai 39/41. Koostaja saatis avalikustamise kutsed eraldi kõigile asjaomastele institutsioonidele. Kirjalikult KSH aruande kohta küsimusi ei esitatud. Avalikul arutelul esitatud küsimustele ja ettepanekutele vastati kohapeal suuliselt.

Keskkonnaministeerium kinnitas KSH aruande 22. juunil 2007. aastal.

Konsultatsioonid osapooltega

KSH koostamise käigus kaasati ekspertgrupi liikmete kõrval rakenduskava analüüsi ka huvigruppe – Eesti Loodushoiu Keskus, Eesti Roheline Liikumine, Eesti Mereakadeemia, Eesti Kalaliit, Eesti Kalurite Liit, Eesti Kalakasvatavate Liit. Saadud arvamusi käsitleti täiendava alusmaterjalina rakenduskava ja selle elluviimisega kaasneva võivate mõjude hindamisel.

21. veebruariks kutsuti kokku KSH ümarlaud, mille eesmärk oli huvitatud osapoolte üheaegne kaasamine KSH protsessi. Ümarlaul osalenute nimekiri on toodud rakenduskava 4. lisas. Ümarlaul tulid arutluse alla rakenduskava üldeesmärgid ja nende kooskõla Euroopa Liidu ja Eesti ning Euroopa Kalandusfondi määruuses nimetatud keskkonnanäesmärkidega; mõjuindikaatorid üldeesmärkide täitmise jälgimiseks ning rakenduskavas loetletud võimalikud rahastatavad tegevused.

Põllumajandusministeeriumilt küsiti täpsustust käesoleva rakenduskava versiooni võimalike tulevaste muudatuste ning meetmekirjelduste ja tegevusloendi täpsustamise kohta. Ümarlaul ja pärast seda kogunenud suulisi ja kirjalikke ettepanekuid ning arvamusi huvitatud osapooltelt võeti arvesse KSH aruande koostamisel.

Rakenduskava seire raames tuleb muuhulgas jälgida ka keskkonnanäesmärkide täitmist ja elluviimise keskkonnamõju, vajadusel tehakse selle põhjal ettepanekuid rakenduskava elluviimise parendamiseks või rakenduskorralduse muutmiseks, sh ka keskkonnauuringuteks ja keskkonnamõju täpsemaks hindamiseks, mille tulemusi võetakse edaspidise seire raames arvesse.

3.4.4. Strateegilise keskkonnamõju hindamise ettepanekute ja konsultatsioonide tulemuste arvestamine

Rakenduskava parandati oluliselt hindamisaruandes esitatud soovitude ja suunavate ettepanekute põhjal ning programmiperioodi jooksul kavatakse sektori majandamisel pöörata olulist tähelepanu keskkonnakaitselistele, sh looduskaitselistele küsimustele, et saavutada sektori pikaajaline jätkusuutlikkus. Jätkusuutliku majandamise üheks eelduseks on ka kalavaru jätkusuutlik majandamine. Nii vesiviljeluses kui kalatööstuses on prioriteetsel kohal keskkonnakaitselised

investeeringud (puhastusseadmed, ringvoolusüsteemid jms); laevade puhul nende utiliseerimine ja renoveerimine. Kolmanda prioriteetse suuna puhul on kesksel kohal kalandusega seotud keskkonnariskide maandamine, selektiivsete püügivahendite juurutamine läbi katseprojektide, kalade elupaikade ja kudealade taastamine ning kalatoodete kvaliteedi ja kontrollisüsteemide arendamine.

KSH aruandes välja toodud ja rakenduskava elluviimisel arvesse võetavad ülesanded otstarbeka järelevalve tagamisel:

- teavitada potentsiaalseid toetusetaotlejaid õigusaktidega kehtestatud keskkonnavalvest nõuetest põhjalikumalt, et ära hoida õigusrikkumisi;
- tõsta järelevalveorganisatsioonide haldussuutlikkust ning tõhustada projektide võimaliku negatiivse koosmõju määramist projektitasandil, vältides samas liigset bürokraatiat ja ajakulu vähese keskkonnamõjuga projektide elluviimisel.

Detailsema ülevaate võib saada KSH lõpparuandest. Täpsem keskkonnamõju hindamine toimub vajadusel projektitasandil.

Euroopa Kalandusfondi rakenduskava 2007–2013 väljatöötamisel oli üks peamisi ülesandeid leida tasakaal kolme prioriteetse valdkonna – keskkonna, sotsiaal- ja majandusvaldkonna – vahel.

Kalavaru hea seisund on ainuüksi Euroopa Kalandusfondi rahalise panusega raskesti saavutatav, küll aga saab Põllumajandusministeerium koostöös Keskkonnaministeeriumiga ja kooskõlas Euroopa Liidu ja siseriiklike õigusaktidega kalavaru jätkusuutlikult majandada.

Üksikasjalikum ülevaade on toodud tabelis „KSH ettepanekute arvestamine” 5. lisas.

3.5. Naiste ja meeste võrdõiguslikkus tööturul

Rakenduskava koostamisel on arvestatud Eesti õigusakte (Eesti Vabariigi põhiseadus ja soolise võrdõiguslikkuse seadus) ja Euroopa Liidu poliitikat tööhõive ning meeste ja naiste vahelise võrdõiguslikkuse vallas. Arvestatud on Amsterdami lepingut, soodustades võrdõiguslikkuse tugevdamist kalandussektori tööhõives ning soolise võrdõiguslikkuse süvalaienemist regionaalses arengus.

Naiste osakaal traalpüügilaevadel töötavate kalurite seas on kõigest 9% ning naised on põhiliselt tegevad traalpüügiettevõtete halduses ja raamatupidamises. Kaugpüügitoos on naiste osakaal kuni 6% kogu töötajaskonnast. Naiste osakaal rannakalurite seas on kõigest 1,6%. Selline sooline jaotus kalurite seas on ootuspärane, kuna tegemist on füüsiliselt raske tööga. Vesiviljeluses on naiste osakaal keskmiselt 30% kogu töötajaskonnast. Töötlemis- ja turustamisectoris moodustavad naised umbes 70% töötajaskonnast.

Kalanduspiirkondade säästva arengu meetme kaudu on võimalik ja vajalik soodustada kohaliku tasandi ühistegevust, sealhulgas ka naiste veelgi laialdasemat kaasamist kohaliku elu arendamisesse. Samuti soodustab meetme rakendamine kalandussektoris hõivatud naiste omavahelist suhtlemist ja koostööd.

3.6. Eelmise programmiperioodi analüüs

Euroopa Liiduga liitudes avanes Eestil võimalus osaleda EL regionaalpoliitikas ja saada rahalist toetust Kalanduse Arendusrahastust (KAR).

Programmeerimisperioodi (2004–2006) jooksul rakendati nelja erinevat meetet, millest kaks meetet jagunesid omakorda alameetmeteks. Rakendatud meetmed on järgmised:

- meede 3.9 – kalalaevastiku püügivõimsuse reguleerimine,
- meede 3.10 – kalalaevastiku moderniseerimine ja uuendamine,
- meede 3.11 – kalanduse käitlemisketi investeeringutoetuse meetmed,
 - alameede 3.11.1 – kala ja vesiviljelussaaduste töötlemise investeeringutoetus,
 - alameede 3.11.2 – vesiviljeluse investeeringutoetus,
 - alameede 3.11.3 – kalasadamate moderniseerimine,
 - alameede 3.11.4 – sisevete kalanduse investeeringutoetus,
- meede 3.12 – muud kalandusega seotud meetmed,
 - alameede 3.12.1 – kalanduse restruktureerimisega kaasnevad sotsiaalsed meetmed,
 - alameede 3.12.2 – uute turgude leidmine.

Perioodil 2004–2005 esitati kokku 196 taotlust toetussummale 399 miljonit krooni (25,5 miljonit eurot), mis moodustas eelarvest 151%. Enim esitati taotlusi kalalaevade moderniseerimiseks ja uuendamiseks (55), järgnesid vesiviljeluse investeeringutoetus 47 ja kalalaevastiku püügivõimsuse reguleerimise meede 39 taotlusega.

Perioodil 2004–2005 kiideti heaks 99 taotlust toetussummale 174,7 miljonit krooni (11,1 miljonit eurot), mis moodustas eelarvest 66%. Enim kiideti heaks taotlusi kalalaevade moderniseerimiseks ja uuendamiseks (27) ning vesiviljeluse investeeringutoetuseks (26). Kõige rohkem kiideti heaks taotlusi järgmiste objektide lõikes:

- meede 3.10: navigatsioonisüsteemide ja sinna juurde kuuluva tarkvara (asukoha määramise seadmed, kompassid, arvutid, elektroonilised kaardid jms.) ostmise ja paigaldamine ning masinaruumide ümberehitus, sinna juurde kuuluvate seadmete ostmise ja paigaldamine;
- alameede 3.11.1: kala- ja vesiviljelustoodete käitlemise seadmete ja tehnoloogiliste liinide (sh puhastusseadmed, külmatootmisseadmed, veevarustussüsteemid, energeetikasüsteemid või pakkeliinid) ostmise ja paigaldamine;
- alameede 3.11.2: vesiviljeluse hoone või rajatise ehitamine;
- alameede 3.11.3: kala lossimiseks kasutatava kai rekonstrueerimine ning kalasadama tee ehitamine, rekonstrueerimine või teekatete parendamine;
- alameede 3.11.4: kalalaevade soetamine.

Perioodil 2004–2005 teostati väljamakseid 31 heakskiidetud taotluse osas, toetussummas 57,9 miljonit krooni (3,7 miljonit eurot).

Veel ei ole asjakohane ega ka võimalik hinnata KAR rakendamise üldisi tulemusi ja mõju, kuna praeguse seisuga ei ole kogu toetussummat veel välja makstud. Seega ei oleks mõjuanalüüsi tulemused hetkel eriti usaldusväärsed, kuna tegevuste toimumisest ei ole veel piisavalt aega möödunud.

Eesti kogemus on näidanud, et varasem otsus suhteliselt tsentraliseeritud ja struktuuriliselt lihtsa rakendussüsteemi kasuks oli õige – perioodil 2004–2006 oli Eesti EL uute liikmesriikide seas üks kiiremaid KAR toetuse kasutajaid. Süsteemi lihtsus ja väiksus on võimaldanud kaasata esmatähtsaid sidusrühmi otse programmeerimisprotsessi, õigusliku raamistiku ettevalmistamise ja vajalike protseduuride väljaarendamise. Seega on süsteemi struktuur võimaldanud koostööd ja koordineeritud tegutsemist, aga ka vajadusel muudatuste sujuvat ja kiiret sisseviimist ja rakendamist. Rakendussüsteemi struktuurilist lihtsust tuleks ka uuel perioodil säilitada. Samuti toimib piisavalt hästi seire- ja kontrollisüsteem, kuigi süsteemi tõhusust on võimalik ka suurendada – rakendusskeeme ja -toiminguid tuleb lihtsustada ja kohandada selliselt, et nende abil saaks hallata perioodil 2007–2013 oluliselt suurenevaid toetussummasid. Möödunud perioodil oli probleeme meetmete eesmärkide saavutamise ja nende edenemise mõõtmisega sihttasemetest lähtuvalt. Osaliselt on need raskused põhjustatud sellest, et algsete sihtide ja eesmärkide seadmisel on neid kas üle- või alahinnatud. Teisalt on eesmärkide saavutamist mõnikord raske mõõta, kuna eesmärgid ongi sõnastatud mittemõõdetaval kujul või kuna indikaatorid ei ole eesmärkidega piisavalt hästi kooskõlas. Sellest tulenevalt on perioodi 2007–2013 ettevalmistamisel pööratud senisest suuremat tähelepanu eesmärkide selgemale ja täpsemale sõnastamisele.

Selleks, et eesmärkide saavutamine oleks võimalik, peavad programmitasandil määratletud sihid kajastuma ka rakendusfaasis, seda eriti projektide valikul ja hindamisel. Nii oleks võimalik paremini tagada seda, et rahastataks selliseid projekte, mis panustavad enim eesmärkide saavutamisse. Lisaks tuleb pöörata rohkem tähelepanu sellele, et toetus suunataks eelkõige projektidele, mis on tasuvad ja loovad suurimat lisandväärtust. Sellised projektid aitavad kaasa programmi eesmärkide saavutamisele. Eelmisel perioodil ei olnud projektide valikukriteeriumid alati ühetimõistetavad. Sellest tingituna on nii taotlejatel kui hindajatel mõnikord raskusi nende tõlgendamisel. Kuigi eesmärkide, indikaatorite ja valikukriteeriumite ühitamine on ka perioodil 2007–2013 raske ülesanne, on just see rakenduskavade eduka rakendamise oluline eeltingimus, ning see aspekt on pideva tähelepanu all nii planeerimis- kui rakendamisfaasis.

Eesmärkide seadmisega seotud raskuste kõrval võiks ka rakendamise käigus tekkiv sünergia olla parem. Mitmetesse projektidesse on kaasatud suur arv osalejaid, mis näitab, et vajadusel on taotlejad võimelised kaasama sarnaste huvidega partnereid, et koos ühiseid probleeme lahendada. Siiski on hetkel on väga vähesed toetusesaajad saanud täiendavaid toetusi mitmetest erinevatest allikatest ning taotlejate projektid on üldjuhul üksteisest eraldiseisvad.

Kuna perioodil 2007–2013 on struktuurifondide kasutamise üldeesmärgi üks alaeesmärk suurendada riikliku arengu piirkondlikku tasakaalu ja saavutada olukord, kus kõik toetatud tegevused toimuksid mõne maakonna või valla territooriumil, on eriti oluline võimaldada ja suurendada koostööd kohalikul tasandil saavutamaks suurem tegevustevaheline sünergia. Selleks tuleb arendada strateegilist planeerimist ja haldussuutlikkust nii piirkondlikul (kohaliku omavalitsuse) tasandil kui ka keskvalitsuse tasandil erinevate poliitikasuundade vahel.

Üks õppetund, mida toetab ka väga paljude liikmesriikide kogemus, on see, et avalikustamis-, teavitus- ja nõustamistegevused on võtmetähtsusega tegurid struktuuriabi eduka rakendamise juures. Abi kasutamise edukus ja kiirus sõltub suuresti toetusesaajate võimekusest, teadmistest ja oskustest projektide ettevalmistamisel ja läbiviimisel. Struktuuriabi vastu on olnud suur huvi; positiivse

küljena võib välja tuua kõikide taotlejarühmade suhtelise aktiivsuse. Hetkel ei ole sektoris põhimõtteliselt mitte ühtegi valdkonda, kus puuduks vajadus või tahtmine abi taotleda. Lisaks avalikustamis- ja teavitustegevustele tuleb nii taotlemis- kui rakendusfaasis pöörata suuremat rõhku taotlejate ja toetusesaajate nõustamisele ja koolitamisele. See aitaks parandada nii taotluste kvaliteeti kui projektide rakendamise efektiivsust.

Hindamaks Eesti riikliku arengukava (RAK) KAR meetmete raames antud investeeringutoetuste mõju kalandussektori ettevõtetele, teostati uuring „Investeeringutoetuse mõju Eesti kalandussektorile”.

Uuringu sihtrühmaks olid järgmised kalandusvaldkonnad:

- 1) kalapüük:
 - kaugpüük,
 - Läänemere kalapüük,
 - Läänemere rannapüük,
 - sisevete kalapüük;
- 2) kalasadamad;
- 3) kala töötlemine ja turustamine;
- 4) vesiviljelus.

Analüüsidest RAK KAR meetmete toetuste mõju ettevõtetele, võib öelda, et palju paremaks või veidi paremaks hindasid majanduslikku olukorda kalatööstused ja vesiviljelejad; kalapüügiga tegelevate ettevõtete olukord on suures plaanis jäänud samaks. Investeeringute kasulikkust hindasid kõrgelt nii kalatööstused, sadamad kui ka vesiviljelejad. Kalanduse ettevõtted olid 2004–2005 aastate toetusi hinnates ülekaalukalt seisukohal, et RAK KAR toetused on vajalikud.

Rahastamisotsuste läbipaistvusele hinnangut andes on regioonist sõltumata positiivseid hinnanguid andnud kalapüügiga tegelevad ettevõtted ja FIED, kalatööstused ja sadamad. Üldiselt olid toetust saanud ettevõtted seisukohal, et RAK KAR meetmete toetuse abil tehtud investeeringud on olnud kasulikud; toetust saanud ettevõtted on keskmisest edukamad, omane on strateegiline planeerimine ning nad on loonud uusi töökohti või säilitanud olemasolevad töökohad; samuti paistavad toetatud ettevõtted silma tööjõukulu keskmisest kõrgemal hoidmisega.

3.7. Analüüsi peamised tulemused

Lähtudes Eesti kalandusstrateegias sisalduvast kalandussektori olukorra analüüsist, võib peamiste tulemustena välja tuua järgmised aspektid.

Kuna Eestis on kalapüügivõimsusi jätkuvalt rohkem kui püügivõimalust, siis on esmatähtis tagada kalapüügivõimsuse vastavus kalavarudele ehk saavutada laevastiku optimaalne suurus. See tagab ühelt poolt stabiilse töö ja sissetuleku kaluritele ning teisalt vähendab survet illegaalseks püügiks. Püügivõimuse reguleerimiseks tuleks lisaks laevade utiliseerimisele kasutada ka sihtotstarbe muutmise erinevaid võimalusi, mis aitaksid kaasa ka kalurite meresõiduuskuse ärakasutamisele ning nende tööhõive mitmekesistamisele.

Arvestades kalavarude olukorda ning võimalikke arenguid nii Läänemeres, Eesti sisevetel kui ka kaugpüügipiirkondades, on oluline uuendada kalalaevastikku, pidades eelkõige silmas püügivahendite selektiivsuse suurendamist, kütusesäästlikkuse tõstmist, keskkonna- ja laevaohutusnõuete ja tööohutuse tingimuste parendamist.

Kalapüügisektori konkurentsivõime tõstmiseks on oluline uuendada kalalaevastikku kalapüügi kvaliteedi tõstmiseks, keskkonnakoormuse ja kulutuste vähendamiseks ning töötingimuste parandamiseks. Eesti kalalaevastiku hetkeseisu täpne kirjeldus tuuakse ära püügikoormuse kohandamise kavas.

Püütava kala kvaliteedi tõstmine ning kalurite poolt kalale suurema lisandväärtuse andmine on üks olulisemaid komponente kalurite sissetuleku tõstmisel. Kalanduse konkurentsivõime suurendamiseks on vajalik püütava kala kvaliteedi tõstmine ning kalale suurema lisandväärtuse andmine kogu kalandusketis tervikuna. Selleks tuleb arendada kalasadamaid, varustades neid kaasaegsete jää-, lossimis- ja sorteerimisseadmetega ning külmhoonetega, ning võimalusel anda kalale võimalikult suur lisandväärtus ning toetada ühistegevust.

Vaadeldes kalandussektori arengut pikemas perspektiivis, muutub kalakasvatuse kui tootmisharu roll selles järjest olulisemaks. Eesti kalakasvatusektori arengule panevad aluse head looduslikud tingimused, seda nii rohke veeressursi kui ka vaba maa näol. Samal ajal muutub maailma ja Euroopa kala- ja tooraineturu arengutest tulenevalt sektori arenguvõimaluste kontekstis otsustavaks just konkurentsivõime. Kalakasvatusektori areng peab põhinema turunõudlusel. Eelkõige tähendab see suutlikkust toota kala töötlejale/tarbijale vajalikus mahus, kuid samal ajal ka sobiva hinna ning kvaliteediga. Siseturunõudluse rahuldamiseks on efektiivsete vesiviljelusettevõtete kaudu vajalik suurendada tootmiskahte ja kasvatatud toodete lisandväärtust. Selleks tuleb soodustada vesiviljelusettevõtete laienemist, sh töötlemiskomplekside rajamist esmatöötlemiseks, võttes kasutusele keskkonnasäästlikud tehnoloogiad.

Kalandusstrateegia eesmärk on tagada mitmekesise sotsiaalmajandusliku struktuuri säilimine ja elukvaliteedi tõus kalandusega seotud piirkondades. Kalandus on olnud oluliseks elualaks nii rannikualadel, sisevetel kui ka neid teenindavates piirkondades. Viimase kümne aasta jooksul on kalandussektori tulusus muutunud kalahindade ja püügitegevuse kulude muutuste tõttu. Kalandusvaldkonnas sõltub sotsiaalmajanduslik heaolu otseselt kalavarudest ning hetkel olemasolevast kalavarust ei piisa, et tagada küllaldane teenistus kõigile rannakalanduses hõivatud inimestele. Hetkel on vaid kolmandikule kaluritest kalapüük põhiline sissetulekuallikas, ülejäänud kaluritele on kalapüük lisasissetulekuks pensioni ja põllu-, metsa- või ehitustööl teenitu kõrval. Põhitööd tehakse sageli väljaspool koduvalda või Eestit, sest kalandusega seotud piirkondades on vähe alternatiivseid töövõimalusi kalanduse kõrval. Seetõttu on oluline tulevasel programmeerimisperiodil aidata kaasa töökohtade loomisele väljaspool kalandussektorit. Rannapiirkondades, kus on oluline säilitada rannakülade looduslikku ja arhitektuurilist pärandit ning elukeskkonna kaitset, tuleb säilitada traditsiooniline kalapüük. Tagamaks nende piirkondade elukvaliteedi paranemine, tuleb toetada ettevõtluse mitmekesistamist ning kohaliku kogukonna ühistegevust. Kohaliku kogukonna ühistegevuse arendamiseks tuleb anda senisest laialdasem otsustusõigus kohalikele tasandile, et aastateks 2009–2010 oleks enamik kalanduspiirkondades asuvaid valdu (vt 6. lisa) hõlmatud kohalike initsiatiivrühmadega, kes on välja töötanud oma piirkonna arengustrateegiad ja rakendavad neid.

4. RAKENDUSKAVA STRATEEGIA

4.1. Üldeesmärgid ja mõjuindikaatorid

„Eesti kalanduse strateegia 2007–2013” ja rakenduskava üldeesmärk on kalandussektori arendamine tagamaks stabiilne ja jätkusuutlik majandamine kalandussektoris ja kalanduses hõivatud isikute sissetuleku tõus.

Tabel 2. Mõjuindikaatorid

Mõjuindikaator	Andmete allikas	Algtase ja aasta	Kontrolltase 2010	Sihttase ja aasta
Kalanduses hõivatud isikute keskmine sissetulek Eesti keskmisega võrreldes	Statistikaamet	68% (2006)	73%	80% (2015)
Kalavarude säästev kasutamine: - heas olukorras olevate majanduslikult oluliste varude protsentuaalne osakaal	Uuring	38% (2007)	47%	60% (2015)
Kala tarbimine Eestis ühe inimese kohta aastas	Uuring	17 kg (2005)	19 kg	21 kg (2015)
Käive töötaja kohta jooksevhindades	Statistikaamet	45 022 eurot (2006) ¹	+7%	+10% (2015)

4.2. Erieesmärgid ja tulemusindikaatorid

Rakenduskava prioriteetidega saavutatavad erieesmärgid on toodud 6. peatükis.

¹ Lühiajaline statistika, näitaja võib muutuda.

4.3. Ajakava ja vahe-eesmärgid

Tabel 3. Prioriteetsete suundade rakendamise indikatiivne ajakava

Prioriteetne suund	Eelhindamine	Rakendamine	Vaehindamine
1	2007	2008–2015	2010
2	2007	2008–2015	2010
3	2007	2008–2015	2010
4	2007	2008–2015	2010
5	2007	2008–2015	2010

Vahe-eesmärgid on esitatud 4. ja 6. peatükis indikaatorite tabelis 2010. aasta kontrolltasemenä. Meetmepõhised ajakavad on vajadusel esitatud asjakohaste prioriteetsete suundade peatükkides.

5. EELHINDAMISE KOKKUVÕTE

Eelhindamine viidi läbi vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 1198/2006 ja selle rakendamist käsitlevale Euroopa Komisjoni määrusele. Lisaks lähtuti Euroopa Komisjoni poolt koostatud eelhindamise juhendist „Draft Working Paper on Ex Ante Evaluation for the European Fisheries Fund” ning Põllumajandusministeeriumi ja hindaja vahelisest lepingust.

Eelhindamise eesmärk oli parandada programmi koostamise ja rakendamise kvaliteeti, toimivust ja tõhusust, arvestades sealjuures ka eelarvevahendite jaotamise optimeerimist.

Eelhindamise peamised tulemused

Eelhindamise tulemused on esitatud seisuga 30.03.2007. a ja põhinevad 23.01.2007. a edastatud Euroopa Kalandusfondi 2007–2013 rakenduskava eelnõul. Hindamise erinevatel etappidel konsulteerisid hindajad rakenduskava koostajatega ja esitasid oma ettepanekud rakenduskava täiendamiseks, esitati ka eelhindamise vahearuanne.

Eelhindamise viis läbi InterAct Projektid & Koolitus OÜ koostöös OÜ-ga Audacon Eesti ja MTÜ-ga Eesti Loodushoiukeskus. Hindamisprotsessi koordinaatoriks oli Maarja Unt (InterAct Projektid & Koolitus OÜ).

Järgnevalt on esitatud peamised eelhindamise teemad ja ekspertide poolt antud hinnangute lühikokkuvõte.

- Rakenduskava koostamist puudutavate üldiste küsimuste ja rakenduskava struktuuri sobivuse, partnerite strateegia ja rakenduskava koostamisprotsessi kaasamise piisavuse ning eelmise perioodi kogemuste arvestamise hindamine
 - Rakenduskava ülesehitus on üldjoontes sobiv ning vastab nõukogu määruse (EÜ) nr 1198/2006 artiklis 20 välja toodud struktuurile; siiski soovitati mõnele aspektile enam tähelepanu pöörata.
 - Strateegia koostamisel on partnerite kaasamine olnud piisavalt tõhus ja laiaulatuslik. Rakenduskava puhul esines partnerite kaasamise osas puudujääke.
 - Rakenduskava ja strateegia koostajad on üldjoontes läbi mõelnud eelmise perioodi kõige olulisemad kitsaskohad ning püüdnud dokumentide planeerimisel tehtud vigu vältida.
- Kalandussektori hetkeolukorra analüüsi kajastamine strateegias ja rakenduskavas (SWOT-analüüs)
 - Ekspertgrupi hinnangul on olulisemad kalandussektori probleemid välja toodud ning hetkeolukorda on kajastatud realistlikult ja strateegiaga kooskõlas.
- Rakenduskava eesmärkide ja prioriteetide analüüs
 - Ekspertgrupi hinnangul lähtuvad strateegilised valikud ja seatud eesmärgid hetkeolukorra analüüsist valikuliselt. Sisukalt ja põhjalikult on sisse toodud kala püüdmise ja töötlemisega seonduvad majanduslikud eesmärgid hetkeolukorra parandamiseks. Samas sisaldub hetkeolukorra analüüsis mitmeid probleeme ja kitsaskohti, mida praegused seatud eesmärgid lahendada ei suuda ega püüa.

- Ekspertgrupp soovitas rakenduskava üldeesmärkides rõhutada keskkonnavaldkonnaga seonduvaid eesmärke ja jätkusuutliku kalanduse säilimiseks vajalikku kalaressursi hea seisundi säilitamist.
 - Ekspertgrupp hindas prioriteetsete suundade eesmärke konkreetsemateks kui üldeesmärke.
- Prioriteetsete suundade tegevuste eesmärkidele vastavuse analüüs
 - Ekspertgrupi hinnangul rakenduskavasiseselt prioriteetsete suundade vahel olulisi konflikte ei esine.
- Strateegia eeldatavate tulemuste ja mõjude (eriti sotsiaal-majanduslike mõjude) hindamine ja rakenduskavas väljatoodud indikaatorite ja nende sihttasemete hindamine
 - Ekspertgrupi hinnangul on rakenduskava sotsiaal-majanduslikud mõjud neutraalse või positiivse iseloomuga. Meetmete rakendamise planeeritavat mõju hinnati sarnaseks eelmisel programmiperioodil rakendatud meetmete mõjudega, mille raames tehtud investeeringud olid ekspertide hinnangul kasulikud. Toetust saanud ettevõtted on keskmisest edukamad, neile on omane strateegiline planeerimine ning nad on loonud uusi töökohti või säilitanud olemasolevad töökohad.
 - Rakenduskavas välja toodud indikaatorite loetelu soovitati laiendada nii mõju- kui ka tulemusindikaatorite osas.
 - Ekspertgrupp tegi soovitusi indikaatorite sihttasemete parandamiseks.
- Rakendussüsteemide sobivus, rakendamisega seotud võimalikud riskid ja kitsaskohad ning seire- ja hindamissüsteemi tõhusus
 - Rakenduskavas on rakendussüsteemi kirjeldatud piisava põhjalikkusega ning see on üldjoontes sobilik strateegia elluviimiseks.
- Kuluefektiivsuse analüüs püüdis välja selgitada, kas rakenduskava eesmärgid on täidetavad väljapakutud finantsressursside jaotuse juures erinevate prioriteetsete suundade vahel
 - Rahastamiskava koostamisel on jälgitud Euroopa Liidu poolseid nõudeid, st rahastamiskavas sisalduvad prioriteetsed suunad ja nende alla kuuluvad meetmed ja valdkonnad on kooskõlas nõukogu määrusega nr 1198/2006 ning tegevused on abikõlblikud.
 - Hindaja arvates on rahastamiskava koostatud optimaalselt, kasutades ära maksimaalselt EL EKF finantseerimise võimalusi ning lisades eestipoolse avaliku sektori panuse 25%.
 - Ekspertgrupp soovitas kaaluda suuremaid finantsressursse aastateks 2009–2011, mis peaksid olema kõige aktiivsemad toetuste rakendamise aastad.
 - Ekspertgrupi hinnangul on EKF rahaliste vahendite planeerimisel riiklikul tasandil loodud võimalused kalanduse jätkusuutliku arengu tagamiseks, kuid finantsilise jaotuse kohta on täpsemat hinnangut raske anda, kuna meetmete tasandil on rahaline info välja toomata ning sellest tulenevalt on raskendatud rahaliste vahendite tulemuslikkuse hindamine.
- Rakenduskava hindamine ja võimalike vastuolude olemasolu „Eesti kalanduse strateegiaga 2007–2013”

- Ekspertgrupi hinnangul suuri vastuolusid „Eesti kalanduse strateegiaga 2007–2013” ei esine. Ekspertid eeldasid paremat sidusust ja lõimumist strateegiaga kui rakenduskava ühe olulisema alusdokumendiga.
- „Eesti kalanduse strateegia 2007–2013” vastavus regionaalsetele, siseriiklikele ning Euroopa Liidu strateegilistele dokumentidele ja poliitikatele. Strateegia panus Euroopa Liidu kalanduspoliitika ning Lissaboni strateegia eesmärkide täitmisesse
 - Rakenduskava ei ole vastuolus strateegiaga Säästev Eesti (SE) 21, samas ei väljenda rakenduskava piisavalt selgelt SE21-s välja toodud tasakaalustatud eesmärkide arvestamist.
 - Rakenduskava ja riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia vahel olulist vastuolu ei ole.
 - Rakenduskava ja Peipsi kalanduse arengukava 2005-2009² vahel ei esine ekspertgrupi hinnangul vastuolusid.
 - Ekspertgrupi hinnangul toetab rakenduskava ning selle aluseks olev strateegia Lissaboni strateegia eesmärkide saavutamist.
 - Ekspertgrupi hinnangul on rakenduskava osaliselt kooskõlas ühise kalanduspoliitikaga. Täieliku kooskõla saavutamiseks nimetatud poliitikaga tuleks rakenduskava täiendada säästva arengu põhimõtete valguses.
 - Dokumendi koostamisel on arvestatud Amsterdami lepinguga, soodustades võrdõiguslikkuse tugevdamist kalandussektori tööhõives.

Rakenduskava parandati olulisel määral lähtuvalt aruandes esitatud soovitustest ja suunavatest ettepanekutest (vt 7. lisa).

Täpsem ülevaade sisaldub eelhindamise lõpparuandes.

² Peipsi kalanduse arengukava 2005–2009, Peipsi Alamvesikonna Kalurite Liit, 2004

6. RAKENDUSKAVA PRIORITEETSED SUUNAD

„Eesti kalanduse strateegia 2007–2013” eesmärkide elluviimiseks rakendab Eesti kõiki viit Euroopa Kalandusfondi prioriteetset suunda. Prioriteetsete suundade rakendamisel järgitakse tingimusi, mis on sätestatud nõukogu määruses (EÜ) nr 1198/2006 Euroopa Kalandusfondi kohta (ELT L 223, 15.08.2006, lk 1–44) ja komisjoni määruses (EÜ) nr 498/2007, millega kehtestatakse Euroopa Kalandusfondi käsitleva nõukogu määruse (EÜ) nr 1198/2006 üksikasjalikud rakenduseeskirjad (ELT L 120, 10.05.2007). Lähteolukord ja prioriteetsete suundade mõõdetavad eesmärgid on toodud 6. peatükis.

Lisaks alltoodud meetmetele ja tegevustele võib korraldusasutus rakendada täiendavaid meetmeid ja tegevusi, tingimusel et need ei sisalda elemente, mida tuleb vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 1198/2006 ja komisjoni määrusele (EÜ) nr 498/2007 rakenduskavas täpsustada.

6.1. Rakendatavate prioriteetsete suundade koostõla ja põhjendus

Erinevate prioriteetsete suundade rakendamise põhjendused on esitatud vastavate suundade kirjelduse juures käesolevas peatükis.

6.1.1. Seos riikliku strateegilise kavaga

Rakenduskava on koostatud „Eesti kalanduse strateegia 2007–2013” elluviimiseks. Valitud prioriteetsed suunad ning meetmed põhinevad riikliku strateegilise kava analüüsil.

6.1.2. Rakenduskava juhtpõhimõtete koostõla

Rakenduskava järgib nõukogu määruse (EÜ) nr 1198/2006 artiklis 19 sätestatud juhtpõhimõtteid üldeesmärgiga edendada kalanduse jätkusuutlikku arengut ühise kalanduspoliitika raames.

Strateegia ja rakenduskava koostamisel on arvestatud **Lissaboni strateegiat** ja Eesti majanduskasvu ja tööhõive tegevuskava Lissaboni strateegia rakendamiseks, toetades aastatel 2007–2013 investeeringuid, mis tagavad kalanduse tootmis- ja töötlemissektori jätkusuutlikkuse ja majanduskasvu; tööhõivetaseme säilimise, sealhulgas ranna- ja sisevete kaluritele parema sissetuleku tegevuste mitmekesistamise kaudu kalanduspiirkondades; töökohtade ja innovatsiooni kvaliteedi parandamise ning turunõuetele vastavuse.

Strateegia ja rakenduskava keskne juhtpõhimõte on vastavuses **Göteborgi** Euroopa Ülemkogu järeldustega. Strateegias ja rakenduskavas on arvesse võetud eesmärki viia kalandussektori suutlikkus koostõlla loodusvarade säästva kasutamisega, mille käigus säilitatakse bioloogiline mitmekesisus. Sellest tulenevalt panustatakse lisaks erinevatele siseriiklikele tegevustele veel kalandusfondi meetmete rakendamisele just sellisel viisil, mis vähendab kutselise kalanduse mõju keskkonnale ning mis suurendab rõhuasetust säästva arengu saavutamisele, toetades keskkonnasäästlike tootmis- ja töötlemismeetodite ja tehnoloogiate kasutuselevõttu.

Strateegia ja rakenduskava on kooskõlas ühenduse ülejäänud poliitikaga ja tegevustega, eriti sellistes valdkondades nagu tööhõive ning meeste ja naiste vaheline võrdõiguslikkus.

Olulist tähelepanu pööratakse töötajate kvalifikatsiooni parandamisele, suurendades oskusteavet ja koolitusvõimalusi, arvestades „Elukestva õppe memorandum“ kontseptuaalsete lähtekohtadega.

6.1.3. Kooskõla eelhindamisega

Rakenduskavas on eelhindamistulemusi arvesse võetud ning eelhindamise lõpparuande tulemused on esitatud 5. peatükis.

6.1.4. Seosed teiste rakenduskavadega

Euroopa Liidu toetusvahendite efektiivsemaks kasutamiseks tuleb tagada nende omavaheline täiendavus ning kattuvuste vältimine. EKF raames rakendatavate meetmete puhul tuleb eelkõige jälgida seoseid ja vastastikust täiendavust „Eesti maaelu arengukava 2007–2013“ meetmetega ja Eesti poolt Euroopa Liidu eelarveperioodi 2007–2013 jooksul eraldatavate struktuurivahenditega, mida rakendatakse „Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007–2013“ valdkondlike rakenduskavade (ehk arengukavade) kaudu. 31. märtsi 2006. aasta Vabariigi Valitsuse korraldusega nr 216 kiideti heaks valdkondlike rakenduskavade koostamine Euroopa Liidu struktuurivahendite kasutamiseks perioodil 2007–2013 ning nende väljatöötamist määrati Rahandusministeeriumi koordineerimisel juhtima järgmised ministeeriumid:

- inimressursi arendamise rakenduskava – Haridus- ja Teadusministeerium;
- elukeskkonna arendamise rakenduskava – Keskkonnaministeerium;
- majanduskeskkonna arendamise rakenduskava – Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

6.1.5. Horisontaalsete teemadega arvestamine

Euroopa Kalandusfondi rakendamisel järgitakse järgmisi horisontaalseid teemasid: tööhõive, keskkonnahoid, regionaalne areng ja võrdsed võimalused.

Spetsiifilised horisontaalsed mõjud avalduvad meetmete ja projektide tasandil ning neid jälgitakse seire käigus. Meetmete rakendamisel arvestatakse nende mõju horisontaalsetele teemadele, keskendudes meetmete oodatavale asjakohasele ja olulisele mõjule. Kuna erinevate meetmete raames toetatavate tegevuste iseloom on erinev, siis ei ole otstarbekas käsitleda kõigis meetmetes kõiki horisontaalseid teemasid, vaid keskendutakse ainult asjakohast mõju omavatele teemadele.

Horisontaalsete teemade arvestamine toimub rakenduskava elluviimisel meetmete tasandil ja väljendub järgnevas:

- spetsiifiliste eesmärkide ja tegevuste planeerimine meetmete tingimustes;
- asjakohaste vastavus- ja hindamiskriteeriumide kehtestamine.

Kooskõla horisontaalsete teemadega hinnatakse vajadusel projektide valikul ja projektide rakendamise käigus. Meetmete rakendamisel viiakse läbi hindamisi, mille käigus hinnatakse muuhulgas horisontaalsete teemade rakendamise tulemuslikkust.

6.2. Esimene prioriteetne suund – kalalaevastiku kohandamine

Esimese prioriteetse suuna eesmärk: tagada eelkõige Läänemere traalpüügilaevastiku püügivõimsuse vastavus kalavarudele ning uuendada kalalaevastik, viies see vastavusse kaasaja keskkonna, töötingimuste, ohutuse ja hügieeni nõuetega.

Tabel 4. 1. prioriteetse suuna tulemusindikaatorid

1. prioriteetne suund				
Tulemusindikaator	Andmete allikas	Algtase ja aasta	Kontrolltase 2010	Sihttase ja aasta
Mere kalalaevastiku GT ja kW	Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet (PRIA), riiklik kalalaevade register	20 826 GT (2006) 53 340 kW (2006)	-5% ³	-10% ⁴
Uuendatud kalalaevade protsentuaalne osakaal kogulaevastikus	PRIA	0	15%	40% (2015)

Aastatel 2007–2013 pööratakse peamist rõhku tasakaalu saavutamisele kalapüügivõimsuse ja kalavarudele vahel ning kalalaevastiku uuendamisele, pidades eelkõige silmas püügivahendite selektiivsuse suurendamist, kütusesäästlikkuse tõstmist, keskkonna ja mere ning tööohutuse tingimuste parendamist.

Esimese prioriteetse suuna rakendamise vajalikkuse põhjendus

- Kuivõrd Eesti kalalaevastikus domineerivad 1970.–1980. aastatel ehitatud kalalaevad, mida iseloomustavad äärmiselt kehva kvaliteediga teras ja nõrga töökindlusega mootorid, on vaja erilist tähelepanu pöörata kalalaevastiku uuendamisele. Keskkonnakoormuse ja kalapüügikulutuste vähendamiseks ja kalapüügi kvaliteedi tõstmiseks on Eesti kalalaevastikku vaja uuendada, võttes kasutusele uuemad ning ökonoomsemad mootorid ning kaasaegsemad ja selektiivsemad püügivahendid.
- Kuna Eestis on kalapüügivõimsus jätkuvalt suurem kui püügivõimalused, siis on esmatähtis saavutada laevastiku optimaalne suurus. See tagab ühelt poolt stabiilse töö ja sissetuleku kaluritele ning teisalt vähendab survet illegaalseks püügiks.

Väga tähtis on tagada keskkonna-, mereohutus- ja tööohutusnõuete täitmine, et kindlustada kalurkonnale heal tasemel töötingimused.

Vastastikune täiendavus ja eristamine

Seosed inimressursi arendamise Eesti rakenduskavaga

³ Püügivõimsuse täpne vähenemine määratakse püügikoormuse kohandamise kava koostamise käigus teadusliku uuringu põhjal.

⁴ Püügivõimsuse täpne vähenemine määratakse püügikoormuse kohandamise kava koostamise käigus teadusliku uuringu põhjal.

Esimese prioriteetse suuna meede 1.5 „Sotsiaalmajanduslikud meetmed” on seotud inimressursi arendamise rakenduskava elukestva õppe prioriteetse suuna eesmärkidega ja täiendab neid. Inimressursi arendamise rakenduskava toetab eelkõige valdkonna administratiiv- ja juhtivpersonali erialast kvalifikatsiooni tõstvaid koolitusi (raamatupidamine, projektijuhtimine, keeleõpe jt oskused) ning ümberõppevõimalusi ametikohta vahetada soovivatele töötajatele. Käesolev meede toetab spetsiifilist kalandusalast koolitust ning ettevõtluse alustamisega seotud tegevusi. Euroopa Sotsiaalfond ei jaga toetusi kalandus- ja vesiviljelusettevõtetele ning näiteks ettevõtluse alustamisega seotud tegevusi nende kahe valdkonna puhul ei toetata.

Teised esimese prioriteetse suuna meetmed kaetakse vaid EKF vahenditest.

Meetmete 1.3 Kalalaevade pardal tehtavad investeeringud ja selektiivsus ja 1.4 Väikesemahuline rannapüük üheks eesmärgiks on laevade töötingimuste parandamine; seega täiendavad need meetmed inimressursi arendamise rakenduskava prioriteetsete suundade „Pikk ja kvaliteetne tööelu” ja „Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine” eesmäärke.

Prioriteetne suund „Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine” võimaldab suurendada üldise teadmistaseme ja uurimistegevuse konkurentsivõimet ning üles ehitada teadus- ja arendustegevuslik alus lisandväärtuse suurendamiseks ja uute toodete ja tehnoloogiate arendamiseks kalandussektoris ning teatud valdkondade (nt info-, bio- ja keskkonnatehnoloogia) eelisarendamiseks.

Püügikoormuse kohandamise kava vastuvõtmine ja rakendamine

Püügikoormuse kohandamise kava on peamine püügikoormuse vähendamise vahend. Plaan koostatakse määruse (EÜ) nr 1198/2006 artikli 22 alusel.

Püügikoormuse kohandamise kava töötatakse välja Põllumajandusministeeriumi juhtimisel ning koostöös erinevate partnerite, k.a sotsiaalpartnerite, teadlaste ja Keskkonnaministeeriumiga. Püügikoormuse kohandamise kava esitatakse ka Põllumajandusministeeriumi kalandusnõukogule kinnitamiseks. Püügikoormuse kohandamise kava koostamisel võetakse arvesse Eesti kalapüügisektorit mõjutavaid taastamiskavasid. Eesti kalapüügisektorit mõjutavate taastamiskavade puhul on prioriteetsel kohal sellest tegevusest mõjutatud kalalaevade tegevuse alaline peatamine.

Indikatiivne loetelu kavandatavatest meetmetest

1.1 Riigiabi kalapüügi alaliseks lõpetamiseks (määruse (EÜ) nr 1198/2006 artikkel 23)

Meetme eesmärk: tagada tasakaal kalalaevade püügivõimsuse ja kasutusel oleva ressursi vahel.

Indikatiivne loetelu võimalikest toetatavatest tegevustest:

- kalalaeva utiliseerimine;
- kalalaeva kasutuselevõtmine tegevusteks väljaspool kalandussektorit.

Sihtrühm: kutselised kalurid ja kalalaevade omanikud.

Meetod, mille põhjal arvutatakse välja kalapüügi alalise lõpetamise eest makstav maksimaalne hüvitussumma

Maksimaalne hüvitussumma arvutatakse välja konkreetse laeva näitajate põhjal (s.o GT-d, laeva vanus).

1.2 Riigiabi kalapüügi ajutiseks peatamiseks (määruse (EÜ) nr 1198/2006 artikkel 24)

Meetme eesmärk: kompenseerida püügi kohandamise kavadest, erakorralistest meetmetest, majandamiskavadest või teistest erakorralistest juhtumitest tingitud püügikoormuse vähenemist, et hoida laevastikku tööseisakute ajal elujõulisena.

Indikatiivne loetelu võimalikest toetatavatest tegevustest:

- kalapüügi ajutine peatamine vastavalt artikli 24 lõike 1 punktidele i–vii.

Sihtrühm: kutselised kalurid ja kalalaevade omanikud.

Meetodid, mille põhjal arvutatakse välja kalapüügi ajutise peatamise eest makstav toetussumma

Kalapüügi ajutise peatamise eest makstava toetuse maksimummäär arvutatakse konkreetse laeval kolme eelnenud aasta jooksul püütud saagi keskmise väärtuse põhjal. Saagi keskmine väärtus ühe päeva kohta korrutatakse kalapüügi ajutise peatamise päevade arvuga.

1.3 Kalalaevade pardal tehtavad investeeringud ja selektiivsus (määruse (EÜ) nr 1198/2006 artikkel 25)

Meetme eesmärk: soodustada investeeringuid kalalaevastikku, mis on suunatud kütusesäästlikkuse tõstmisele, keskkonna- ja laevaohutustingimuste parandamisele ning püügivahendite selektiivsuse ja töötingimuste parandamisele.

Indikatiivne loetelu võimalikest toetatavatest tegevustest:

- ohutuse parandamine pardal;
- töötingimuste parandamine;
- hügieenitingimuste parandamine;
- tootekvaliteedi parandamine;
- energiakasutuse tõhustamine;
- selektiivsuse suurendamine vastavalt artikli 25 lõigetele 7 ja 8;
- mootori väljavahetamine vastavalt artikli 25 lõike 3 punktidele a, b ja c;
- muud kalalaeva pardal tehtavad investeeringud.

Sihtrühm: kutselised kalurid ja kalalaevade omanikud.

Käesoleva meetme raames toetatavad investeeringud ei tohi suurendada kalalaeva püügivõimet.

Programmiperioodil antava toetuse maksimummäära laeva kohta paneb paika korraldusasutus objektiivsete kriteeriumite alusel, nagu laeva turuväärtus või kindlustusväärtus või laeva vanus ja püügivõimsus. See piirmäär ei kehti investeeringute puhul, mida tehakse nõukogu määruse (EÜ) 1198/2006 artikli 25 lõike 6 punktis e sätestatud eesmärgil.

Tingimused, mida kohaldatakse laevade rühma mootorivõimsuse vähendamise lubamisel, ning kõnealuste tingimuste järgimise kontrollimiseks kehtestatud mehhanism

Mootorivõimsuse vähendamist on kavas jälgida ettevõtete lõikes; ettevõtetel võib olla eri rühmadesse kuuluvaid laevu. Rakendusmääruse artikli 6 lõikes 3 sätestatud tingimustele vastavust kontrollib vahendusasutus. Toetuse taotlemisel peab taotleja tõestama, et talle kuulub vajalik kogus kW-e, ja toetuse saamiseks peab ta vastava koguse kW-e riiklikust kalalaevade registrist kõrvaldama. Registrist kõrvaldatud mootorivõimus kW-des peab kuuluma samasse segmenti, kuhu kuulub kalalaev, mille mootori vahetamise tõttu on vaja mootorivõimsust vähendada. Nimetatud nõuete täitmist jälgitakse riikliku kalalaevade registri kaudu. Kalalaevade registri hetkeseisust annab aru Põllumajandusministeeriumi kalamajandusosakond.

Lisaks registreeritakse kalalaevu ka Eesti laevaregistris või väikelaevaregistris. Eesti õigusaktide kohaselt võetakse kalalaevaregistri andmed just neist kahest registrist. Sõltuvalt laevast teostab tehnilist kontrolli kas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi alla kuuluv Veeteede Amet või rahvusvaheliselt tunnustatud klassifikatsiooniühingud. Üldjuhul peab laeva peamasina väljavahetamise projekti kiitma heaks tehnilist kontrolli teostav asutus. Asjaomastes laevaregistris muudetakse kW-de arvu tootja antud tehnilise dokumentatsiooni (s.o mootoritunnistuse) alusel.

1.4 Väikesemahuline rannapüük (määruse (EÜ) nr 1198/2006 artikkel 26)

Meetme eesmärk: soodustada investeringuid kalalaevastikku, mis on suunatud kütusesäästlikkuse tõstmisele, keskkonna- ja laevaohutustingimuste parandamisele ning püügivahendite selektiivsuse ja töötingimuste parandamisele.

Indikatiivne loetelu võimalikest toetatavatest tegevustest:

- ohutuse parandamine pardal;
- töötingimuste parandamine;
- hügieenitingimuste parandamine;
- tootekvaliteedi parandamine;
- energiakasutuse tõhustamine;
- selektiivsuse suurendamine;
- mootori väljavahetamine;
- muud kalalaeva pardal tehtavad investeringud.

Kohaldada võib artikli 26 lõike 2 sätteid.

Programmiperioodil antava toetuse maksimummäära laeva kohta paneb paika korraldusasutus objektiivsete kriteeriumite alusel, nagu laeva turuväärtus või kindlustusväärtus või laeva vanus ja püügivõimsus. See piirmäär ei kehti investeringute puhul, mida tehakse nõukogu määruse (EÜ) 1198/2006 artikli 25 lõike 6 punktis e sätestatud eesmärgil.

Sihtrühm: kutselised kalurid ja kalalaevade omanikud.

1.5 Sotsiaal-majanduslikud meetmed (Sotsiaal-majanduslik hüvitis ühenduse kalalaevastiku korraldamise eest, määruse (EÜ) nr 1198/2006 artikkel 27)

Meetme eesmärk: leevendada kalanduse restruktureerimisega kaasnevaid ebasoodsaid sotsiaalseid ja majanduslikke mõjusid.

Indikatiivne loetelu võimalikest toetatavatest tegevustest:

- toetus kalalaevastiku püügivõimsuse reguleerimise raames töö kaotanud kaluritele;
- koolitused.

Sihtrühm: kutselised kalurid ja kalalaevade omanikud.

Sotsiaalmajanduslike hüvitiste arvutamise meetodid

- Sotsiaaltoetus kalalaevastiku püügivõimsuse reguleerimise raames töö kaotanud laevakalurile on ühekordne rahaline hüvitis. Hüvitise maksimumsumma on 10 000 eurot taotleja kohta.
- Koolitustoetuse maksimaalse toetuse arvutamisel võetakse aluseks riigisiseste koolituste ja välisriigis toimuvate koolituste koolituspäeva keskmised hinnad.

6.3. Teine prioriteetne suund – vesiviljelus, sisevete kalandus, kalandustoodete töötlemine ja turustamine

Teise prioriteetse suuna eesmärk: tagada efektiivne, jätkusuutlik ning konkurentsivõimeline kalanduse töötlemis- ja turustamiskett ning jätkusuutlik vesiviljelus ja sisevete kalandus.

Tabel 5. 2. prioriteetse suuna tulemusindikaatorid

2. prioriteetne suund				
Tulemusindikaator	Andmete allikas	Algtase ja aasta	Kontrolltase 2010	Sihittase ja aasta
Uuendatud sisevete kalalaevade protsentuaalne osakaal kõikide registreeritud laevade seas	PRIA	0	15%	40% (2015)
Vesiviljelustoodangu kasv ⁵	PRIA	700 t (2006)	1000 t	2500 t (2015)
Vesiviljelustoodangu väärtus (eurodes)	Põllumajandusministeerium	2,6 miljonit eurot (2006)	+5%	+10% (2015)
Töödeldud kalandustoodete väärtus	Põllumajandusministeerium	106 miljonit eurot (2006)	+10%	+15% (2015)

Teise prioriteetse suuna raames pööratakse eelkõige tähelepanu ettevõtete konkurentsivõime tugevdamisele pidevalt arenevas majanduskeskkonnas, soodustades investeringuid vesiviljelusse, kalandustoodete töötlemisse ja sisevete kalandusse.

⁵ Maksimaalne vesiviljelustoodang vastavalt kasvanduse ehitusprojektile

Eesmärkideks on tootmismahude suurendamine vesiviljeluses, kasutades kaasaegseid ja keskkonnasõbralikke tehnoloogiaid, töötlemise poole pealt siseriikliku tarbimise ja ekspordigeograafia laiendamine tootekvaliteedi tõstmise kaudu, kasutades selleks võimalikult palju kohalikku toorainet.

Sisevete kalapüügi puhul on prioriteediks soodustada investeeringuid, mis hõlbustavad kalapüüki sisevetel. Eelkõige tuleb tähelepanu pöörata tegevustele, mis on suunatud kütusesäästlikkuse, keskkonna, mereohutuse, tööohutuse, kalavastuvõtu tingimuste parendamiseks ja selektiivsete püügi vahendite kasutuselevõtmiseks.

Teise prioriteetse suuna rakendamise vajalikkuse põhjendus

- Arvestades maailmaturu kiiret arengut, määrab sektori arenguvõimaluse ja jätkusuutlikkuse konkurentsivõime. Eelkõige tähendab see suutlikkust toota kala töötlejale/tarbijale vajalikus mahus, kuid samal ajal ka sobiva hinna ning kvaliteediga.
- Arvestades, et vesiviljeluses on spetsialistide ja kvalifitseeritud tööjõu puudus (sh kalakasvanduste projekteerijatest ja seadmete hooldajatest), on oluline pöörata tähelepanu koolitusele, infovahetusele ja rakendusuringutele.
- Kuna vesiviljeluse areng peab tuginema turunõudlusele, on vajalik toetada tänapäevasel keskkonnasäästlikul tehnoloogial põhinevate konkurentsivõimeliste ettevõtete rajamist.
- Turuvajadust silmas pidades on vajalik toetada vesiviljeluse tootmismahu suurendamist.
- Tarbijate vajadusi silmas pidades tuleb kalatoodete töötlemisel tähelepanu pöörata aktiivsele tootearendusele, mis võimaldaks pakkuda võimalikult mitmekesisest tootevalikut. See tähendab nii uute toodete väljatöötamist, innovaatiliste tehnoloogiate ning seni veel kasutamata või vähekasutatud kalaliikide töötlemist.
- Tulenevalt tooraine piiratusest tuleb enam soodustada ka kalatoodetele kõrgema lisandväärtuse andmist ning nišitoodete tootmist.
- Kalatöötlemise arendamisel tuleb enam keskenduda ka keskkonnariskide maandamisele.
- Sisevetest püütud kala kvaliteedi tõstmiseks on vajalik soodustada investeeringuid kalalaevade uuendamisse.

Vastastikune täiendavus ja eristamine

Seosed inimressursi arendamise Eesti rakenduskavaga

Käesoleva rakenduskava 2. prioriteetse suuna meede 2.3 „Investeeringud töötlemisse ja turustamisse” on seotud inimressursi arendamise rakenduskava 2. prioriteetse suuna „Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine” ja täiendab seda, kuna mõlema meetme üheks eesmärgiks on arendada nišitoodete tootmist ja kalandustoodetele kõrgema lisandväärtuse andmist. Meede „Investeeringud töötlemisse ja turustamisse” toetab ka suuremaid ettevõtteid. Eesmärgi saavutamisele aitavad kaasa inimressursi arendamise rakenduskava 2. suunas nimetatud tegevused, mis puudutavad näiteks infotehnoloogia, biotehnoloogia ja keskkonnatehnoloogia eelisarendamist ja aitavad kaasa valdkonna üldise teadmistaseme, konkurentsivõime suurendamisele ja soodustavad uute toodete väljatöötamist.

Seosed majanduskeskkonna arendamise Eesti rakenduskavaga

Käesoleva rakenduskava meetmeid 2.1 „Vesiviljeluse investeringutoetus” ja 2.3 „Investeeringud töötlemise ja turustamisse” täiendavad majanduskeskkonna arendamise rakenduskava esimese prioriteetse suuna „Ettevõtluse uuendus- ja kasvuvõime” tegevused. Käesoleva rakenduskava meetmed toetavad uute tehnoloogiate rakendamist, et suurendada tõhusust ja vähendada keskkonnariske.

Teise prioriteetse suuna meetmeid täiendavad majanduskeskkonna arendamise rakenduskava prioriteetse suuna „Regionaalse tähtsusega transpordi infrastruktuuri arendamine” tegevused, mis panustavad regionaalsete ühenduste parendamisse asjaomase transpordiinfrastruktuuri uuendamise kaudu, mis seeläbi võimaldab paremat juurdepääsu ja kiiremaid ühendusi, selleks et säilitada kalandusega seotud piirkondade sotsiaal-majanduslikku struktuuri ja parandada sealset elukvaliteeti.

Vesiviljeluse tootmisinvesteeringuid toetatakse ainult käesoleva rakenduskava meetme 2.1 alt.

Indikatiivne loetelu kavandatavatest meetmetest

2.1 Vesiviljeluse investeringutoetus (määruse (EÜ) nr 1198/2006 artikkel 29)

Meetme eesmärk: toodangumahu ning kasvatatava kala kvaliteedi tõstmine vesiviljeluse ettevõtete arendamise kaudu.

Indikatiivne loetelu võimalikest toetatavatest tegevustest:

- uute kasvanduste rajamine;
- olemasolevate kasvanduste laiendamine või uuendamine;
- varustuse ostmine.

Uute liikidega mitmekesistamise ja heade turuväljavaadetega liikide tootmise korral tellib korraldusasutus uuringu, mille abil määratakse kindlaks võimalike liikide loetelu.

Sihtrühm: ettevõtjad.

Investeerimisabi on mõeldud üksnes

- mikro-, väike- ja keskmise suurusega ettevõtjatele;
- määruse (EÜ) nr 1198/2006 artikli 3 punktiga f hõlmamata ettevõtjatele, kellel on vähem kui 750 töötajat või kelle käive on väiksem kui 200 miljonit eurot.

Mikro- ja väikeettevõtete prioriteetsuse tagamiseks antakse taotluste hindamisel mikro- ja väikeettevõtetele lisapunkte.

2.2 Sisevete kalanduse toetus (määruse (EÜ) nr 1198/2006 artikkel 33)

Meetme eesmärk: soodustada investeeringuid sisevete kalandusse, kalalaevastikku ja seadmetesse, mis on suunatud kütusesäästlikkuse tõstmisele, keskkonna- ja laevaohutustingimuste parandamisele ning püügivahendite selektiivsuse ja töötingimuste parandamisele.

Indikatiivne loetelu võimalikest toetatavatest tegevustest:

- sisevetel püüdvate kalalaevade uuendamine (ohutuse, töö- ja hügieenitingimuste ning tootekvaliteedi parandamiseks);
- investeeringud sisevete kalapüügi rajatiste püstitamiseks, laiendamiseks, seadmestamiseks ja uuendamiseks.

Sihtrühm: ettevõtjad.

Programmiperioodil abikõlblikud laeva kogukulutused paneb paika korraldusasutus objektiivsete kriteeriumite alusel, nagu laeva turuväärtus või kindlustusväärtus või laeva vanus ja püügivõimsus.

Meetmed, mida võetakse tagamaks, et määruse (EÜ) nr 1198/2006 artikli 33 alusel abi saavad laevad jätkaksid tegutsemist üksnes sisevetel

Siseveekogud, kuhu on koondunud kutseline kalapüük, ei ole ühenduses avamerega. Läbipääsu merele takistab Narva elektrijaama pais. Samuti tagatakse toetuse sihipärane ja nõuetele vastav kasutamine läbi kohapealse kontrolli (järelkontrolli). Toetust saanud sisevete kalalaevade andmed edastatakse ka Keskkonnainspeksioonile, kes teostab järelvalvet püügitegevuse üle nii sisevetel kui ka merel, ning toetust saanud sisevete kalalaevad kantakse riiklikku kalalaevade registrisse.

Mehhanism, mis on võetud kasutusele tagamaks, et määruse (EÜ) nr 1198/2006 artikli 33 alusel toetatavad investeeringud ei ohustaks laevastiku suuruse ja kalavarude vahelist tasakaalu

Peamine kutseline sisevete kalapüük nii saakide koguse, väärtuse kui ka kalurite arvu poolest toimub Peipsi, Pihkva, Lämmi- ja Võrtsjärvel. Nimetatud veekogudes on kutseline püük põhiliselt reguleeritud püügivahendite arvuga. Sellest tulenevalt ei mõjuta püügi tulemuslikkust reeglina mitte laeva suurus ja võimsus, vaid hoopis kasutada lubatud püügivahendite arv. Seega pole laeva parameetritel enamasti kuigi kandvat rolli. Näiteks Peipsi järvel on tähtsaim võrgupüügihooaeg talv, kui võrkude jää alla püügile viimiseks paate ei kasutatagi.

2.3 Investeeringud töötlemisse ja turustamisse (määruse (EÜ) nr 1198/2006 artiklid 34 ja 35)

Meetme eesmärk: tagada kõrge tootekvaliteet uuenduslike tehnoloogiate kasutuselevõtu kaudu, maandades seeläbi ka töötlemisest tulenevaid keskkonnariske.

Indikatiivne loetelu võimalikest toetatavatest tegevustest:

- töötingimuste parandamine;
- rahvatervise ja hügieenitingimuste või tootekvaliteedi parandamine ja seire;
- kvaliteetsete toodete tootmine nišiturgudele;
- negatiivsete keskkonnamõjude vähendamine;
- vähekasutatud liikide, kõrvaltoodete ja jäätmete kasutamise edendamine;
- uute toodete tootmine või turustamine, uute tehnoloogiate kohaldamine või uuenduslike tootmismeetodite arendamine;
- põhiliselt kohalikult lossitud saagist valmistatud toodete ja vesiviljelustoodete turustamine.

Sihtrühm: ettevõtjad.

Investeeringisabi on mõeldud üksnes

- mikro-, väike- ja keskmise suurusega ettevõtjatele;
- määruse (EÜ) nr 1198/2006 artikli 3 punktiga f hõlmamata ettevõtjatele, kellel on vähem kui 750 töötajat või kelle käive on väiksem kui 200 miljonit eurot.

Mikro- ja väikeettevõtete prioriteetsuse tagamiseks antakse taotluste hindamisel mikro- ja väikeettevõtetele lisapunkte.

6.4. Kolmas prioriteetne suund – ühist huvi pakkuvad meetmed

Kolmanda prioriteetse suuna eesmärk: arendada ühist huvi pakkuvaid ühistegevusi, näiteks investeeringuid kalandusega seotud infrastruktuuri, tootjaorganisatsioonide asutamist ja arendamist, turustustegevuse arendamist ja veeloomastiku kaitset.

Tabel 6. 3. prioriteetse suuna tulemusindikaatorid

3. prioriteetne suund				
Tulemusindikaator	Andmete allikas	Algtase ja aasta	Kontrolltase 2010	Sihttase ja aasta
Tootjaorganisatsioonide liikmete toodetud toodangu väärtuse protsentuaalne osakaal	PRIA	35% (2006)	37%	40% (2015)
Nende liikide arv, mille kudemisalade olukorda on parandatud	PRIA	0	2	4 (2015)
Lossimiskohtade protsentuaalne osakaal kalasadama investeeringutoetust saanud sadamate seas	PRIA	0	20%	30% (2015)

Eesmärgiks on sektori jätkusuutlikkuse ja konkurentsivõime tõstmine ühistegevuse soodustamise kaudu. Keskkel kohal on kalandusega seotud keskkonnariskide maandamine, selektiivsete püügivahendite juurutamine läbi katseprojektide, kalade kudealade taastamine ning kalatoodete kvaliteedi- ja kontrollisüsteemide arendamine. Väga oluline on püütava kala kvaliteedi tõstmine ning kalurite poolt kalale suurema lisandväärtuse andmine. Eelpool loetletud eesmärkide saavutamiseks tuleb soodustada ka ühistegevust.

Kolmanda prioriteetse suuna rakendamise vajalikkuse põhjendus

- Arvestades kala ja sellest valmistatavate toodete kvaliteedi tõstmise vajadust, on prioriteediks olemasolevate kalasadamate väljaarendamine eesmärgiga parandada tooraine kvaliteeti. Kvaliteedi paranedes eelistaksid töötajad kodumaist toorainet.
- Vajalik on arendada kalasadamaid, varustades neid kaasaegsete jää-, lossimis- ja sorteerimis- ja külmuhoonetega ning sorteerimis- ja külmuhoonetega. See annaks kaluritele võimaluse anda sadamas kohapeal kalale suurem lisaväärtus, mis oluliselt suurendaks kalurite sissetulekut.

- Eesti kalastikku kahjustab jätkuvalt kudealade kvaliteedi langus ja nende mahu vähenemine. Kalade kudealadid mõjutavad nii otseselt inimtegevusest tulenevad kui ka looduslikud tegurid. Seetõttu on mitmetes piirkondades vajalik taastada kalade kudealadid ja tagada juurdepääs neile, mis omakorda loob tingimused kalavarude suurenemiseks.
- Oluline on arendada kalurite ja vesiviljelejate organiseeritust ja ühistegevust eelkõige tootjaorganisatsioonide tegevuse kaudu, mis aitab tagada turustamiseks vajalikud stabiilsed kalakogused ning kalapüügis ja vesiviljeluses hõivatud isikute majandusliku mõju suurenemise kalandussektoris. Samuti tuleb arendada ka ühistegevust sektori ja teadlaste vahel.
- Ekspordigeograafia laiendamiseks tuleb toetada tegevusi, mis on seotud uute turgude leidmisega, seda eelkõige läbi turu-uuringute ja erinevatel messidel osalemise. Oluline on ka kalatoodete tarbimise propageerimine siseturu tarbimise suurendamiseks, pöörates tähelepanu eelkõige tarbija teadlikkuse tõstmisele toodete tervislikkuse ning kvaliteedi osas.

Vastastikune täiendavus ja eristamine

Seosed inimressursi arendamise Eesti rakenduskavaga

Meede 3.1 „Ühistegevused” on seotud inimressursi arendamise rakenduskava elukestva õppe prioriteetse suuna eesmärkidega ja täiendab neid. Inimressursi arendamise rakenduskava toetab eelkõige valdkonna administratiiv- ja juhtivpersonali erialast kvalifikatsiooni tõstvaid koolitusi (raamatupidamine, projektijuhtimine, keeleõpe jt oskused) ning ümberõppevõimalusi ametikohta vahetada soovivatele töötajatele. Meede 3.1 toetab spetsiifilisi kalandusteemasid käsitlevaid rühmakoolitusi. Euroopa Sotsiaalfond ei jaga toetusi kalandus- ja vesiviljelusettevõtetele ning näiteks ettevõtluse alustamisega seotud tegevusi nende kahe valdkonna puhul ei toetata.

Prioriteetne suund on osaliselt seotud ka inimressursi arendamise rakenduskava neljanda prioriteetse suunaga „Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks”, kuna selle prioriteetse suuna all on võimalik kalandus- ja vesiviljelusvaldkoda toetada üldiste koolituslaste tegevuste läbiviimisel, mis ei ole seotud spetsiifiliste kalandusvaldkonna temadega (peamiselt üldised ettevõtlus- ja juhtimiskoolitused).

Seosed elukeskkonna arendamise Eesti rakenduskavaga

Meede 3.2 „Veeloomastiku ja -taimestiku kaitse ja arendamine” ning osaliselt ka meede 3.5 „Katseprojektid” on seotud elukeskkonna arendamise rakenduskava prioriteetsete suundade „Veemajanduse ja jäätmekäitluse infrastruktuuri arendamine” ja „Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride tugisüsteemide arendamine” eesmärkidega ja täiendavad neid. Meetme 3.2 raames toimuv siseveekogude taastamine suurendab siirdekalavarude taastamise võimalusi, mis omakorda aitab kaasa elukeskkonna arendamise eesti rakenduskava eesmärkide täitmisele. Tegevuste kattumist ei ole karta, sest EKF toetus on suunatud vaid kudealade taastamisele ning mitte siirdekalade rändeteede taastamisele – seda tegevust toetab Euroopa Regionaalarengu Fond (ERF) prioriteetse suuna „Veemajanduse ja jäätmekäitluse infrastruktuuri arendamine” alt. Kudealade taastamist ei ole ette nähtud toetada kava raames toimuva jõgede taastamise raames.

Meede 3.3 „Kalasadamad, lossimiskohad ja varjualused” täiendab elukeskkonna arendamise rakenduskava prioriteetse suuna „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng” tegevusi, toetades sadamate arendamist. Selle meetme raames on EKF investeeringutoetused suunatud olemasolevatele kalandussadamatele, samas kui ERF toetust saab kasutada kohaliku turismi arendamises olulist rolli mängivate väikeste külalissadamate arendamiseks.

Seosed majanduskeskkonna arendamise Eesti rakenduskavaga

Käesoleva rakenduskava kolmanda prioriteetse suuna meetmed 3.3 „Kalasadamad, lossimiskohad ja varjualused” ja 3.4 „Uute turgude arendamine ja reklaamikampaaniad” on seotud majanduskeskkonna arendamise rakenduskava esimese prioriteetse suunaga „Ettevõtluse uuendus- ja kasvuvõime”. Kalandussektoris ootavad eelseisval perioodil ees tehnoloogia uuendamisega seotud tegevused, selleks et suurendada tõhusust ja vähendada keskkonnaohte. Samuti keskendutakse välisurgudele sisenemisele. Kahte kava eristab teineteisest see, et EKF meetmed on suunatud kalandusettevõtetele, samas kui majanduskeskkonna arendamise rakenduskavas kirjeldatud meetmeid arendatakse teiste sektorite ettevõtteid silmas pidades.

Meetme 3.3 „Kalasadamad, lossimiskohad ja varjualused” alla kuuluvat kalasadamate investeeringutoetust täiendavad prioriteetsete suundade „Strateegilise tähtsusega transpordinvesteeringud” ja „Regionaalse tähtsusega transpordi infrastruktuuri arendamine” tegevused. EKF prioriteetid on seotud regionaalse infrastruktuuri arendamise eesmärkidega, kuna keske transpordivõrgustiku renoveerimine mängib olulist rolli ka kohaliku tähtsusega ühenduste kiirendamisel. Prioriteet „Regionaalse tähtsusega transpordi infrastruktuuri arendamine” hõlmab ka (väike-) sadamate infrastruktuuri arendamist, toetades kaupade ja inimeste operatiivset transporti sihtpunktidesse. Need tegevused ei kattu käesoleva rakenduskava tegevustega, mille raames toetatakse vaid kalandustoodanguga ja kalasadamatega seotud investeeringuid. Käesoleva rakenduskava meetmed 3.1 „Ühistegevused” ja 3.5 „Katseprojektid” on seotud ka majanduskeskkonna arendamise rakenduskava teise prioriteetse suunaga „Eesti T&A konkurentsivõime tugevdamine teadusprogrammide ja kõrgkoolide ning teadusasutuste kaasajastamise kaudu”.

Indikatiivne loetelu kavandatavatest meetmetest

3.1 Ühistegevused (määruse (EÜ) nr 1198/2006 artikkel 37)

Meetme eesmärk: soodustada laiemaid üldsuse huve teenivat kalurite ühistegevust aitamaks kaasa kalurite sissetuleku stabiilsemaks muutmisele ja kalapüügisektori ümberstruktureerimisele.

Indikatiivne loetelu võimalikest toetatavatest tegevustest:

- elukestev õpe, mis hõlmab erialaoskuste parandamist ja uute koolitusmeetodite ja -vahendite arendamist;
- partnerluse edendamine teadlaste ja kalandussektoris tegutsejate vahel;
- ühisinvesteeringud tootmis-, töötlemis- või turustusvarustusse ja infrastruktuuri, sh jäätmekäitlusse;
- keskkonnasõbralike selektiivsete püügimeetodite või -vahendite edendamine ja kaaspüügi vähendamine.

Sihtrühm: tootjaorganisatsioonid, avalik sektor, mittetulundussektor.

3.2 Veeloomastiku ja -taimestiku kaitse ja arendamine (määruse (EÜ) nr 1198/2006 artikkel 38)

Meetme eesmärk: luua veeloomastikule sobivad elamistingimused.

Indikatiivne loetelu võimalikest toetatavatest tegevustest:

- püsivate või teisaldatavate rajatiste ehitamine või paigaldamine veeloomastiku ja -taimestiku kaitsmiseks ja arendamiseks;
- sisemaa veeteede, seahulgas kudemiskohtade ja rändeliikide rändeteede taastamine;
- otsene taastasustamine juhul, kui see on ühenduse õigusaktiga otseselt ette nähtud kaitsemeede.

Sihtrühm: avalik sektor.

3.3 Kalasadamad, lossimiskohad ja varjualused (määruse (EÜ) nr 1198/2006 artikkel 39)

Meetme eesmärk: kaasaegsete kalasadamate arendamine.

Indikatiivne loetelu võimalikest toetatavatest tegevustest:

- töötingimuste ja ohutuse parandamine;
- jäätmete ladustamine ja töötlemine;
- kütuse, jää, vee ja elektriga varustamine;
- kalalaevade hooldus- ja remondiseadmed.

Sihtrühm: avalik sektor ja erasektor.

3.4 Uute turgude arendamine ja reklaamikampaaniad (määruse (EÜ) nr 1198/2006 artikkel 40)

Meetme eesmärk: uute turuväljundite leidmine kalandustoodetele.

Indikatiivne loetelu võimalikest toetatavatest tegevustest:

- reklaamikampaaniate korraldamine;
- messidel ja näitustel osalemine;
- tarbija- ja turu-uuringute korraldamine.

Sihtrühm: avalik sektor ja mittetulundussektor.

3.5 Katseprojektid (määruse (EÜ) nr 1198/2006 artikkel 41)

Kõik katseprojektid on mitteärilised ning projekti rakendamise käigus saadud kasum arvatakse saadud riiklikust toetussummast maha. Katseprojektid sisaldavad piisavat teaduslikku järelkontrolli.

Meetme eesmärk: toetada innovatsiooni kalandussektoris.

Indikatiivne loetelu võimalikest toetatavatest tegevustest:

- tootmisharu tegelikele tingimustele lähedastel tingimustel uuendusliku tehnoloogia tehnilise teostatavuse või majandusliku elujõulisuse katsetamine, et saada ja levitada katsetatava tehnoloogiaga seotud tehnilist ja majandusalast teavet;

- majandamiskavade ja püügikoormuse assigneeringute kavade katsetamise võimaldamine
- arendada ja katsetada meetodeid püügivahendite selektiivsuse parandamiseks, kaaspüügi ja vette tagasi laskmise või keskkonnale, eelkõige merepõhjale, avalduva mõju vähendamiseks;
- alternatiivsete kalamajanduse meetodite katsetamine.

Sihtrühm: avalik sektor.

3.6 Kalalaevade ümberehitamine nende sihtotstarbe muutmiseks (määruse (EÜ) nr 1198/2006 artikkel 42)

Kalalaeva ümberehitamiseks selle sihtotstarbe muutmise eesmärgil võib anda toetust üksnes juhul, kui kalalaev, mille sihtotstarvet muudetakse, on kustutatud lõplikult ühenduse kalalaevastiku registrist ja vajaduse korral on tühistatud lõplikult sellega seotud püügilitsents.

Meetme eesmärk: kohandada muudetud sihtotstarbega kalalaev koolitustegevuseks, teaduslikuks uurimistööks või kontrollitegevuseks sobivaks.

Indikatiivne loetelu võimalikest toetatavatest tegevustest:

- kalalaevade ümberehitamine nende kasutamiseks – Eesti lipu all ja ühenduses registreerituna – koolituse või teadusliku uurimistöö eesmärgil kalandussektoris või muudeks tegevusteks väljaspool kalandussektorit.

Sihtrühm: avalik sektor, avaliku sektori osalusega organid, mittetulundussektor.

6.5. Neljas prioriteetne suund – kalanduspiirkondade jätkusuutlik areng

6.5.1. Neljanda prioriteetse suuna eesmärk: tagada kalanduspiirkondades mitmekesise sotsiaal-majandusliku struktuuri säilimine ning elukvaliteedi tõus.

Tabel 7. 4. prioriteetse suuna tulemusindikaatorid

4. prioriteetne suund				
Tulemusindikaator	Andmete allikas	Algtase ja aasta	Kontrolltase 2010	Sihttase ja aasta
Kohalikes aktiivrühmades tegevate kalurite protsentuaalne osakaal	PRIA	0	15%	25% (2015)
Aktiivrühmi moodustanud rannikuäärsete kalanduspiirkondade omavalitsuste kaasatus	PRIA	0	30%	40% (2015)
Projektidega kaetud rannikuäärsete kalanduspiirkondade kohalike omavalitsuste protsentuaalne osakaal	PRIA	0	20%	40% (2015)
Arengustrateegiatega kaetud	PRIA	0	60%	60% (2015)

kalanduspiirkondade kavandata protsentuaalne osakaal				
--	--	--	--	--

Eesmärk on tagada mitmekesise sotsiaalmajandusliku struktuuri säilimine ja elukvaliteedi tõus kalandusega seotud piirkondades, samuti ka kalanduspiirkondade elukeskkonna kaitse ja rannakülade loodus- ning arhitektuuripärandi taastamine ja säilitamine. Selleks on vajalik soodustada kohaliku tasandi ühistegevust, kalanduspiirkondade arengustrateegiate väljatöötamist ja elluviimist, naiste ja noorkalurite suuremat kaasatust kohaliku elu arendamisse ning kalanduspiirkondade rahvusvahelist koostööd.

Neljanda prioriteetse suuna rakendamise vajalikkuse põhjendus

- Kuivõrd kalandusvaldkonnas sõltub sotsiaal-majanduslik heaolu otseselt kalavarudest ning kuivõrd hetkel olemasolevast kalavarust ei piisa, et tagada küllaldane teenistus kõigile rannakalanduses hõivatud inimestele, tuleb mitmekesistada sektoris hõivatute tegevusi.
- Kuivõrd tänaseks on kolmandikule kaluritest kalapüük põhiline sissetulekuallikas, on oluline aidata kaasa töökohtade loomisele väljaspool kalandussektorit.
- Tööhõive suurendamise seisukohalt on oluliseks võimaluseks kalale suurema väärtuse andmine kohapeal. Kala esmase töötlemise, vinnutamise, soolamise või/ja suitsutamise oleks võimalik suurendada kalurite tööhõivet ja tulusid. Selline majandustegevuse restruktureerimine soodustab kalandustoodetele lisandväärtuse andmist ja sektori konkurentsivõime tugevdamist sealjuures suurendamata püügikoormust.
- Peamise tulevikuperspektiivina, mis aitaks rannakalandusel jätkuda, nähti uuringute tulemusena mitmetes maakondades kalandusturismi arengut.
- Oluline on kalanduspiirkondade elukeskkonna kaitse tagamine, taastades ja säilitades rannakülade looduslikku ja arhitektuurilist pärandit.

Vastastikune täiendavus ja eristamine

Seosed „Eesti Maaelu Arengukavaga 2007–2013” (Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfond; EAFRD)

Neljandal prioriteetsel suunal „Kalanduspiirkondade säästev areng” on kõige suurem täiendavus „Eesti maaelu arengukava 2007–2013” 4. telje LEADERi meetmega. Rannakalurite tüüpiline elukoht on rannikupiirkondade maa-asulad, kus tegeldakse aktiivselt ka põllumajandusliku tootmisega või lisategevusena muu maaettevõtlusega. Demarkatsioonipõhimõttena on kavas reeglina välistada mitmekesistamise toetamine kalandusest põllumajandusse ja vastupidi, seda eriti normaalse turuväljundita või piiratud ressursiga (püügi- ja tootmiskvoodid) tootegruppides. Administratiivsel tasandil välistatakse projektide topeltfinantseerimine. Nii suuna „Kalanduspiirkondade säästev areng” kui ka LEADERi meetme keskmes on kohalikul algatusel põhinev, sihtrühma poolt väljatöötatav ja rakendatav kohaliku arengu strateegia. Kohalike tegevusgruppide ja kalanduspiirkondade aktiivrühmade tegevuse kattuvuse vältimiseks on nõudeks erinevate strateegiate koostamine EKF ja EAFRD vahendite haldamiseks. Kuna LEADERi meetmel ja meetmel „Kalanduspiirkondade säästev areng” on sama vahendusasutus, võimaldab see demarkatsiooni kontrollida ning tabada võimalikku kattumist kulutuste tasandil. Kui EKF ja EAFRD vahel ilmneb kattuvusi, tuleb kalanduse ja maaelu arengukava ja võib-olla ka teisi fonde üksteisest eristada kohalike arengustrateegiate abil.

Seosed inimressursi arendamise Eesti rakenduskavaga

Neljas prioriteetne suund „Kalanduspiirkondade säästev areng” on seotud inimressursi arendamise rakenduskava 1. suunaga „Elukestev õpe” ja täiendab seda, kuna selle üheks eesmärgiks on kalandussektoris tegutsevate tegevusgruppide liikmete kutseoskuste, tööalase kohanemisvõime ja töösaamise võimaluste edendamine ja parandamine tingimusel, et antud tegevused moodustavad lahutamatu osa piirkonna arengustrateegiast ning on strateegia tegevussuundadega otseselt seotud.

Prioriteetne suund on seotud inimressursi arendamise rakenduskava 2. prioriteetse suuna „Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine” ja täiendab seda, kuna mõlema üheks eesmärgiks on arendada nišitoodete tootmist ja kalandustoodetele kõrgema lisandväärtuse andmist. „Kalanduspiirkondade säästev areng” toetab eesmärki eelkõige kalandustoodete töötlemisega alustavate või juba tegelevate mikroettevõtete toetamise kaudu.

Prioriteetne suund on seotud inimressursi arendamise rakenduskava 3. prioriteetse suunaga „Pikk ja kvaliteetne tööelu” ja täiendab seda. Kalanduspiirkondade säästva arengu meetme üheks eesmärgiks on kalandussektori toetamine läbi nende tegevuste mitmekesistamise ja seeläbi töökohtade loomise ja sissetulekute suurendamise.

Neljanda prioriteetse suuna alt antakse selle eesmärgi saavutamiseks toetust tingimusel, et antud tegevused moodustavad lahutamatu osa kalanduspiirkonna arengustrateegiast. Inimressursi arendamise rakenduskava 3. prioriteetne suund toetab sarnaseid investeeringuid strateegiaväliselt ja võimalike kattuvuste vältimiseks abikõlblike tegevuste ja taotlejate osas teostab vahendusasutus kontrolli projektitasandil, määratletakse koordineerimismehhanismid, k.a infovahetus rakendusüksuste ja asutuste vahel. Võimalike kattuvuste vältimisele aitab kaasa ka see, et meetme „Kalanduspiirkondade säästev areng” alt toetatakse vaid mõnda täpselt määratletud mitmekesistamisega seotud tegevust ja toetuse sihtgrupp on täpselt määratletud.

Neljas prioriteetne suund on seotud inimressursi arendamise rakenduskava 4. prioriteetse suunaga. Kalanduse tegevusgruppide poolt koostatavate kalanduspiirkondade arengustrateegiate üheks tegevussuunaks võivad olla koolitustegevused, kui nende eesmärgiks on kalandussektoris tegutsevate tegevusgruppide liikmete kutseoskuste, tööalase kohanemisvõime ja töösaamise võimaluste edendamine ja parandamine.

Seosed elukeskkonna arendamise Eesti arengukavaga

Neljas prioriteetne suund on seotud elukeskkonna arendamise Eesti arengukava prioriteetse suuna „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng” tegevustega.

Elukeskkonna arendamise Eesti arengukava täiendab neljanda prioriteetse suuna tegevusi, mis on suunatud kohaliku turismi arendamisele ja piirkondadele kõrge kultuurilise ja loodusliku väärtuse andmisele, toetades selleks tegevusi, mille eesmärk on säilitada looduslikku ja arhitektuurilist pärandit rannakülades ja arendada sellega seonduvaid turismitegevusi.

Küll aga toetatakse selle prioriteetse suuna alt ainult selliseid tegevusi, mis kuuluvad konkreetse kohaliku rühma koostatud vastava piirkonna tervikliku arengustrateegia juurde. Prioriteetse suuna „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng” alt jagatav

toetus on mõeldud investeeringuteks, mis ei ole osa sellistest terviklikest strateegiatest, samuti on üldjuhul toetusesaaja teistsugune üksus (kohalikud omavalitsused). Et ennetada võimalikke kattuvusi EKF ja ERF abikõlblike tegevuste või taotlejate vahel, sätestatakse vastavate rakendusdokumentidega täpsemad abikõlblikkuse kriteeriumid ja koordineerimismehhanismid, sh vahendusametuse infovahetust reguleeriv kord.

Seosed majanduskeskkonna arendamise Eesti rakenduskavaga

Majanduskeskkonna arendamise Eesti rakenduskava täiendab neljanda prioriteetse suuna kohaliku turismi arendamist käsitlevaid tegevusi.

Käesoleva rakenduskava prioriteetid on peamiselt seotud regionaalse infrastruktuuri arendamise eesmärkidega. Prioriteetse suuna „Regionaalse tähtsusega transpordi infrastruktuuri arendamine” tegevused panustavad regionaalsete ühenduste parendamisse asjaomase transpordinfrastruktuuri uuendamise kaudu, mis seeläbi võimaldab paremat juurdepääsu ja kiiremaid ühendusi, selleks et säilitada kalandusega seotud piirkondade sotsiaal-majanduslikku struktuuri ja parandada sealset elukvaliteeti. Sadamate (väikesadamate) infrastruktuuri arendamist kavatakse toetada Ühtekuuluvusfondist, toetades kaupade ja inimeste operatiivset transporti sihtpunktidesse. Need tegevused ei kattu käesoleva rakenduskava tegevustega, mille raames toetatakse vaid kalandustoodanguga ja kalasadamatega seotud investeeringuid.

Prioriteetse suuna „Infoühiskonna edendamine” raames kavandatavad tegevused on suunatud elektrooniliste avalike teenuste osakaalu suurendamisele ning nende kvaliteedi parandamisele – see parandab ettevõtlusõhustikku ka kalandussektoris. Tegevused, mis on suunatud suuremale kaasatusele infoühiskonnas, pakuvad paremaid võimalusi ka maapiirkondadest ja kalandusest sõltuvatest piirkondadest pärit inimestele osalemiseks töö- või kogukonnaelus, mis omakorda edendab töö- ja elamistingimusi ka majanduskeskkonnas põhirolli mängivates piirkondades.

6.5.2. Kavandatav meede

4.1 Kalanduspiirkondade arendamine (määruse (EÜ) nr 1198/2006 artiklid 43 ja 44)

Meetme eesmärk: aidata kaasa kalanduspiirkondade säästvale arengule ja elukvaliteedi parandamisele.

Indikatiivne loetelu võimalikest toetatavatest tegevustest:

- piirkondade- ja riikidevahelise koostöö edendamine kalanduspiirkondades tegutsevate rühmade vahel, eeskätt koostöövõrgustike ja parimate tavade vahetamise kaudu;
- kohaliku arengustrateegia ettevalmistamiseks ja rakendamiseks vajalike oskuste omandamine;
- rühmade jooksvate kulude katmine;
- kalanduspiirkonna arengu strateegia koostamine ja elluviimine ning konkurentsivõime tugevdamine, eelkõige alljärgnevate tegevuste kaudu:
 - kalandustoodete lisandväärtuse suurendamine – toetus väikesemahulise rannapüügi ja sisevete kalanduses kasutatavate väiketöötlemiseks mõeldud rajatiste püstitamiseks, laiendamiseks, seadmestamiseks ja uuendamiseks (määruse (EÜ) nr 1198/2006 artikkel 35);

- väikesemahulise kalandusega seotud infrastruktuuri ja väikestele kalandusega tegelevatele kogukondadele kasulike teenuste toetamine (toetus väikesemahulise rannapüügi ja sisevete kalanduses kasutatavate rajatiste, eelkõige lossimiskohtade ümberstruktureerimiseks ja kalade lossimise tingimuste parandamiseks (määruse (EÜ) nr 1198/2006 artikkel 39);
- majandustegevuse ümberstruktureerimine ja ümbersuunamine, eriti ökoturismi arendamine ja mitmesuguste töövõimaluste loomine väljaspool kalandussektorit;
- kutseoskuste, töötajate kohanemisvõime ja töösaamise võimaluste edendamine ja parandamine.

Sihtrühm: avalik sektor, erasektor, mittetulundussektor.

6.5.3. Geograafiline kohaldamisala. Kalanduspiirkondade valimise kriteeriumid ja kord

Põllumajandusministeerium määrab kindlaks kaheksa potentsiaalselt abikõlblikku piirkonda, mis vastavad kalanduspiirkondade valimise kriteeriumitele ja kus saavad moodustuda kalanduse aktiivrühmad (vt kaarti 6. lisas). Kindlaksmääratud territoorium, kus üks rühm oma meetmeid rakendab, on ühtne, kattub valla poolt paika pandud administratiivüksuste piiridega ning sellel on piisavad inim-, finants- ja majandusressursid elujõulise kohaliku arengu strateegia toetamiseks (vt 8. lisa). Kalanduspiirkonnad valitakse välja määruse (EÜ) nr 1198/2006 artikli 43 punktide 3 ja 4, artikli 45 punkti 3 ja alljärgnevate kriteeriumite alusel:

- abi andmiseks väljavalitud kalanduspiirkond peab olema piiratud suurusega ja üldjuhul olema väiksem kui ühise statistiliste territoriaalüksuste liigituse NUTS 3. tasand Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. mai 2003. aasta määruse (EÜ) nr 1059/2003 (millega kehtestatakse NUTS) tähenduses
- kalanduspiirkonna tööhõive (1. lisa);
- väike rahvastikutihedus.

6.5.4. Aktiivrühmade moodustamise kriteeriumid ja kord ning aktiivrühmade halduskorraldus

Aktiivrühmad moodustatakse määruse (EÜ) nr 1198/2006 artiklis 45 ning järgnevalt loetletud kriteeriumite ja korra alusel:

- Aktiivrühm moodustab mittetulundusühingu (edaspidi MTÜ), mille ülesehitus ja tegevus juhindub mittetulundusühingute seadusest ja käesoleva meetme kriteeriumitest.
- Aktiivrühma kuuluvad selle territooriumil tegutsevad liikmed kolmest sektorist (avalik-, mittetulundus- ja ettevõtlussektor).
- Iga aktiivrühma liige võib kuuluda ainult ühe aktiivrühma liikmeskonda. Kalandussektori osakaal aktiivrühmas peab igal otsustustasandil olema üle 60%.
- Aktiivrühm koostab *strateegia ettevalmistamise* tegevuskava ja arengustrateegia, valib välja strateegiaga kooskõlas olevad projektid ja viib strateegia ellu.
- Aktiivrühma moodustatud MTÜ põhikirjas peab olema sätestatud, et liikmete nimekiri on avalik ja avatud uute liikmete vastuvõtuks.

Aktiivrühmade halduskorraldus

- Aktiivrühma haldussuutlikus tagatakse mittetulundusorganisatsiooni moodustamisega, mille ametlik ülesehitus tagab partnerluse rahuldava toimimise.
- Mittetulundusorganisatsiooni asutamiseks sõlmivad asutajad asutamislepingu ja kinnitavad põhikirja. Mittetulundusorganisatsiooni kõrgeimaks organiks on selle liikmete üldkoosolek. Üldkoosolek võtab vastu otsuseid kõikides mittetulundusorganisatsiooni juhtimise küsimustes (sh võtab vastu strateegia ettevalmistamise tegevuskava ja strateegia), mis ei kuulu seaduse või põhikirja järgi juhatuse pädevusse.
- Juhatus esindab ja juhib mittetulundusorganisatsiooni.
- Strateegia elluviimisega seotud investeringuprojekte taotleb ja nende eest vastutab aktiivrühm ning projekti elluviija. Investeerimisprojekti elluviija ei pea olema aktiivrühma liige. Strateegia alusel rakendatavate projektide väljavalimine on aktiivrühma pädevuses.

Vahendusametuse roll piirdub üksiktegevuste abikõlblikkuse kontrolli ja finantskontrolliga.

6.5.5. Strateegia ettevalmistamise tegevuskava ja strateegia vastavaks tunnistamise ja hindamise kord ja ajakava ning toetuste taotlemine

Vastavaks tunnistamise kord ja ajakava

- Aktiivrühmade vastavaks tunnistamiseks, strateegia ettevalmistamise tegevuskava ja strateegia hindamiseks moodustatakse hindamiskomisjon. Hindamiskomisjon koosneb Põllumajandusministeeriumi, vahendusametuse ja muude asjaomaste asutuste ning organisatsioonide esindajatest ja ekspertidest.
- Aktiivrühma toetust võivad taotleda mittetulundusorganisatsioonid kõikidest kalanduspiirkondadest. Kui ühes piirkonnas taotlevad aktiivrühma toetust kaks või enam konkureerivat mittetulundusorganisatsiooni, volitab põllumajandusminister seda mittetulundusorganisatsiooni, kus on suurem arv ettevõtjaid ning kalandussektorit esindavaid liite.
- Hindamiskomisjon hindab aktiivrühmade vastavust ning strateegia ettevalmistamise tegevuskavade vastavust ja kvaliteeti 2008. aasta algul. Hindamiskomisjon hindab arengustrateegiate vastavust ja kvaliteeti 2008. aasta viimases kvartalis. Aktiivrühmad alustavad strateegias kirjeldatud investeerimisprojektide elluviimist 2009. aastal.

Strateegia ettevalmistamise tegevuskava hindamine

- Strateegia ettevalmistamise tegevuskava kirjeldab aktiivrühma kavandatavaid tegevusi strateegia ettevalmistamisel (koolituse, teavituse, uuringute tellimise, ekspertabiga jms seotud tegevused) ning kirjeldab lühidalt aktiivrühma toimimise aluseid, kinnitades sealjuures toetuse kasutamiseks vajaliku haldus- ja finantssuutlikkuse olemasolu, aktiivrühma tegevuse korraldust, rühma liikmeskonda jne.
- Strateegia ettevalmistamise tegevuskava hindamisel ja strateegia väljatöötamise toetussumma määramisel arvestab hindamiskomisjon eelkõige piirkonna suurust ja kalandussektoris hõivatud inimeste arvu. Rühmadevahelise konkurentsi tagamiseks hinnatakse tegevuskava puhul eelkõige:
 - piirkonna kalandussektoris tegutsevate ettevõtjate ja kalandussektori ühenduste aktiivrühma töösse kaasamise näitajaid;

- aktiivrühma tegutsemise aluseid, aktiivrühma majanduslikku haldus- ja finantssuutlikkust ning kavandatavate tegevuste jätkusuutlikkust;
- eelarve selgust ja läbipaistvust ning ajakava jne.

Toetuse taotlemine

- Aktiivrühma arendamiseks, rühma jooksvate kulude katmiseks, arengustrateegia väljatöötamiseks ja täiendamiseks ning kalanduspiirkondade arengu alase riigisisese ja rahvusvahelise koostöö edendamiseks jaotatakse piirkondade vahel üldreeglina 10% kalanduspiirkondadele ettenähtud kogueelarvest.
- Aktiivrühma toetussumma arvutamisel võetakse arvesse piirkonna ja kalandussektori suurust ning kuni 20% toetussumma suurusest sõltub esitatud strateegia ettevalmistamise tegevuskava kvaliteedist.
- Strateegia elluviimise puhul sõltub aktiivrühma toetuse suurus kalandussektori suuruselt (kalandussektoris hõivatud inimeste arv) ning kuni 15% toetuse suuruselt sõltub esitatud strateegia kvaliteedist.

Strateegia hindamine

Iga aktiivrühm peab koostama strateegia, mis keskendub vastava piirkonna kalandussektori probleemidele lahenduste leidmisele. Strateegia koostamisel on võimalik valida etteantud tegevuste vahel. Investeeringutega seotud rahalise abi taotlused peavad olema strateegiaga kooskõlas. Kui kohalikud arengustrateegiad näevad ette määruse (EÜ) nr 1198/2006 I, II ja III peatükis toodud meetmete rakendamise, jättes välja artiklites 23 ja 24 sätestatud meetmed, järgitakse määruse (EÜ) nr 1198/2006 vastavalt II ja III peatükis ja II lisas kehtestatud asjakohaseid tingimusi ja toetuste ulatust iga tegevuse kohta.

Strateegiate sisu hindamiseks moodustatakse eraldi komisjon. Strateegiate sisu hindamise peamised kriteeriumid on järgmised:

- kalandussektoris tegevate ettevõtjate ja kalandussektori ühingu osalemine aktiivrühma töös;
- strateegia prioriteetide kirjeldus ning seosed tegevuste ja kalandussektori vajaduste vahel;
- aktiivrühma poolt koostatud kriteeriumid ja tingimused investeerimisprojektide heakskiitmiseks ja hindamiseks;
- seosed sama piirkonna teise arengukavade ja strateegiatega;
- rakenduskava ja strateegia rakendamise ajakava;
- eelarve ja ajakava selgus ja läbipaistvus jne.

6.5.6. Seire- ja kontrollisüsteem

Vahendusasutus vaatab läbi kõik toetustaotlused. Lisaks esitab aktiivrühm iga strateegia rakendamise aasta esimesel veerandil hindamiskomisjonile nimekirja vastaval aastal elluviidavatest projektidest, mille eelarve ületab 64 102 eurot.

Määruse (EÜ) nr 1198/2006 artikli 44 lõike 5 alusel määratletud kulude ülempiiri ületavate jooksvate kulude põhjendus

Aktiivrühmade jooksvad kulud ei ületa üldreeglina 10% kalanduspiirkondadele ettenähtud kogueelarvest. Erandjuhul võivad aktiivrühma jooksvad kulutused ulatuda

15%-ni, kuna Eesti kalanduspiirkondade aktiivrühmi ei ole võimalik luua olemasolevate kogunud organisatsioonide baasil. Meetme raames finantseeritavad tegevused on abikõlblikud ühenduse ühe rahastamisvahendi raames.

6.5.7. Riiklik kalandusrühmade võrgustik

Riiklikku võrgustikku rahastatakse EKF tehnilise abi prioriteetse suuna alt. Võrgustiku tegevused viiakse ellu järk järgult ning need on lõpetatud hiljemalt 2008. aasta 31. detsembriks.

Eesmärgid ja funktsioonid

Võrgustiku tegevuse eesmärk on toota lisandväärtust EKF rakendamisel, sh toetusesaajate ja teiste kalanduse arengust huvitatud poolte kaasamisel.

Võrgustiku peamine eesmärk on edendada teadmiste ja kogemuste vahetust Eesti tasandil, toetada koostöö algatamist, korraldada koostööd edendavaid temaatilisi kohtumisi, edendada mentorluskontaktide vahetamist ning korraldada aktiivrühmade koolitust. Võrgustiku tegevus edendab infovahetust kohalikul, Eesti ja Euroopa Liidu tasandil.

6.6. Viies prioriteetne suund – tehniline abi

Viienda prioriteetse suuna eesmärk: administratsiooni ülesehitamine ja tugevdamine Euroopa Kalandusfondi rakenduskava efektiivseks siseriiklikuks rakendamiseks.

Viienda prioriteetse suuna rakendamise vajalikkuse põhjendus

- Seoses uue seadusandliku raamistikuga on vaja tõsta Põllumajandusministeeriumi ja PRIA võimekust Euroopa Kalandusfondi vahenditest toetatud projektide ettevalmistamiseks ja juhtimiseks.
- Tuleb tagada toetuse saajate ja avalikkuse informeerimine Euroopa Kalandusfondi panusest ja toetusvõimalustest.
- Tagada Euroopa Kalandusfondi vahenditest toetatud projektide asjakohane eel- ja vahehindamine ja tõhus riikliku järelevalve teostamine.

Kavandatav meede

5.1 Tehniline abi (määruse (EÜ) nr 1198/2006 artikkel 46)

Meetme eesmärk: Euroopa Kalandusfondi rakenduskava efektiivne siseriiklik rakendamine ning administratsiooni ülesehitamine ja tugevdamine.

Indikatiivne loetelu võimalikest toetatavatest tegevustest:

- rakenduskava juhtimise ja rakendamise parendamine;
- rakendamisega seotud uuringud;
- rakendamisega seotud teavitamine ja avalikustamine;
- riikliku võrgustiku loomine ja arendamine neljanda prioriteetse suuna tarbeks.

Sihtrühm: korraldusasutus, sertifitseerimisasutus, auditeerimisasutus, vahendusasutus, neljanda prioriteetse suuna riiklik võrgustik.

7. RAKENDUSKAVA RAHASTAMINE

7.1. Kava rahastamisallika järgi aastate kaupa (eurodes)

Aasta	EKF
2007	9 130 309
2008	9 971 872
2009	10 889 823
2010	11 891 071
2011	12 995 534
2012	14 201 298
2013	15 488 132
EKF kokku	84 568 039

7.2. Rakenduskava rahastamiskava prioriteetsete suundade kaupa

Prioriteetne suund	Avalik toetus kokku $a = (b + c)$	EKF osalus (b)	Riiklik osalus (c)	EKF kaasrahastamise määr (%) $(d) = (b)/(a)*100$
Prioriteetne suund 1	20 352 708	15 264 531	5 088 177	75
Prioriteetne suund 2	32 778 572	24 583 929	8 194 643	75
Prioriteetne suund 3	28 279 552	21 209 664	7 069 888	75
Prioriteetne suund 4	25 708 684	19 281 513	6 427 171	75
Prioriteetne suund 5	5 637 870	4 228 402	1 409 468	75
Kokku	112 757 386	84 568 039	28 189 347	75

EKF kaasrahastamise määra pani paika Vabariigi Valitsus rakenduskava kinnitamise näol, kuna sama kaasrahastamismäär reguleerib kava rakendamist.

8. RAKENDUSSÜSTEEM

8.1. Rakenduskava elluviimine ja kohustuste lahususe tagamine

Käesolevas peatükis on kirjeldatud rakenduskava elluviimise aspekte vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 1198/2006 artiklites 57–61 toodud juhtimis- ja kontrollisüsteemide nõuetele. Rakenduskava raames rahastatavate tegevuste elluviimisel lähtutakse Euroopa Liidu Nõukogu ning Euroopa Komisjoni õigusaktides sätestatud põhimõtetest ning siseriiklikust õiguslikust raamistikust.

Kuivõrd rakenduskava korraldus-, sertifitseerimis- kui ka auditeerimisasutuseks on Põllumajandusministeerium, on oluline kohustuste lahususe tagamine ministeeriumi sees erinevate üksuste vahel. Samuti tagatakse ülesannete lahusus vahendusasutuse tasandil. Korraldusasutus, sertifitseerimisasutus, auditeerimisasutus ja EKF rakendamise seonduvaid ülesandeid täitev vahendusasutus määratletakse ametlikult ning ülesanded kantakse nii vastavatesse põhimäärustesse kui ka ülesandeid täitvate ametiisikute ametijuhenditesse.

EKF eesmärgipärase ja eduka rakendamise eelduseks on efektiivne koordineerimine vahendite administreerimisega seotud ametkondade vahel nii toetuste programmeerimisel, eelarvestamisel kui ka vahendite kasutamisel. Siinjuures arvestatakse ühtlasi sellega, et rakenduskava raames toetatavaid valdkondi finantseeritakse tihti ka riiklikest vahenditest ning teistest Euroopa Liidu toetustest, seega tagatakse ka erinevate vahendite omavaheline täiendavus ning kattuvuste vältimine.

8.1.1. Korraldusasutus ja vahendusasutus

Rakenduskava korraldusasutuseks on Põllumajandusministeerium. Korraldusasutuse funktsioonid fikseeritakse õigusaktides, sh põllumajandusministri käskkirjas.

Korraldusasutus vastutab nõukogu määruse (EÜ) nr 1198/2006 artiklis 59 sätestatud kohustuste täitmise eest.

Planeeritud ülesannete täitmise korraldus näeb ette korraldusasutuse funktsioonide osalise delegeerimise vahendusasutusele, milleks on Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet. Ülesannete delegeerimine määratakse kindlaks ja kinnitatakse ametlikult. Pärast delegeerimist luuakse aruandlussüsteem, et tagada asjakohane delegeeritud ülesannete täitmise järelevalve. Delegeeritud ülesannete järelevalvemehhanismid hõlmavad peamiselt juhtimis- ja kontrollisüsteemide ettevalmistamist ja analüüsi, meetmeseadluste harmoneerimist teiste asjakohaste õigusaktidega, tegevuste vastavuse tagamist, seiret, projekti-, juhtimis- ja kontrollisüsteemiauditeid ning nende auditite järelkontrolli. Korraldusasutuse ülesannete delegeerimine vahendusasutusele on vastavuses ülesannete lahususe üldiste põhimõtetega.

Korraldusasutuse kavandatavad ülesanded on:

- rakenduskavade juhtimis- ja kontrollisüsteemide nõukogu määruse (EÜ) nr 1198/2006 artiklis 57 ja teistes õigusaktides sätestatud nõuetele vastavuse tagamine ning puuduste esinemisel vajalike abinõude kasutusele võtmine;
- rakenduskavade juhtimis- ja kontrollisüsteemide kirjelduse koostamise koordineerimine ja selle Euroopa Komisjonile esitamine vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 1198/2006 artiklis 71 sätestatule;

- nõukogu määruse (EÜ) nr 1198/2006 artikli 67 lõikes 1 nimetatud aasta- ja lõpparuannete koostamine ja esitamine;
- toetuse andmisest ja kasutamisest teavitamise ning avalikustamise koordineerimine;
- sertifitseerimiseks vajalike andmete olemasolu ning kättesaadavuse tagamine;
- EKF rakendamiseks vajaliku õigusliku raamistiku ettevalmistamise koordineerimine;
- nõukogu määruse (EÜ) nr 1198/2006 artiklites 48–50 nimetatud rakenduskavaga seotud hindamiste korraldamine;
- prioriteetsete suundade, meetmete ja tegevuste raames rahaliste vahendite planeerimine;
- toetuse andmise põhimõtete väljatöötamine ja vastavate õigusaktide kehtestamine ning seeläbi rakenduskavas määratletud eesmärkide saavutamise tagamine;
- toetuse andmise ning kasutamise aruandluse jaoks vajalike andmete esitamine;
- toetuse andmise ja kasutamise seire teostamine nõukogu määruse (EÜ) nr 1198/2006 artikli 59 punkti (i) mõistes koostöös vahendusasutusega;
- seirekomisjoni töös ning seirearuannete koostamises osalemine vastavalt õigusaktides sätestatud korrale;
- toetuse andmise ja kasutamise hindamiste korraldamine nõukogu määruse (EÜ) nr 1198/2006 artikli 47 mõistes;
- elektroonilise andmevahetuse võimaluste tagamine Eesti ja Euroopa Komisjoni vahel.

Vahendusasutuse kavandatavad ülesanded on:

- toetuse saamise võimalustest teavitamine pädevuse piires;
- toetustaotluste menetlemine;
- rahastatavate tegevuste vastavuse kontrollimine rakenduskavas sätestatule ning Euroopa Liidu ning siseriiklikele eeskirjadele;
- kaasrahastatud toodete tarnimise ja teenuste osutamise ning toetuse saajate poolt deklareeritud kulude nõuetele vastavuse kontrollimine;
- Euroopa Liidu ja siseriiklike eeskirjade järgimise kontrollimine tegevuste elluviimisel;
- väljamaksete tegemine toetusesaajatele või hankijatele võimalikult kiiresti ja täiel määral (määruse (EÜ) nr 1198/2006 artikkel 80);
- EKF arvelt tehtavate kulude ja toetusesaajate kohta eraldiseisva raamatupidamisarvestuse süsteemi olemasolu tagamine vahendusasutuse tasandil;
- toetuse väljamaksmise aluseks olevate dokumentide nõuetele vastavuse kontrollimine, sealhulgas kulude abikõlblikkuse kontrollimine;
- andmete esitamine toetuse andmise ja kasutamise aruandluse jaoks;
- toetuse andmise ja kasutamise kohta ülevaadete avalikustamine;
- EKF registri pidamine ja selle arendamise koordineerimine.

Korraldusasutus annab vajadusel välja juhendmaterjale eesmärgiga tagada ülalmainitud ülesannete korrektne täitmine. Korraldusasutuse ja vahendusasutuse ülesandeid täpsustatakse siseriiklikes õigusaktides.

8.1.2. Sertifitseerimisasutus

Rakenduskava sertifitseerimisasutuseks on Põllumajandusministeeriumi rahandusosakond.

Sertifitseerimisasutus vastutab nõukogu määruse (EÜ) nr 1198/2006 artiklis 60 sätestatud kohustuste täitmise eest.

Sertifitseerimisasutuse kavandatavad ülesanded on:

- tõendatud kuluaruannete ning maksetaotluste koostamine ja Euroopa Komisjonile esitamine;
- tõendada, et kuluaruanded on õiged ning koostatud kontrollitavatest alusdokumentidest ja usaldusväärsetest raamatupidamissüsteemidest lähtudes;
- tõendada, et deklareeritud kulud on kooskõlas ühenduse ja siseriiklike eeskirjadega ning on tehtud vastavuses asjaomase rakenduskava suhtes kohaldatavate nõuetega;
- veenduda, et kuluaruandes märgitud kulusid käsitleva korra ja kontrollide kohta saadud teave on piisav sertifitseerimiseks;
- võtta sertifitseerimise eesmärgil arvesse kõik auditeerimisasutuse poolt või vastutusel tehtud auditite tulemused;
- komisjonile kulude kohta esitatud raamatupidamisdokumentide säilitamise tagamine elektroonilises vormis;
- pidada arvestust tagasinõudmisele kuuluvate summade ja pärast toimingule antava toetuse täielikku või osalist tühistamist tagasi võetud summade kohta ja arvata need järgmisest kuluaruandest maha;
- koostada ja esitada komisjonile võimalike maksetaotluste esialgne prognoos;
- osaleda seirekomisjoni töös.

Planeeritud ülesannete täitmise korraldus näeb ette sertifitseerimisasutuse funktsioonide osalise delegeerimise vahendusasutusele, milleks on Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet. Sertifitseerimisasutuse ülesannete delegeerimine vahendusasutusele on vastavuses ülesannete lahususe üldiste põhimõtetega.

Sertifitseerimisasutuse kavandatavad ülesanded, mis delegeeritakse vahendusasutusele:

- kuluaruannete ning maksetaotluste koostamine;
- komisjonile kulude kohta esitatud raamatupidamisdokumentide säilitamine elektroonilises vormis;
- tagasinõudmisele kuuluvate ja tagasi võetud summade kohta arvestuse pidamine;
- panustamine maksetaotluste esialgse prognoosi koostamisse.

8.1.3. Auditeerimisasutus

Rakenduskava auditeeriva asutuse rolli kannab Põllumajandusministeeriumi siseauditi osakond. Auditeeriv asutus on iseseisev ja sõltumatu auditiüksus, mis ei osale üheski juhtimisprotsessis ega -ülesandes ning mis vastavalt oma aasta tööplaanile auditeerib erinevaid juhtimis- ja kontrollitasandeid EKF juhtimis- ja finantskaskaadis. Auditeeriva asutuse audiitorid ei teosta ühtegi auditist erineva iseloomuga tegevust. Selleks, et mitte ohustada audiitorite sõltumatust ja objektiivsust, ei osale nad raamatupidamise või kontrolliprotseduurides, ei tee kandeid ega ole seotud ühegi muu tegevusega, mida nad analüüsivad või hindavad (auditeerivad).

Auditeeriva asutuse planeerimis-, auditeerimis- ja aruandlusprotsessid on korraldatud korraldusasutusest ja sertifitseerimisasutusest sõltumatutena.

Auditeerimisasutuse kavandatavad ülesanded on:

- tagada juhtimis- ja kontrollisüsteemide auditite läbiviimine;
- tagada kuludokumentide auditite läbiviimine asjakohase valimi alusel;

- esitada Euroopa Komisjonile EKF toetuse auditeerimise strateegia, auditi valimi moodustamise meetodika kirjeldus ning EKF toetuse auditeerimise aasta tööplaan;
- esitada Euroopa Komisjonile igaaastane kontrolliaruanne (nõukogu määruse (EÜ) 1198/2006 artikli 61 lõike 1 punkt i);
- esitada Euroopa Komisjonile hinnang, kas juhtimis- ja kontrollisüsteemid annavad piisava kindlustunde selle kohta, et Euroopa Komisjonile deklareeritavad kulud on õiged ning nende aluseks olevad tehingud seaduslikud ning korrektsed;
- esitada Euroopa Komisjonile hinnang selle kohta, kas rakenduskava juhtimis- ja kontrollisüsteemide kirjeldus on vastavuses nõukogu määruse (EÜ) nr 1198/2006 artiklitega 57–61.
- esitada Euroopa Komisjonile toetuse kasutamise (osalise) lõpetamise deklaratsioon.

Seega tagab auditeeriv asutus nii projektide kui ka juhtimis- ja kontrollisüsteemide regulaarse, asjakohase ja süstemaatilise auditeerimise, analüüsimise ning hindamise. Tegevuste kontrolli ja süsteemiauditeid viib läbi kas auditeerimisasutus või PRIA siseauditiosakond auditeerimisasutuse järelevalve all. Vajadusel võib auditeerimisasutus auditeerimistegevusi sisse osta, kuid auditite läbiviimine ning nende eest vastutamine määruses kehtestatud korras on auditeerimisasutuse kohustus.

Edastades auditeeritavatele ning korraldusasutusele informatsiooni ja andmeid auditi käigus tehtud tähelepanekute kohta, panustab auditeeriv asutus nii juhtimis- ja kontrollisüsteemide parendamise kui ka võimalike rikkumiste avastamise ja korrigeerimisse. Auditeeriv asutus annab regulaarselt aru Euroopa Komisjonile, tagades seeläbi Euroopa Komisjoni informeerituse auditeerimise siseriiklikust korraldusest ja tulemustest.

8.2. Finantsjuhtimine

Igal aastal hiljemalt 30. aprilliks esitab sertifitseerimisasutus Euroopa Komisjonile käesoleva eelarveaasta ja järgneva eelarveaasta võimalike maksetaotluste esialgse prognoosi (nõukogu määruse (EÜ) 1198/2006 artikli 75 lõige 3). Nimetatud prognoosi koostab sertifitseerimisasutus vahendusasutuse poolt koostatud ja korraldusasutuse poolt kinnitatud prognoosi alusel koostöös korraldusasutusega. Sertifitseerimisasutus edastab prognoosi Euroopa Komisjonile.

Euroopa Komisjoni EKF abi väljamaksed tehakse vastavalt eelarvelistele kulukohustustele eel-, vahe- ja lõppmaksena. Need maksed tehakse Riigikassas avatud Põllumajandusministeeriumi toetuste kontole.

Finantsjuhtimise protsessi üldkirjeldus

EKF finantsjuhtimine on seotud kahte tüüpi rahavoogude haldamisega:

- maksekorralduste menetlemine ning väljamaksete teostamine toetusesaajatele,
- kuluaruannete alusel Euroopa Komisjonilt vahendite taotlemine.

Üldiselt teostab makseid toetusesaajatele vahendusasutus toetusesaajate poolt esitatud maksetaotluste ja nõutud kulusid tõendavate arvete või dokumentide alusel.

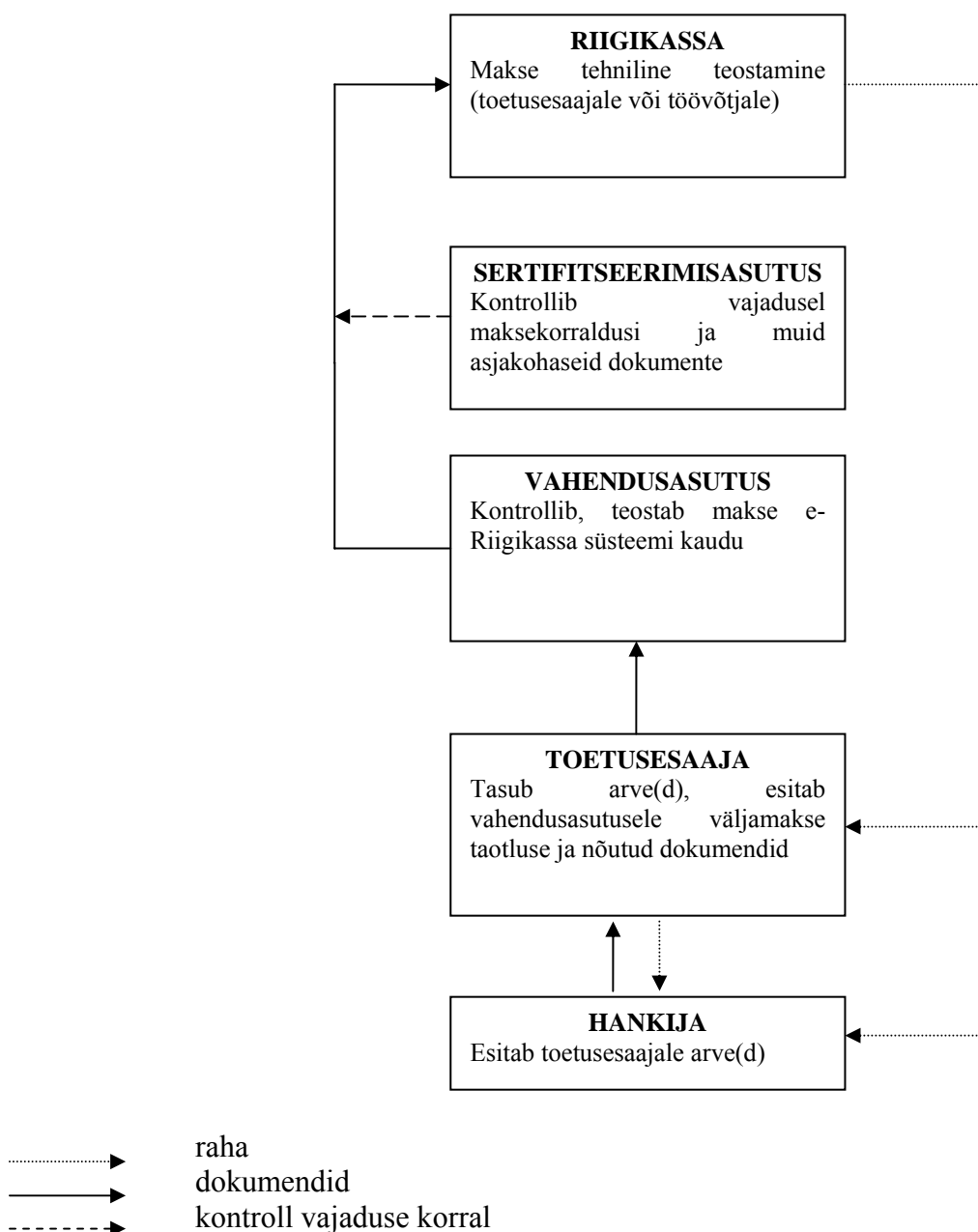
Sertifitseerimisasutus võib kontrollida omakorda vahendusasutust, kontrollides maksekorraldusi pärast nende maksmisele suunamist. Neid kontrolle tehes ei osale

sertifitseerimisasutus toetusesaajate maksetaotluste läbivaatamises – makseotsuse langetab vahendusasutus enne makse väljamaksmisele suunamist.

Juhul, kui ilmneb, et vahendusasutuste maksekorraldused sisaldavad ilmselgelt mittekõlblikke kulusid, palub sertifitseerimisasutus selgitust, ning kui ka pärast selgituste andmist jäävad kulud mittekõlblikeks, järgneb maksekorralduse tühistamine. Vahendusasutus võib sellised kulud maha arvata.

Rakenduskavasisene makseprotsess võib ülalkirjeldatud skeemist erineda, võttes arvesse tegevuste iseloomu ja riskifaktorite erinevusi, toetusesaajate õiguslikku seisundit jne.

Väljamaksete skeemi kirjeldab skeem 1.

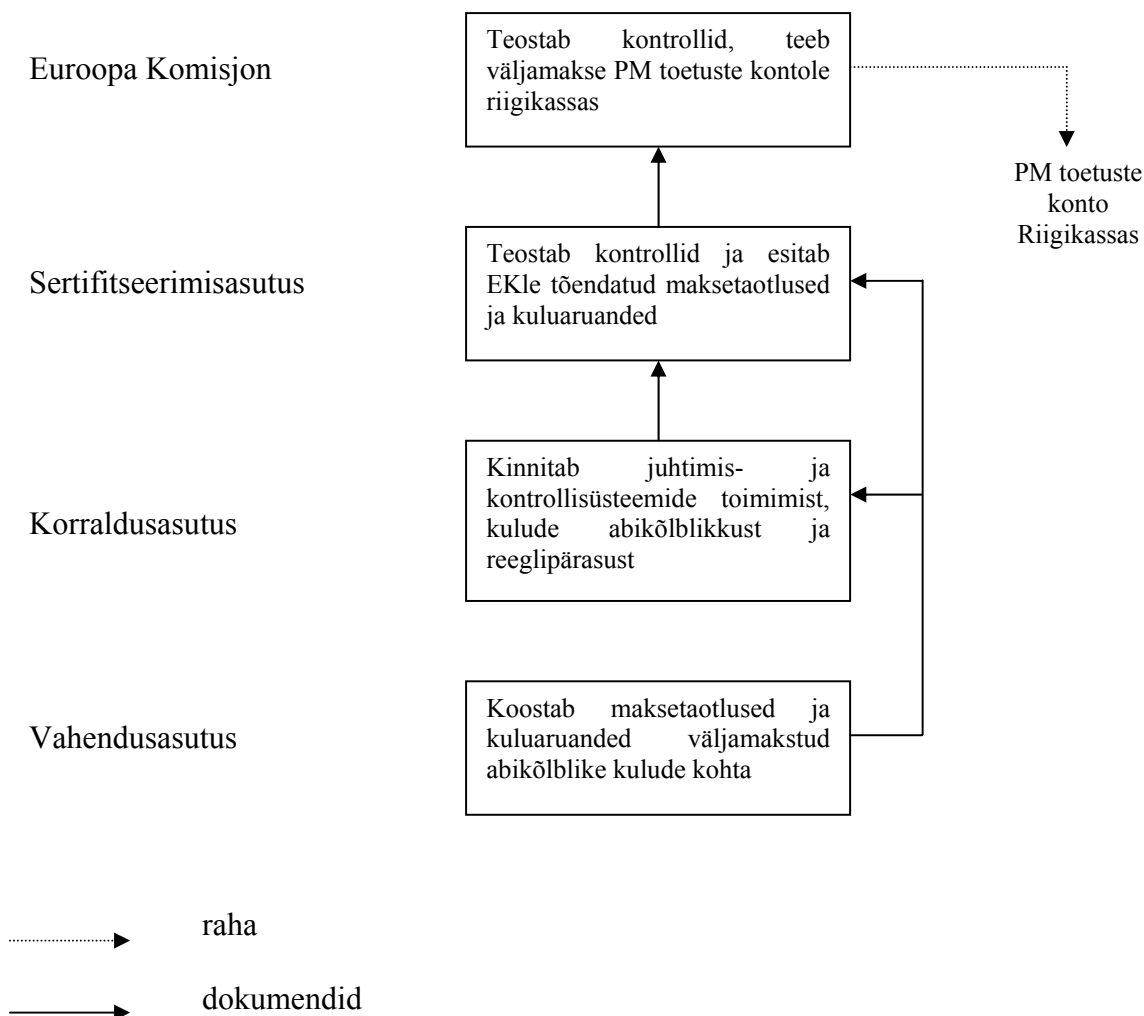
Skeem 1. Väljamaksete üldskeem

Tulenevalt tegevuste iseloomust võib rakenduskava väljamaksete skeemis esineda erisusi.

Vahendite taotlemine Euroopa Komisjonilt toimub kolm korda aastas. Vahendusasutus koostab kuluaruanded ja maksetaotlused ning edastab need sertifitseerivale asutusele.

Juhtimis- ja kontrollisüsteemide toimivust, deklareeritud kulude abikõlblikkust ning reeglipärasust kinnitab korraldusasutus. Sertifitseerimisasutus teostab omapoolsed kontrollid, sealhulgas viib vajadusel läbi kohapealseid kontrole veendumaks deklareeritud andmete õigsuses.

Olles veendunud, et juhtimis- ja kontrollisüsteemid tagavad piisava kindluse kulude abikõlblikkuse ja reeglipärasuse osas ning et kuluaruannetes märgitud kulud on korrektsed, edastab sertifitseerimisasutus tõendatud maksetaotluse ning kuluaruande Euroopa Komisjonile. Euroopa Komisjon teeb väljamakse Põllumajandusministeeriumi toetuste kontole. Skeemi kuluaruannete ja maksetaotluste koostamise kohta Euroopa Komisjonile kirjeldab skeem 2.

Skeem 2. Kuluaruannete ning maksetaotluste koostamise üldskeem

Kuluaruannete ning maksetaotluste koostamise ja menetlemise protsessis võib esineda erisusi.

8.3. Seire ja hindamise korraldus

Põllumajandusministeerium koostab nõukogu määruse (EÜ) nr 1198/2006 Euroopa Kalandusfondi kohta (ELT L 223, 15.08.2006, lk 1–44) artiklis 67 nimetatud iga-aastase rakenduskava seire aruande. Aastaruandluse teostamisel kasutatakse Euroopa Komisjoni poolt soovitatud aruande vormi. Meetme seire aastaruande (Euroopa Komisjoni poolt soovitatud aruande vormil) esitab PRIA elektrooniliselt ja paberkandjal. Põllumajandusministeerium koondab meetme seirearuandest saadud teabe ning koostab selle alusel rakenduskava seire aastaruande. Põllumajandusministeerium esitab seirekomisjoni poolt kinnitatud rakenduskava seire aastaruande Euroopa Komisjonile elektrooniliselt järgmise aasta 30. juuniks, esimest korda 2008. aastal.

Väljaspool iga-aastast seiretsükli vaatavad korraldusasutus ja sertifitseerimisasutus andmeid (eriti määratud ja väljamakstud summade kohta) regulaarselt üle, et veenduda, kas rakendamine kulgeb soovitud rütmis ning kas on täheldada puudujääke, millega tuleb tegelema asuda.

Vastavalt rakenduskavale kogutakse seireandmeid mitmel rakendustasandil sõltuvalt prioriteetsete suundade indikaatorite iseloomust. Seega kogutakse seireandmed kokku suures osas just projektitasandil – küll aga võib saavutustasandeid täpsustada ka uuringute ja hindamiste või üldstatistika abil. Lisaks rakenduskavas määratletud ja ühenduse õigusaktidest tulenevatele indikaatoritele võib korraldusasutus määratleda ka täiendavaid indikaatoreid, mida peetakse konkreetse meetme või tegevuse juures vajalikuks.

Rakenduskavade hindamiseks kasutatakse ka eel-, vahe- ja järelhindamist vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 1198/2006 Euroopa Kalandusfondi kohta (ELT L 223, 15.08.2006, lk 1–44) artiklite 48, 49 ja 50 sätetele. Planeeritud hindamiste läbiviimiseks koostab Põllumajandusministeerium koostöös PRIAga iga-aastase hindamiste tööplaani.

Teave rakenduskava hindamiste peamiste järelduste, soovitude ja nende elluviimise kohta esitatakse hindamise läbiviimist korraldanud ametiasutuse poolt teadmiseks seirekomisjonile.

Nõukogu määruse (EÜ) nr 1198/2006 Euroopa Kalandusfondi kohta (ELT L 223, 15.08.2006, lk 1–44) artiklis 49 osutatud vahehindamise tulemused edastatakse seirekomisjonile ja Euroopa Komisjonile hiljemalt 30. juuniks 2011. a.

Nõukogu määruse (EÜ) nr 1198/2006 Euroopa Kalandusfondi kohta (ELT L 223, 15.08.2006, lk 1–44) artikli 50 lõikes 3 osutatud järelhindamine toimub Euroopa Komisjoni algatusel ning vajadusel peab Põllumajandusministeerium esitama komisjonile vajalikku teavet. Järelhindamine lõpetatakse hiljemalt 31. detsembriks 2015. a.

Seirekomisjon

Rakenduskava elluviimise seire teostamiseks moodustatakse hiljemalt kolm kuud pärast rakenduskava ametlikku kinnitamist seirekomisjon. Seirekomisjon moodustatakse lähtuvalt partnerluse printsiibist ning ametkondade ja fondide vahelise koordineerimise tagamise eesmärgist. Seirekomisjoni hakkavad kuuluma asjaomaste ministeeriumide ja teiste avalike institutsioonide esindajad, valitsusväliste organisatsioonide esindajad, teadlased jne. Sünergia teiste ühenduse fondidega tagatakse erinevate Euroopa Liidu rahaliste vahendite

rakendamise seotud institutsioonide kaasamisega. Euroopa Komisjoni esindajad osalevad seirekomisjoni töös vaatlejatena. Seirekomisjoni koosolekud toimuvad reeglina kaks korda aastas, kuid mitte vähem kui kord aastas. Seirekomisjoni eesistuja on Põllumajandusministeerium.

Seirekomisjon viib ellu järgnevaid tegevusi:

- vaatab kuue kuu jooksul pärast „Euroopa Kalandusfondi 2007–2013 rakenduskava” heakskiitmist läbi rahastatavate tegevuste valiku kriteeriumid ja kiidab need heaks ning samuti kiidab heaks kriteeriumites tehtavad muudatused vastavalt programmitöö vajadustele;
- vaatab korrapäraselt läbi rakenduskava konkreetsete eesmärkide saavutamiseks tehtud tegevused vastavalt Põllumajandusministeeriumi poolt esitatud dokumentidele;
- vaatab läbi rakendamistulemused, eelkõige iga prioriteetse suuna jaoks kavandatud eesmärkide saavutamise ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1198/2006 Euroopa Kalandusfondi kohta (ELT L 223, 15.08.2006, lk 1–44) artiklis 49 osutatud vahehindamised;
- vaatab läbi ja kiidab heaks rakenduskava iga-aastase seirearuande ja lõpparuande enne nende Euroopa Komisjonile esitamist – nii tagab seirekomisjon indikaatorite süsteemi haldamise;
- võib teha ettepanekuid rakenduskava läbivaatamiseks või kontrollimiseks, kui see teeb võimalikuks nõukogu määruse (EÜ) nr 1198/2006 Euroopa Kalandusfondi kohta (ELT L 223, 15.08.2006, lk 1–44) artiklis 4 esitatud Euroopa Kalandusfondi eesmärkide saavutamise või võib parandada rakenduskava juhtimist, sealhulgas finantsjuhtimist;
- vaatab läbi ja kiidab heaks Euroopa Kalandusfondi rakenduskava rahastamist ja rakendamist käsitlevad komisjoni otsuste sisu muudatusettepanekud.

Seirekomisjon võib oma töö tõhustamiseks moodustada täiendavalt valdkondlikke või *ad hoc* töögrupe, mis raporteerivad seirekomisjonile.

8.4. Andmete kogumine ja elektrooniline andmehaldus

Andmete kogumine ning säilitamine toimub nii paber kandjal kui elektroonilist taasesitamist ning töötlemist võimaldavas formaadis.

Andmete kogumisel ning elektroonilise andmehalduse tagamisel kasutatakse toetuse registrit:

- projektijuhtimiseks vajaliku informatsiooni talletamiseks;
- finantsjuhtimiseks ning seirearuandluseks vajalike andmete koondamiseks
- raportite genereerimiseks;
- väljamaksetaotluste elektrooniliseks menetlemiseks.

Elektroonilise andmevahetuse Euroopa Komisjoniga tagab korraldusasutus vastavalt Euroopa Komisjoni rakendusmääruses sätestatud eeskirjadele. Elektrooniline andmevahetus toimub kas elektroonilise andmevahetuslingi abil või internetiliidese kaudu.

Järgitakse komisjoni poolt antud struktuurifondide infosüsteemi SFC 2007 kasutamise juhiseid.

8.5. Rakenduskavade omavaheline täiendavus ja kattuvuste vältimine

Rakenduskavade väljatöötamiseks on vastutavad ministeeriumid moodustanud töörühmad, kuhu kuuluvad kõigi seotud ministeeriumide ja partnerite esindajad. Kuna mitmed tegevused erinevate valdkondade rakenduskavades täiendavad üksteist, on oluline efektiivne koordinatsioon neid rakendavate ministeeriumide vahel, et tagada erinevate vahendite omavaheline täiendavus ning kattuvuste vältimine. Rakenduskava koostamisel ja elluviimisel toimub koordinatsioon eelkõige järgmiste mehhanismide kaudu:

- ministeeriumid kaasavad meetmete väljatöötamise protsessi teised antud valdkonnas olulist huvi omavad ametiasutused ning vajadusel sotsiaalpartnerid;
- rakenduskava seirekomisjoni töös osalevad kõik seotud ministeeriumid ja olulised sotsiaal-majanduslikud partnerid;
- elektrooniline õigusaktide kooskõlastamise süsteem tagab selle, et ministeeriumidel on ligipääs teiste ametkondade õigusaktide eelnõudele ning võimalus neid kommenteerida;
- rahaliste vahendite kavandamine perioodil 2007–2013 toimub kõikide EL toetuste puhul ühtse riigieelarve strateegia protsessi raames;
- rahaliste vahendite iga-aastane eelarvestamine toimub ühtse riigieelarve koostamise protsessi raames;
- Vabariigi Valitsusele esitatakse regulaarselt ühtseid ülevaateid EL toetuste rakendamise kohta.

8.6. Info ja avalikustamine

Teavitustegevuste kavandamisel lähtutakse lisaks nõukogu määruse (EÜ) nr 1198/2006 ja Euroopa Komisjoni rakendusmääruse nõuetest ka perioodi 2004–2006 teavitustegevuse väljakujunenud praktikast. Rakenduskava lisana (9. lisa) on esitatud teavitus- ja avalikustamistöö tegevuskava, mis sisaldab informatsiooni teavitamise eesmärkide ning peamiste sihtrühmade kohta, annab ülevaate teavitamise strateegiast ning võimalikest teavitustegevustest, kirjeldab funktsioonide jaotust asutuste vahel teavitustegevuste elluviimisel ning teavitustegevuse hindamise aluseid. Teavitusplaani elluviimisest antakse regulaarselt aru rakenduskava seirekomisjonile.

Avalikustamine toimub jälgides läbipaistvuse ning partnerluse printsiipe. Avalikkusele ning potentsiaalsetele taotlejatele tehakse kättesaadavaks informatsioon rahastamisvõimaluste ning taotlemisprotseduuride kohta, samuti toetuse taotlemise ja kasutamisega seotud reeglite kohta. Avalikkust informeeritakse regulaarselt kalandusfondi vahendite rakendamise progressist ning huvitatud isikutel on jätkuvalt võimalus esitada spetsiifilisemaid infopäringuid EKF rakendavatele ametkondadele.

Üldsusele suunatud avalikustamistegevuse indikatiivne eelarve on 400 000 eurot ning toetusesaajatele suunatud avalikustamistööks on indikatiivselt ette nähtud 960 000 eurot.⁶

8.7. Kaasatud sotsiaal-majanduslikud partnerorganisatsioonid ja kokkuvõtte konsultatsioonidest

Konsultatsioonid algasid juba 2005. aastal, kui Eestis arutati EKF määruse eelnõu. Konsultatsioonid Eesti kalanduse strateegia prioriteetide ja rakenduskava meetmete kohta

⁶ Tegemist on indikatiivse eelarvega; tegelikud kulutused avalikustamisele võivad muutuda.

lepiti kokku 2006. aastal, peamiseks diskussiooniteemaks kujunes toetusmeetmete tasakaalustamine. Kokkulepe saavutati 2006. aastal

Rakenduskava väljatöötamine on toimunud Põllumajandusministeeriumi juhtimisel. Selleks on kokku kutsutud kalandusnõukogu, mis on põllumajandusministri nõuandev organ. Nõukogu koosseisu kuuluvad Põllumajandusministeeriumi, PRIA, Eesti Kalakasvatajate Liidu, Eesti Kalaliidu, Peipsi Alamvesikonna Kalurite Liidu, Rahandusministeeriumi, Keskkonnaministeeriumi, Eesti Kaugpüüdjate Liidu, Eesti Kalurite Liidu ja Keskkonnainspektsiooni esindajad.

Riikliku strateegilise kava ja rakenduskava ettevalmistamiseks kutsuti kokku eraldi ekspertrühm, kuhu kuulusid järgmiste organisatsioonide esindajad: Põllumajandusministeerium, PRIA, Eesti Kalurite Liit, Eesti Kaugpüüdjate Liit, Peipsi Alamvesikonna Kalurite Liit, Eesti Kalaliit, Keskkonnaministeerium, Eesti Kalakasvatajate Liit, Eesti Vähikasvatajate Tulundusühistu, Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituut, Veterinaar- ja Toiduamet, Keskkonnainspektsioon, Eesti Kalaspordi Liit, Peipsi Kalurite Ühing, Eesti Kutseliste Kalurite Ühing (tootjaorganisatsioon) ja Eesti Traalpüüdjate Ühing (tootjaorganisatsioon). Töörühmas ettevalmistatud dokumendid esitati kalandusnõukogule arutamiseks ja kooskõlastamiseks. See ekspertrühm loodi selleks, et kaasata sektori esindajaid võimalikult varases staadiumis strateegia ja rakenduskava väljatöötamisse. Algatuseks levitati informatsiooni ja koostati analüüse sektori alavaldkondade kohta, et saada teada, millised olid sektori silmis peamised nõrgad kohad ja kuidas huvigruppide esindajad tulevikku ette kujutasid.

Expertrühm moodustati sektori erinevate huvigruppide põhjal tagamaks, et kõik asjassepuutuvad pooled oleksid strateegilise dokumendi koostamisest teadlikud. Protsessi käigus lepiti kokku ekspertrühma koosolekute orienteeruv tihedus (optimaalne kord kuus) ja ettepanekute esitamise viis koosolekute käigus (neid kas arvestati suuliselt kohapeal või paluti esitada kirjalikult kokkulepitud aja vältel). Suhtlemiseks moodustati ekspertrühma liikmetest meililist, mille kaudu teavitati ja esitati dokumente aruteludeks. Partnerid andsid aktiivset tagasidet: nad tegid ettepanekuid SWOT-analüüsi osas, strateegiliste suundade määramisel ja konkreetsete meetmete paikapanemisel. Ka korraldati mitu konverentsi, et dokumente laiemas üldsusega arutada.

Rakenduskava koostamise protsessist on antud ülevaateid kalandusnõukogu istungitel ja Põllumajandusministeeriumi poolt korraldatud konverentsidel.

Lisaks ekspertrühma ja kalandusnõukogu liikmete kaasamisele konsulteeriti rakenduskava eelnõu keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus ka ettevõttega InterAct Projektid & Koolitus, Eesti Mereakadeemiaga, Eesti Loodushoiu Keskusega, Keskkonnainvesteeringute Keskusega, Rohelise Liikumise ja Eesti Kalapüüdjate Ühinguga.

Korraldusasutus korraldas ka erinevates piirkondades erinevaid kohtumisi sektori esindajatega, et arutada prioriteetseid suundi ja meetmeid. Erilist tähelepanu pöörati neljanda prioriteetse suuna rakendamisele selle uudsuse tõttu ja selles sisalduva kalanduspiirkondade elanike kaasamise vajaduse tõttu.

Peamiseks aruteluteemaks oli rahaliste vahendite jagunemine prioriteetsete suundade vahel. Kohtumiste käigus tehtud kommentaare võeti rakenduskava koostamisel arvesse ning käesolev lõplik rakenduskava peegeldab kohtumiste käigus kõigi asjaosaliste vahel saavutatud konsensust.

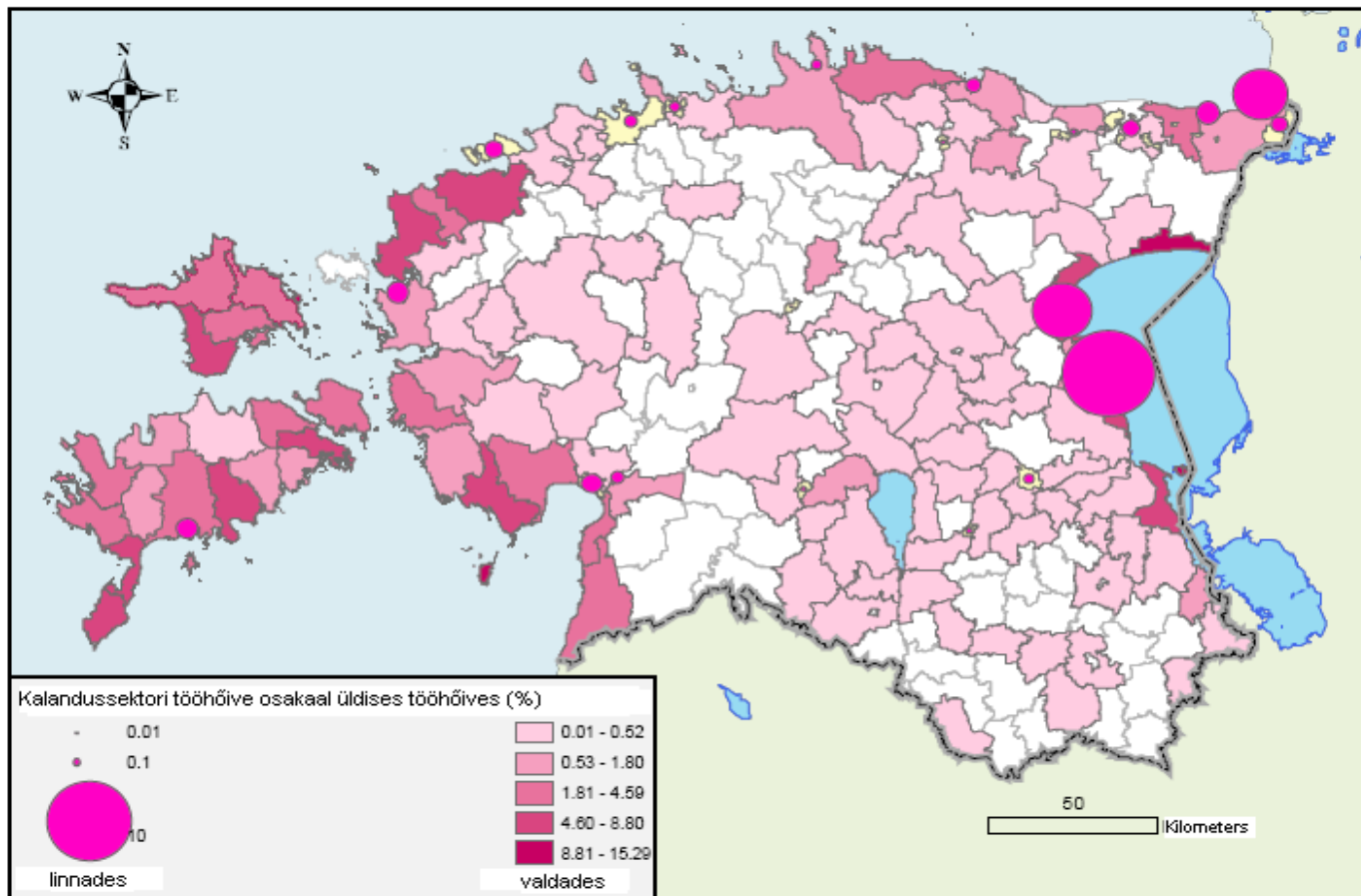
Pärast konsulteerimist asjaomaste ministeeriumidega kinnitas Vabariigi Valitsus rakenduskava eelnõu 1. märtsil 2007. aastal Euroopa Komisjonile esitamiseks.

Tabel 8. Ettevalmistuste ja konsultatsioonide ajakava

	2005	2006				2007			
	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Uuringud	••••	••••	••••	••••	••••				
Arutelud partneritega		••••	••••	••••	••••	••••	••••	••••	••••
Seminarid, konverentsid		••••		••••	••••				
Kinnitamine valitsuses								••••	
Läbirääkimised komisjoniga							••••	••••	••••
Seirekomisjoni eelkohtumised								••••	
Eelhindamine			••••	••••	••••	••••	••••		
KSH					••••	••••	••••		

1. LISA

TÖÖHÕIVE KALANDUSSEKTORIS

2. LISA

PÜÜK

Püük 1996–2005 (tonni)

Püügipiirkond	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Püük Läänemere	71370,30	95287,50	77643,70	82998,30	85176,00	84959,30	79034,80	59377,80	64902,30	79760,60	73039,4
<i>Rannapüük</i>	14165,60	13244,50	11107,70	9924,50	10219,80	13782,60	10954,60	14871,00	10476,70	7857,56	9395,54
<i>Avamerepüük</i>	57204,70	82043,00	66536,00	73073,80	74956,20	71176,80	68080,20	44506,80	54425,60	71903,04	63643,81
Püük avamerel	34715	25887	37436	25686	24695	15548	17056	16008	16820	16539	13617
Püük sisevetest	2361,3	2438,9	3878	3041,4	3189,2	2461	4579,9	3592,4	2367,7	2400,2	2856,1
<i>Peipsi järv</i>	2105,8	2160,8	3610,9	2778,9	2787,3	1974,6	4149,5	3156,1	1880,5	1861,8	2325,7
<i>Võrtsjärv</i>	246,8	259,7	241	241,8	337	375,8	318,7	316	353,2	374,5	379,2
<i>Ülejäänud siseveed</i>	8,7	18,4	26,1	20,7	64,9	110,6	111,7	120,3	134,0	163,9	151,1

3. LISA

MERE KALALAEVASTIKU ARENG 2004–2006

	2004	2005	2006
Läänemere laevad < 12 m	1809,26 gt 15285,84 kw	1789,81 gt 15114,72 kw	1769,85 gt 15009,59 kw
Läänemere laevad ≥ 12 m	10187,6 gt 26593,8 kw	9539,61 gt 25508,7 kw	6826,17 gt 17914,37 kw
Kaugpüügilaevad ≥ 24 m	12923 gt 21413 kw	12923 gt 21413 kw	12205 gt 20273 kw

4. LISA

KSH ÜMARLAUAL OSALENUTE LOETELU

Euroopa Kalandusfondi 2007–2013 Eesti rakenduskava keskkonnamõjude strateegilise hindamise ümarlaud 21. veebruaril 2007. aastal kell 10–12 Põllumajandusministeeriumis

	Asutus
1	Eesti Kalakasvatajate Liit
2	InterAct Projektid & Koolitus
3	Eesti Mereakadeemia
4	Keskkonnaministeerium
5	Eesti Kalaspordi Liit
6	Põllumajandusministeerium
7	Eesti Loodushoiu Keskus
8	Keskkonnainvesteeringute Keskus
9	Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet
10	Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituut
11	Eesti Kaugpüüdjate Liit
12	Eesti Roheline Liikumine
13	Eesti Kalapüüdjate Ühing
14	Eesti Kalurite Liit
15	Peipsi Alamvesikonna Kalurite Liit
16	Eesti Kalaliit

5. LISA

KSH ETTEPANEKUTE ARVESTAMINE

MÄRKUS:

Keskkonnamõju strateegilise hindamise aruandes esitatud märkustega ja ettepanekutega arvestamise tabel on koostatud käesoleva aasta mai esimeses pooles. Järgnevate kuude jooksul on, suures osas kooskõlas keskkonnamõju hindaja ettepanekutega, rakenduskava oluliselt täiendatud indikaatorite osas ning abikõlblike tegevuste loendi ja kirjeldava teksti osas. Rakenduskavasse on liidetud vajalikud osad Eesti kalanduse strateegiast 2007–2013. Kooskõlas keskkonnamõju strateegilise hindamise aruandes esitatud ettepanekuga sõnastati ümber rakenduskava üldeesmärk.

KSH läbiviija InterAct Projektid & Koolitus OÜ kommentaar/ettepanek	Strateegilise planeerimisdokumendi koostaja poolsed vastused
1. KOKKUVÕTE	
<p>1. KSH töörühm ettepaneku täiendada rakenduskava strateegilisi üldeesmärke, kuivõrd hindamise aluseks olnud rakenduskava keskkonnatemaatika käsitlus on puudulik ja ebaselge ning praegu puudub rakenduskava üldeesmärkide seast vastav eesmärk Eesti kalandussektori jätkusuutlikkus ning vähendada võimalikke kalandusega kaasnevaid keskkonnanriske, soovib KSH lisada järgnevad üldeesmärgid:</p> <ul style="list-style-type: none">• kalavarude hea seisund ja jätkusuutlik majandamine;• kalandusega kaasnevate negatiivsete keskkonnamõjude minimeerimine <p>Kuid praegu vastav eesmärk rakenduskava üldeesmärkide loendist puudub (senisest „säästlikumat“ kalavarude majandamist ei saa pidada piisavaks keskkonnavaldkonna tegevusi katvaks eesmärgiks).</p> <p>Kõik seatud eesmärgid peavad olema <u>konkreetsed ja mõõdetavad</u>, varustatud asjakohaste ja reaalselt indikaatoritega. KSH töörühm pidas rakenduskavas välja toodud mõjuindikaatorite loetelu ebapiisavaks seatud eesmärkide tulemuslikkuse hindamisel. KSH tulemusena on igale üldeesmärgi laiendile välja pakutud loetelu võimalikest indikaatoritest.</p>	<p>Osaliselt arvestatud. Jätkusuutliku majandamise üheks eelduseks on ka kalavarude hea seisund ehk jätkusuutlik majandamine, mis hõlmab nii või teisiti ka jätkusuutlikku varude kasutamist. Sellest tulenevalt ei pea vajalikuks eraldi välja tuua.</p> <p>Kuivõrd kalavaru on püügisektori aluseks, siis näitavad ka püügisektori indikaatorid kalavarude seisu. Püügivõimsuse vähendamise kohta saame infot meetme rakendamisel rakendusindikaatoritest, mille kohta kogutakse andmeid lisaks olemasolevatele mõju- ja tulemusindikaatoritele.</p> <p>Kalavaru hea seisund on ainuüksi Euroopa Kalandusfondi (EKF) rahalise panusega raskesti saavutatav, küll aga saab Põllumajandusministeerium koostöös Keskkonnaministeeriumiga ja kooskõlas Euroopa Liidu ja siseriiklike õigusaktidega kalavaru jätkusuutlikult majandada.</p>
3. RAKENDUSKAVA SISU JA EESMÄRGID 3.1. RAKENDUSKAVA SISU	
2. Rakenduskava üldsõnalisusest tulenes ka hindamise vastav üldistusaste.	Rakenduskava koostamisel on lähtutud nõukogu määrusest (EÜ) nr 1198/2006

KSH läbiviija InterAct Projektid & Koolitus OÜ kommentaar/ettepanek	Strateegilise planeerimisdokumendi koostaja poolsed vastused
<p>8. Vastavalt „Eesti keskkonnastrateegiale aastani 2010“ on riigi keskkonnapoliitika elluviimine suunatud majanduse, sotsiaalsfääri, looduskasutuse ja keskkonnakaitse tasakaalustatud arengule, selle saavutamiseks hästitoimiva institutsionaalse süsteemi loomisele ning keskkonnakaitseks eraldatavate vahendite sihipärasele ning läbimõeldud kasutamisele. Keskkonnastrateegias määratletud keskkonnaeesmärkide saavutamiseks on esmase tähtsusega looduskapitali väärtuse mõistmine kogu ühiskonna poolt ja keskkonnateadlikkuse ja sellele vastava käitumise edendamine kogu ühiskonnas. [4]</p>	<p>Oleme märkust arvestanud.</p>
<p>9. Eesti Vabariigi prioriteetsed keskkonnavaldkonnad kooskõlas Euroopa Liidu keskkonnavalaste prioriteetidega on järgmised [4]:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) keskkond, tervis ja elu kvaliteet; 2) maastike ja elustiku mitmekesisuse säilitamine; 3) loodusvarade säästlik kasutamine ja jäätmetekke vähendamine; 4) kliimamuutuste ärahoidmine ja õhu kvaliteet. <p>Eesti eesmärk kalastiku osas vastavalt „Eesti keskkonnastrateegiale aastani 2030“ on kalapopulatsioonide hea seisundi ning kalaliikide mitmekesisuse tagamine ja kalapüügiga kaasneva kaudse negatiivse mõju ökosüsteemile vältimine. Lisaks annab keskkonnastrateegia suuniseid kalavarude majandamiseks: kalavarude majandamisel lähtuda ökosüsteemist kui tervikust; kalapopulatsioonid on heas seisus, kui kalavarud suudavad hoolimata töõnduspüügi survest end looduslikult taastoota. [5]</p>	<p>„Eesti Kalanduse strateegias 2007–2013“ on toodud, et arvestame „Eesti keskkonnastrateegiat aastani 2010“. Kattuvused või kokkupuutepunktid keskkonnastrateegiaga:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kalapüügivõimsuse vastavusseviimine püügivõimaluste ja kalavarudega (EKF 1. prioriteedi vahenditest toetatav); • kalapüügistatistika täpsuse suurendamine – (riigielarvelistest vahenditest toetatav tegevus); • konkurentliikide (sh hüljes, kormoran) tekitatud kahjude kompenseerimismehhanismide väljatöötamine ja rakendamine – hülgekindlate püüniste toetamine; • turismi- ja puhkemajandusliku tegevuse soodustamine, vastava koolituse edendamine – (EKF 4. prioriteedi vahenditest osaliselt toetatav juhul, kui piirkondade kohalikud aktiivrühmad seda prioriteetseks tegevuseks peavad); • loodusturismialaste võrgustike arendamine – (EKF 4. prioriteedi vahenditest toetatav juhul kui piirkondade kohalikud aktiivrühmad seda prioriteetseks tegevuseks peavad).

KSH läbiviija InterAct Projektid & Koolitus OÜ kommentaar/ettepanek	Strateegilise planeerimisdokumendi koostaja poolsed vastused
<p>10. Euroopa Kalandusfondi määruse alusel on fondist tulev abi suunatud järgmistele tegevussuundadele [14]:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ühise kalanduspoliitika toetamine, tagamaks vee-elusressursside sellise kasutamise ja vesiviljeluse toetamise, mis kindlustab majandusliku, keskkonna ja sotsiaalse säästvuse; • vee-elusressursside ja ühenduse kalalaevastiku püügivõimsuse vahelise säästva tasakaalu edendamine; • sisevete kalapüügi säästva arengu edendamine; • tegevstruktuuride konkurentsivõimelisuse tugevdamine ja majanduslikult elujõuliste ettevõtete arengu toetamine kalandussektoris; • keskkonna ja loodusressursside kaitse ja parandamise edendamine, kui see on seotud kalandussektoriga; • elukvaliteedi parandamine ja säästva arengu toetamine kalandussektori tegevustega seotud piirkondades; • meeste ja naiste võrdõiguslikkuse edendamine kalandussektori ja kalanduspiirkondade arendamisel. 	<p>Kõik olulisemad kalandusega seotud keskkonnaaspektid on rakenduskavas kajastamist leidnud ja loetletud tegevussuundi rakendatakse. Samuti järgitakse keskkonnanõudeid meetmete rakendamisel ning soodustatakse keskkonnasõbralike tehnoloogiate kasutuselevõttu.</p> <p>Neljanda prioriteetse telje üks oluline eesmärk teiste eesmärkide kõrval on kalanduspiirkondade elukeskkonna kaitse tagamine, rannakülade loodus- ja arhitektuuripärandi taastamine ja säilitamine, samuti meeste ja naiste võrdõiguslikkuse edendamine kalandussektori ja kalanduspiirkondade arendamisel.</p>
<p>11. Kalandussektoril on selgeid kokkupuutekohti iga keskkonnastrateegias aastani 2010 märgitud prioriteetse keskkonnavaldkonnaga. Eesti pikemaajalisem keskkonnastrateegia (aastani 2030) märgib oma eesmärkide seas otseselt kalapopulatsioonide seisundit ja kalapüügiga kaasnevat negatiivset mõju ökosüsteemidele. Ka EKF-i määrus annab selge suunise keskkonnakaalutluste arvesse võtmiseks rakenduskava meetmete ehk fondi rahade kasutamise plaanimisel. Eelnevat kokku võttes tuleb sektori majandamisel pöörata olulist tähelepanu keskkonnakaitselistele, sh looduskaitselistele küsimustele, et saavutada sektori pikaajaline jätkusuutlikkus.</p>	<p>Põllumajandusministeerium on märkust arvestanud ja pöörab programmiperioodil sektori majandamisel olulist tähelepanu keskkonnakaitselistele, sh looduskaitselistele küsimustele, et saavutada sektori pikaajaline jätkusuutlikkus. Jätkusuutliku majandamise üheks eelduseks on ka kalavaru jätkusuutlik majandamine. Prioriteetsed on nii vesiviljeluses kui kalatööstuses keskkonnakaitselised investeeringud (puhastusseadmed, ringvoolusüsteemid jms), laevade puhul nende utiliseerimine ja renoveerimine, lisaks kudealade taastamine. Seega praktiliselt igas meetmes arvestatakse keskkonnanõu aspekte ja aidatakse kaasa jätkusuutlikule kalamajandamisele.</p>
<p>12. Samuti esineb sektori tegelikele vajadustele mittevastavusi nii praegu sõnastatud peamises eesmärgis kui ka selle laiendatud üldeesmärkide loendis.</p>	<p>Põllumajandusministeerium ei nõustu väitega, et eesmärkide loendis esineb sektori tegelikele vajadustele mittevastavusi.</p>
<p>13. Eesmärkide sõnastamisel tuleb silmas pidada, et kõik rakenduskavas plaanitavad meetmed ja tegevused peavad olema koondatavad üldeesmärkide alla.</p>	<p>Põllumajandusministeerium ei saa selle väitega nõustuda. Mõistete „üldeesmärk” ja „erivesmärk” defineerimisel ei ole aluseks võetud Rahandusministeeriumi poolt koostatud „Strateegilise planeerimise</p>

KSH läbiviija InterAct Projektid & Koolitus OÜ kommentaar/ettepanek	Strateegilise planeerimisdokumendi koostaja poolsed vastused
	<p>käsiraamat”, vaid nõukogu määrus (EÜ) nr 1198/2006 Euroopa Kalandusfondi kohta ning komisjoni määrus (EÜ) nr 498/2007, millega kehtestatakse Euroopa Kalandusfondi käsitleva nõukogu määruse (EÜ) nr 1198/2006 üksikasjalikud rakenduseeskirjad.</p> <p>Komisjoni määruse (EÜ) nr 498/2007 I lisa osa A, mis kirjeldab rakenduskava sisu, punktis 4 defineeritakse mõisted „üldeesmärk” ja „erieesmärk”.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rakenduskava üldesmärgi või üldesmärkide kirjeldamiseks kasutatakse mõjunäitajaid, mis kajastavad rakenduskava muid tagajärgi peale otseste tulemuste. • Rakenduskava erieesmärkide mille saavutamisele on programmi prioriteedid suunatud, kirjeldamiseks kasutades tulemusnäitajaid, mis kajastavad rakenduskavast tulenevat otsust ja kaudset mõju toetusesaajatele. <p>Rakenduskavas on erieesmärgid esitatud tabeli kujul koos ajakava ja vaheeesmärkidega.</p>
<p>14. Võttes kokku ekspertarvamused ja KSH koostamise käigus laekunud ettepanekud, soovitame sõnastada rakenduskava üldesmärgid järgmiselt: „Eesti kalanduse strateegia 2007–2013“ ja rakenduskava peamine eesmärk on kalandussektori arendamine tagamaks stabiilne ja jätkusuutlik majandamine kalandussektoris ja kalanduses hõivatud isikute sissetuleku tõus. Rakenduskava üldesmärgi laiendatud eesmärgid on järgmised:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kalanduse kui majandusharu arendamine; • kalavarude hea seisund ja jätkusuutlik majandamine; • Eesti kala ja kalatoodete suurenenud tarbimine; • konkurentsivõimeline kalandussektor; • traditsiooniliste kalanduspiirkondade majandustegevuse mitmekesistamine ja kohaliku kultuuripärandi säilitamine; • kalandusega kaasnevate negatiivsete keskkonnamõjude minimeerimine; • suurenenud vesiviljelustoodang. 	<p>Muudame järgmiselt: „Eesti kalanduse strateegia 2007–2013“ ja rakenduskava peamine eesmärk on kalandussektori arendamine tagamaks stabiilne ja jätkusuutlik majandamine kalandussektoris ja kalanduses hõivatud isikute sissetuleku tõus. Laiendatud eesmärgid jätame välja.</p>

KSH läbiviija InterAct Projektid & Koolitus OÜ kommentaar/ettepanek	Strateegilise planeerimisdokumendi koostaja poolsed vastused
RAKENDUSKAVA MÕJUINDIKAATORID	
<p>15. Kuna strateegilised eesmärgid väljendavad arengukava elluviimise perioodil taotletavat mõju, peavad strateegilised eesmärgid olema konkreetsed ehk sisaldama kvantitatiivset, kvalitatiivset ja/või ajalist mõõdet nende saavutamise hindamiseks. Eesmärkidele tuleb lisada indikaatorid, mille alusel on võimalik mõõta või hinnata eesmärkide saavutamist. [38]</p> <p>Eesmärkide mõjuindikaatorite kindlaks määramine suunab asjakohaste tegevuste ja prioriteetide valikut. Praeguses rakenduskava versioonis puuduvad mõjuindikaatorid kõigi märgitud üldeesmärkide, sh kalandussektori majandamise jätkusuutlikkuse osas.</p>	<p>Komisjoni määruse (EÜ) nr 498/2007 I lisa osas A, mis kirjeldab rakenduskava sisu, punktis 4 defineeritakse mõisted „üldeesmärk” ja „erieesmärk”.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rakenduskava üldeesmärgi või üldeesmärkide kirjeldamiseks kasutatakse mõjunäitajaid, mis kajastavad rakenduskava muid tagajärgi peale otseste tulemuste. • Rakenduskava erieesmärkide mille saavutamisele on programmi prioriteetid suunatud, kirjeldamiseks kasutades tulemusnäitajaid, mis kajastavad rakenduskavast tulenevat otsest ja kaudset mõju toetusesaajatele. <p>Rakenduskavas on erieesmärgid esitatud tabeli kujul koos ajakava ja vaheeesmärkidega.</p> <p>Põllumajandusministeerium teostab rakendusnäitajate (rakendusindikaatorite) seiret Komisjoni määruses (EÜ) nr 498/2007 esitatud korras ja III lisa toodud loetelu alusel.</p>
3.3 RAKENDUSKAVA ERIEESMÄRGID	
<p>16. Telgede erieesmärkide sõnastamisel on keskkonnavaldkonnale pööratud enam tähelepanu kui üldeesmärkide puhul, samas eirab kolmanda telje erieesmärk täielikult telje meetmete raames kavandatavaid looduskaitse tegevusi (veeloomastiku ja -taimestiku kaitsele ja arendamisele suunatud tegevused). Soovitame rakenduskava erieesmärgid veelkord üle vaadata. Sealjuures tuleb täiendada kolmanda telje erieesmärki, mis peab selgelt väljendama ka kavandatavaid kalaressurssi säilitavaid tegevusi.</p>	<p>Ettepanekuga on arvestatud ja kolmanda telje Eesti eesmärk sõnastatud järgmiselt:</p> <p>Ühistegevuse arendamine, soodustades eelkõige investeeringuid kalandusega seotud infrastruktuuri, tootjaorganisatsioonide asutamist, turundustegevuse arendamist ning veeloomastikule ja kaitsele suunatud tegevusi.</p>
<p>4. EESTI JA EUROOPA LIIDU KESKKONNAEESMÄRGID 4.1 ÜLDISED KESKKONNAKAITSSELISED SUUNAD</p>	
<p>17. Kalanduse rakenduskava on keskkonnakaitse printsiipidega osaliselt kooskõlas. Keskkonnapõhimõtete järgimine tuleb asjakohaselt integreerida rakenduskava elluviimisse. Enam tuleb järgida keskkonnahoidlikkuse, ennetus-, „saastaja maksab“,</p>	<p>Põllumajandusministeerium ei nõustu väitega nagu oleks Euroopa Kalandusfondi 2007–2013 rakenduskava keskkonnakaitse printsiipidega osaliselt kooskõlas. Meetmed viiakse ellu EKF toetusel ja õigusaktidest</p>

KSH läbiviija InterAct Projektid & Koolitus OÜ kommentaar/ettepanek	Strateegilise planeerimisdokumendi koostaja poolsed vastused
jaotatud vastutuse ning looduse kaitse ja hoiu põhimõtet.	lähtudes ning me ei saa me minna vastuollu mitte ühegi telje põhimõtetega, sh keskkonnasäästlikkuse põhimõtetega. EKF juhtpõhimõtted on omakorda Göteborgi strateegiat toetavad ja kalandussektori keskkonnamõõdet soodustavad. Toetatakse toiminguid, mille eesmärk on vähendada kalandussektori tegevuste mõju keskkonnale ja edendada keskkonnasõbralikke tootmismeetodeid
4.2 EESTI ARENGU ALUSSTRATEEGIAD 4.2.3 Säästev Eesti 21	
18. Rakenduskava on suures osas Eesti arengu alusstrateegiatega kooskõlas. Kalandussektori arendamisel jääb siiski vajaka piisavalt integreeritud lähenemisest keskkonna-, sotsiaal- ja majandusvaldkonna üleselt, sh adumisest, et stabiilse majanduskeskkonna tagamiseks tuleb luua igakülgsed eeldused ka ressursi pikaajaliseks kestmiseks.	Euroopa Kalandusfondi rakenduskava 2007–2013 väljatöötamisel oli üks peamisi ülesandeid leida tasakaal nende kolme prioriteetse valdkonna (keskkond, sotsiaal- ja majandusvaldkond) vahel. Põllumajandusministeerium adub, et stabiilse majanduskeskkonna tagamiseks tuleb luua igakülgsed eeldused ka ressursi pikaajaliseks kestmiseks. Ka hindaja märkis kokkuvõttes, et „kokkuvõtlikult on kavandatavate tegevustega kaasnev oluline keskkonnamõju positiivne ja neutraalne”.
19. Vähe on tähelepanu pööratud rakendusuringute toetamisele erinevates kalandussektori harudes, kuid vaid tänapäevastele teadmistele tuginedes on Eestil võimalik maailma / Euroopa Liidu majanduskeskkonnas edasi liikuda, kasutades samal ajal keskkonnaressursse jätkusuutlikult. Soovitame juba rakenduskava eesmärkide tasandil ning läbivalt kogu rakenduskavas tuua nimetatud märksõnad tugevamalt esile ja vastavalt kavandada ka edasised tegevused rakendusskeemide koostamisel. Rakendusuringute suunad tuleks rakenduskavas perioodi kohta täpsustada.	Rakendusuringuid on toetatavad kolmanda telje raames.
4.3.3 TEISI OLULISI STRATEEGILISI DOKUMENTE	

KSH läbiviija InterAct Projektid & Koolitus OÜ kommentaar/ettepanek	Strateegilise planeerimisdokumendi koostaja poolsed vastused
<p>20. Rakenduskava arvestab osaliselt nii bioloogilise mitmekesisuse kaitse strateegias ja tegevuskavas kui ka looduskaitse arengukavas ettenähtud eesmärkide ja tegevussuundadega (nt püügivõimsuse vastavusse viimine püügivõimaluste ja kalavarudega, harrastuskalapüügi kui turismi- ja puhkemajandusliku tegevuse soodustamine, elupaikade kaitse, kalatöötlemisettevõtete ja kalakasvatuste sanitaarsete tingimuste vastavusseviimine Euroopa Liidu nõuetega). Samas ei selgu praegusest rakenduskavast, kas, ja kui, siis millisel määral kavatakse tõhustada veterinaarkontrolli kala- ja vähikasvatustes ning rakendada vähikasvatuse toetust ainult kohaliku liigi kastavamisel, arendada kalandusseltside taasloomist.</p>	<p>Praegusel hetkel ei ole kavas Toidu- ja Veterinaarameti administratiivse suutlikkuse tõstmine Euroopa Kalandusfondi raames Vähikasvatus Eestis põhinebki kohalikul liigil – <i>Astacus astacus</i>. Kõik tegutsevad kalakasvandused peavad vastama EL sanitaarnõuetele ja toetust vastavusse viimiseks ei ole võimalik anda. Võõrliikide sissetoomise koordineerimine kuulub Keskkonnaministeeriumi pädevusse. Võõrliikide kasvatamine kinnistes süsteemides võib olla teatud juhtudel lubatav. Kalandusseltside loomine põhineb kodanikualgatusel ja selliste seltside loomine riigi poolt ei ole kavas. Kutselistel kaluritel on võimalik koonduda tootjaorganisatsioonidesse ja toetused nendele organisatsioonidele on kavandatud ka Euroopa Kalandusfondi raames.</p>
<p>21. Samas ei selgu praegusest rakenduskavast, kas, ja kui, siis millisel määral kavatakse töötada koostöös teiste osapooltega välja kalanduse „konkurentliikide“ (hülged, kormoran, merikotkas, kalakotkas) ohjamise ja kahjude kompenseerimise ühised põhimõtted ja rakendusskeem, edendada koolitust keskkonnasõbraliku harrastuspüügi osas.</p>	<p>Niinimetatud „konkurentliikide“ ohjamisega tegeleb Keskkonnaministeerium ja seda finantseeritakse riigieelarvest. Harrastuspüüdjate koolitust EKF vahenditest ei toetata.</p>
<p>22. Samuti ei selgu, mil määral plaanitakse toetada ohustatud kalaliikide või nende looduslike populatsioonide (lõhe, poolsiirdesiig) säilimiseks või elupaikade kaitseks kavandatavaid tegevusi, kasutusele võtta säästlikke püügiviise ja -vahendeid, kuidas kavandatakse säilitada bioloogiliselt elujõulised kalapopulatsioonid või võimalikult kõrge kalapüügitaseme. Täienduste sisseviimisel rakenduskavasse tuleb vastavaid teemasid selgemalt käsitleda.</p>	<p>Elukeskkonna arendamise strateegia veemajanduse arendamise suuna all on kavas siirdekaldade kudepaikadele suundumist takistavate tammide likvideerimine või kalatreppide ehitamine. Kalandusfondi kolmanda prioriteedi all on kavas kudealade taastamine tööstuslikult tähtsate kalaliikide osas.</p>
<p>23. Viidates veel kord Strateegilise planeerimise käsiraamatule [38], ei pea strateegilise dokumendi elluviimise oodatav lõpptulemus väljendama vaid ühe ministeeriumi pädevusala, kuid ministeerium peab olema võimeline lõpptulemust teatud ulatuses mõjutama. Kalanduse rakenduskava peaks peegeldama ka teistes strateegilistes dokumentides ettenähtavaid tegevusi niivõrd, kui võrd see seostub kalandussektoriga ja kui võrd Põllumajandusministeerium kui rakenduskava koostaja osaleb partnerina teiste ministeeriumide vastava valdkonna töös. Läbivamalt tuleb järgida jaotatud vastutuse põhimõtet.</p>	<p>Rakenduskava peegeldab (punktis 7.5. „Rakenduskavade omavaheline täiendavus ja kattuvuste vältimine“) teistes strateegilistes dokumentides ettenähtavaid tegevusi niivõrd, kui võrd see seostub kalandussektoriga ja kui võrd Põllumajandusministeerium kui rakenduskava koostaja osaleb partnerina teiste ministeeriumide vastava valdkonna töös. Demarkatsiooni osas tuleb rakenduskavasse täiendusi vastavalt 07.05 toimunud demarkatsioonikoosolekule Rahandusministeeriumis.</p>

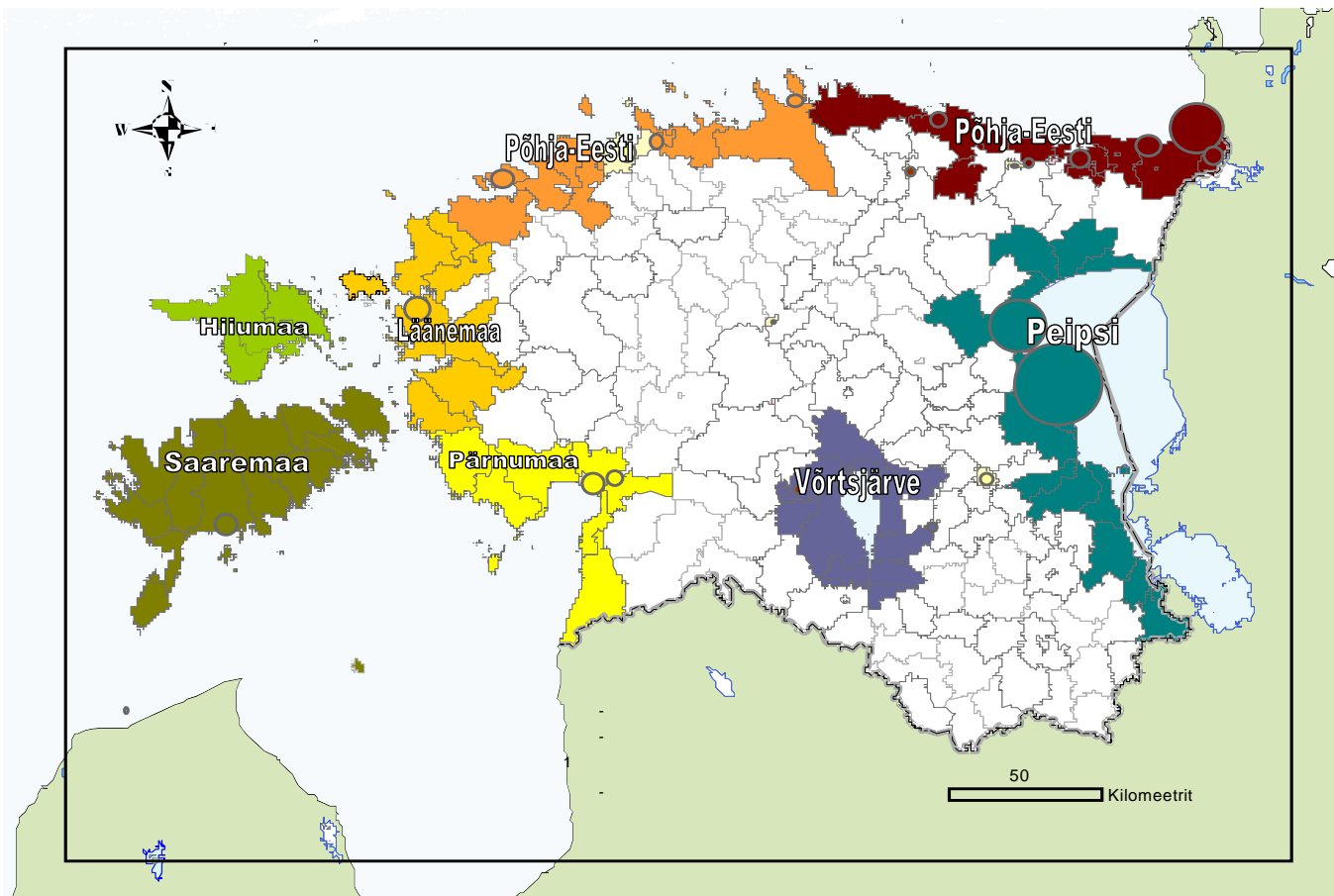
KSH läbiviija InterAct Projektid & Koolitus OÜ kommentaar/ettepanek	Strateegilise planeerimisdokumendi koostaja poolsed vastused
4.4 RAKENDUSKAVAGA SEOTUD RAHVUSVAHELISED KONVENTSIOONID	
24. Rakenduskava ei ole rahvusvaheliste konventsioonidega vastuolus.	-
7. RAKENDUSKAVA KESKKONNAMÕJU HINDAMINE	
Koondmõju 25. Rakenduskava üldine tase ei võimalda võimalikke mõjusid väga täpselt ja konkreetselt prognoosida. Kõikide telgede rakendatavad tegevused on positiivse või neutraalse iseloomuga, eeldusel, et täidetakse olemasolevaid keskkonnanõudeid ning järgitakse keskkonnastrateegias välja toodud eesmärgid.	Rakenduskava on üldist kirjeldust kajastav dokument, erinevalt näiteks „Maaelu arengukavast” (MAK). Nii Eesti kalanduse strateegia kui Euroopa Kalandusfondi rakenduskava kajastavad pigem suundi ja üldisi meetmeid, mitte aga konkreetseid tegevusi ja nende rahastamist.
26. Võimalikud elukestva õppe ning kutse- ja erialaste oskuste parandamisega kaasnevad koolitused võiksid oluliselt suurendada pikaajalist positiivset mõju keskkonnateadlikumate valikute tegemisel.	Keskkonnateadlikkust arendatakse elukeskkonna arendamise rakenduskava keskkonnahariduse infrastruktuuri arendamise tegevuste alt; lisaks arendatakse kutseõppeasutusi õppekeskkonna kaasajastamise alt. Lisaks on elukestva õppe võimalused inimressursi arendamise rakenduskava prioriteetsete suundade all. Kalandusfondist rahastatavad koolitustegevused puudutavad kalandusalast täiendõpet, kus oma koht on kindlasti ka keskkonda puudutavate punktide käsitlemisel. Eraldi keskkonnaalast koolitustegevust kalandusfondist tulevikus ei finantseerita. Keskkonnategevuskava lisa tegevustabelis 2 on toodud pea 50 tegevust pealkirja all „Loodushariduse süsteemi arendamine, mis tagab kvaliteetse, praktilist loodushoidu toetava ning süsteemse loodushariduse ning täiendkoolituse andmise erinevatele sihtgruppidele”; siin on vastutajad KKM ja HTM peamiselt.
27. Väga efektiivseks võivad osutuda ka piloot- ja partnerlusprojektide tulemuste integreerimine kalanduse paremasse organiseerimisse.	Katseprojektide tulemusi kasutatakse võimaluse korral kalandusvaldkonna edendamiseks.
28. Kui rakenduskava elluviimisel arvestatakse keskkonnanäesmärkidega ning töötatakse välja tõhus seiresüsteem, siis võiks oodata tasakaalustatud positiivseid tulemusi nii majanduse, sotsiaal- kui keskkonnavaldkonnas. Positiivset summaarset mõju saab suurendada ka selle kaudu, kui rahastusotsuse tegemisel võetakse arvesse taotleja vabatahtlikku panust keskkonnakaitse tegevusse (nt keskkonnanähtimissüsteemi rakendavad ettevõtted saavad taotlemisel nn lisapunkte).	Rakenduskava rakendamiseks töötatakse välja seiresüsteem arvestades seejuures keskkonnanäesmärkidega. Rakenduskava punkt 7.1.1. ütleb, et toetuse andmise ja kasutamise seire teostatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1198/2006 artikli 59 punkti i mõistes koostöös rakendusüksuse ehk PRIAga

KSH läbiviija InterAct Projektid & Koolitus OÜ kommentaar/ettepanek	Strateegilise planeerimisdokumendi koostaja poolsed vastused
<p>29. Rakenduskava siseselt olulise mõjuga vastukäivate eesmärkidega tegevusi ei esine. Küll aga esineb senises praktikas vastukäivate eesmärkide ja mõjudega tegevusi eri sektorite vahel. Näiteks võivad omavahel eri moel vastuollu minna maaparanduse, hüdroenergeetika, meretranspordi, loomakasvatuse, taimekasvatuse, maavarade kasutamise, veevarustuse ja kalamajanduse, sh vesiviljeluse eesmärgid ning mõjud. Neid vastuolusid tuleb edaspidi põhjalikumalt käsitleda horisontaalsetes strateegiates ja tegevuskavades.</p> <p>Rakenduskavas kavandavate tegevuste elluviimisel ei ole ette näha olulist negatiivset keskkonnamõju Eestist väljaspool, eeldatav piiriülene mõju on positiivne või neutraalne.</p>	<p>Põllumajandusministeerium on märkust arvestanud ning nõustub hinnangutega.</p>
<p>8. RASKUSED KSH ARUANDE KOOSTAMISEL</p>	
<p>30. Rakenduskava puhul on tegemist üldise dokumendiga, mille elluviimise võimalik keskkonnamõju ja mõju prognoosi täpsus sõltub suures osas püstitatud eesmärkide selgusest ja valitud indikaatoritest. KSH aluseks olnud rakenduskava oli oma valmiduselt veel üsnagi toores, oleks eeldanud paremat sidusust eesmärkide, mõjuindikaatorite, planeeritavate tegevuste ja seire kirjeldamise osas.</p> <p>Rakenduskava eesmärkide sõnastus ei väljendanud soovivat olukorda, kuhu tahetakse järgneva programmiperioodi lõpuks jõuda. Samuti puudusid püstitatud eesmärkide tulemuslikkust kontrollivad indikaatorid. Rakenduskava hindamine oli võimalik läbi viia ainult väga üldisel tasemel ning rohkete oletuste ja eeldustega.</p>	<p>Rakenduskava ülesehitus ja sisu põhinevad EL määrustel. Rakenduskava on üldist kirjeldust kajastav dokument, erinevalt näiteks „Maaelu arengukavast” (MAK). Nii Eesti kalanduse strateegia kui Euroopa Kalandusfondi rakenduskava kajastavad pigem suundi ja üldisi meetmeid, mitte aga konkreetseid tegevusi ja nende rahastamist.</p>
<p>31. Kui arvestada, et rakenduskava tegelik keskkonnamõju avaldub pigem kavandavate meetmete prioriteetsuse seadmisel, elluviidavate tegevuste mahus ning kolmandatest teguritest (haldussuutlikkus, kinnisvaraarendus, energeetika), siis käesolevas aruandes sisalduvad hinnangud võiksid olla suunava iseloomuga paremate ja keskkonnahoidlikumate otsuste tegemisel. Mida aasta edasi, seda kallimaks lähevad maksma täna tehtud lühinägelikud ning vastutustundetud tegevused. Alati on odavam probleemi ennetada kui probleemsete või pöördumatute tagajärgedega toime tulla. KSH tulemuslikkust mõjutas oluliselt selle läbiviimiseks ette nähtud liiga lühike aeg.</p>	<p>Põllumajandusministeerium on märkust arvestanud</p>
<p>32. Kuigi KSH aruanne sisaldab erinevate huvigruppide arvamusi, siis tegelikkuses</p>	<p>Põllumajandusministeerium alustas koostööd sotsiaalpartneritega „Eesti</p>

KSH läbiviija InterAct Projektid & Koolitus OÜ kommentaar/ettepanek	Strateegilise planeerimisdokumendi koostaja poolsed vastused
<p>oleks olnud tarvilik erinevate osapoolte oluliselt laiahaardelisem ning põhjalikum kaasamine, sh vahearuande avalikustamise kaudu.</p>	<p>kalanduse strateegia 2007–2013“ ettevalmistamiseks juba 2005. aastal. Euroopa Kalandusfondi rakenduskava 2007–2013 ettevalmistamisega alustati samuti 2005. aastal ja jällegi tihedas koostöös sotsiaalpartneritega. Vahearuande avalikustamisel järgiti „Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduses” kehtestatud nõudeid.</p>
<p>33. Kahjuks on Eestis tugevalt levinud arusaam, et „keskkond“ on Keskkonnaministeeriumi asi. Keskkonnatemaatikasse suhtutakse sageli kui problemaatilisse ja häirivasse kõrvalfaktorisse. Sageli ei nähta seost keskkonna, elukeskkonna ja inimeste elukvaliteedi vahel ega ka kalavarude ja püügivõimaluste vahel.</p> <p>Hetkeolukorrast lähtuvalt võib välja lugeda, justkui vastutaks kalavarude hea seisundi eest ainult Keskkonnaministeerium.</p>	<p>Ei saa üldistusega nõustuda.</p> <p>Ministeeriumite vahel on ülesanded jaotunud, mis ei tähenda et keskkonnaaspektidele Põllumajandusministeeriumis tähelepanu ei pöörata. Rakenduskava iga prioriteetse suuna alt võib leida seoseid, kas keskkonna, elukeskkonna ja inimeste elukvaliteedi vahel või kõigi nende kolme aspekti vahel. Püügivõimaluste reguleerimist kirjeldav meede on 1.1 „Kalalaevastiku kohandamine”. Rakenduskavas on esitatud ka soovitatav kalalaevastiku GT ja kW vähendamine. Põllumajandusministeeriumi seisukoht on, et kuna Eestis on kalapüügivõimsusi jätkuvalt rohkem kui püügivõimalust, siis on esmatähtis saavutada laevastiku optimaalne suurus.</p> <p>Investeeringutoetused kalalaevadele on esitatud meetmes 1.3 „Traalpüügilaevastiku investeeringutoetus” ning meetmes 2.2 „Sisevete kalanduse toetus”. Investeeringutoetuste andmise eesmärgiks kalalaevadele nii sisevetel kui ka Läänemerel on eelkõige nõukogudeaegse laevastiku paremasse olukorda viimine ning keskkonnasäästvamaks muutmine. Eesti kalalaevastikku moderniseerides ja võttes kasutusele uuemad mootorid ning kaasaegsemad ja selektiivsemad püügivahendid on see eesmärk ka saavutatav. Rakenduskavas on rõhutatud, et eelkõige tuleb tähelepanu pöörata tegevustele, mis on suunatud kütusesäästlikkusele, keskkonnanõuetele, laeva ohutusnõuetele, selektiivsete püügivahendite ja tööhutuse ning kalavastuvõtu tingimuste parendamisele.</p>

KSH läbiviija InterAct Projektid & Koolitus OÜ kommentaar/ettepanek	Strateegilise planeerimisdokumendi koostaja poolsed vastused
34. Loodame, et rakenduskava elluviimisel suhtutakse keskkonnaküsimustesse asjatundlikumalt ja vastutustundlikumalt	Vastutustunde puudumisega ei saa Põllumajandusministeerium siinjuures nõustuda, küll aga on täiendatud rakenduskava kolmandat telge kirjeldavat osa ja ühishuvi meetmeid, mis teiste tegevuste kõrval käsitlevad koelmualade taastamise teemat. Kolmandas teljes on kesksel kohal kalandusega seotud keskkonnariskide maandamine, selektiivsete püügivahendite juurutamine läbi katseprojektide, kalade elupaikade ja kudealade taastamine ning kalatoodete kvaliteedi ja kontrollsüsteemide arendamine.
KSH soovitus 35. Keskkonnajuhtimist, keskkonnajälgimist ja seiret tuleb arendada tervikliku süsteemina. Soovitame eelseisva programmiperioodi jooksul EKF-i viienda, tehnilise abi telje raames koostöös keskkonnajärelevalve organisatsioonidega töötada välja ühtne jätkusuutliku kalandussektori seiresüsteem.	EKF raames ei ole seda võimalik teostada. Viienda telje e. tehnilise abi raames on võimalik rahastada EKFi rakendamiseks vajalikke ettevalmistus-, seire-, haldus- ja tehnilise toetuse, hindamis- ja auditimeetmeid.
36. Sealhulgas soovitame arvestada „Eesti keskkonnastrateegias aastani 2010“ toodud keskkonnakorralduslike põhimõtetega, „Eesti keskkonnastrateegias aastani 2030“ välja toodud võimalike kalandusalaste mõõdikute ja „Elukeskkonna arendamise rakenduskava aastateks 2007–2013“ eelnõus välja toodud veemajanduse arendamise ning keskkonnajärelevalve arendamise seireks välja toodud potentsiaalsete tulemusindikaatoritega.	Põllumajandusministeerium on märkusega osaliselt arvestanud.

6. LISA
KALANDUSPIIRKONNAD

7. LISA

EUROOPA KALANDUSFONDI 2007–2013 EESTI RAKENDUSKAVA EELHINDAMISE LÕPPARUANNE – KOMMENTAARID JA ETTEPANEKUD

Nr	EELHINDAMISE ETTEPANEK	MEIE KOMMENTAAR
2. Rakenduskava koostamist puudutavad üldised küsimused		
2.1.1	Soovitame dokumendi loetavuse huvides tõsta ige telje tulemusindikaatorite ja sihttasemete tabeli telje kirjelduse järele. Oleks loogiline, et lugeja saaks kõigepealt ülevaate teljest (sh selle eesmärkidest, tegevustest, meetmetest jne), ning alles seejärel konkreetsete telje tulemusindikaatoritest ning nende sihttasemetest.	<i>Ei arvesta, kuna rakenduskava struktuur põhineb EKF rakendusmääruse I lisal.</i>
2.1.2	Soovitame dokumendis anda lühiülevaate ka prioriteetsete suundade raames rakendatavatest meetmetest. Antud hetkel on võimalikke meetmeid telgede all ainult loetletud. Ka nõukogu määruse (EÜ) nr 1198/2006 artiklis 20, 1. osa punktis d on välja toodud, et Rakenduskava peaks sisaldama prioriteetsete suundade rakendamiseks kavandatud põhimeetmete lühikirjeldust. Hetkel meetmete kirjeldus (meetme tasandi eesmärgid, tegevused jne) dokumendis puudub.	Arvestatud.
2.3.1	Ekspertgrupi jaoks oli üllatav kõige rohkem heaks kiidetud taotluste nimistus välja toodud alameede 3.11.2 „Kalakasvatussumpade ostmine ja paigaldamine” – Eesti Maaülikooli Kalakasvatuse osakonna andmetel oli Eestis 2006. aastal ainult 1 sumpades kala kasvatav ettevõtte, kes sai toetuse aastal 2005. Soovitame täpsustada antud nimekirja koostamise alused ning antud väide üle kontrollida.	Parandatud: „vesiviljeluse hoone või rajatise ehitamine”.
3. Kalandussektori hetkeolukorra kajastamine Strategias ning Rakenduskavas		
3.1.1	Ekspertgrupp ei nõustu täielikult kalandussektori üldkirjelduses välja toodud väitega, et kalandussektor on alates aastast 1998 olnud suhtelises seisakuajas. On ju tehtud näiteks tohutu töö, et parandada kalatööstuste sanitaar-hügieenilist taset ning ka	Arvestatud.

	kalakasvatussektor on võrreldes 1998. aastaga väga palju arenenud. Leiame, et antud lauses tuleks rääkida siiski suhtelise osatähtsuse langusest majanduses, mitte seisakust.	
3.1.2	Soovitame kalandussektori üldkirjeldusse lisada ka sektorist sõltuvate inimeste arvu (<i>dependence on fisheries</i>). See on Eestis Tartu Ülikooli Mereinstituudi andmetel 1,1% (ilma turustuse ja vesiviljelussektorita).	Ei arvesta, kuna antud arv ei kajasta kogu sektorit.
3.2.1	Ekspertgrupp ei saa täielikult nõustuda kalandussektori üldkirjelduse osas välja toodud väitega, et kalandussektor toetub siiani suures osas nõukogude aegsetele rajatistele ja tehnikale. Ei ole arvestatud asjaoluga, et näiteks traallaevastiku põhipüüdjad on juba kõik lääne tüüpi laevad. Soovitame antud lause sõnastust korrigeerida.	Ei arvesta, kuna sektoris tervikuna on siiski veel kasutuses suurel hulgal nõukogudeaegseid rajatisi ja tehnikat.
3.2.2	Ettepanekud kalapüügi ja sadamate SWOT-analüüsi osas Soovitame lisada tugevuste osasse järgnevad teesid: <ul style="list-style-type: none"> • „Pikk (üle 3 700 km) ja tugevalt liigendatud rannajoon, mis loob head eeldused mitmekesise ning hea puhverduisvõimega kalafauna eksisteerimiseks rannikumeres.”; • „Pikaajalised kogemused kalandusspetsialistide ettevalmistamisel kutse- ja rakendusliku kõrghariduse tasanditel.”; • „Kalurite ja kalandusspetsialistide kutsestandardite olemasolu ja rakendamise käivitamine.”. 	1. Ei arvesta, tegemist ei ole kalapüügisektori sisemise tugevusega. 2.–3. Ei arvesta, kuna kajastatakse kalapüügi SWOT-analüüsi tugevuste all.
3.2.3	Soovitame ümber sõnastada tugevuste osa kuuenda teesi: „Enamike Eesti siseveekogude ökoloogiline seisund on hea” järgnevalt: „Enamike Eesti siseveekogude ökoloogiline seisund on hea või rahuldav.”.	Arvestatud.
3.2.4	Tugevuste osa seitsmenda teesi puhul jääb selgusetuks, mida tähendab kasutatavate liikide tootmine. Soovitame antud teesi ümber sõnastada järgnevalt: „Eestil on pikaajalised traditsioonid kalavarude taastootmisel, kasutatavate liikide töötlemisel ja turustamisel.”.	Sõnastame ümber: „Eestil on pikaajalised traditsioonid kalapüüdmissel ning kasutatavate liikide töötlemisel ja turustamisel.”
3.2.5	Tugevuste osa teesi „Sisevete kalavarud on heas olukorras” puhul tuleks arvestada sellega, et see kehtib vaid Peipsi ja Võrtsjärve ning mõne üksiku järve puhul veel. Seega soovitame teesi ümber sõnastada järgnevalt: „Sisevete kalavarud on osaliselt heas olukorras”.	Täpsustame. „kutselise kalapüügi seisukohast olulistel järvedel”.
3.2.6	Nõrkuste osa teist teesi: „Kala maaletoomise punktides/sadamates on madal arengutase, sh vähearenenud infrastruktuur (nt külhoonete vähesus)” soovitame täpsustada järgnevalt: „Kala maaletoomise punktide/sadamate arengutase on madal, sh on vähe arenenud nende infrastruktuur (nt külmladude ja jäämasinate vähesus)”.	Ei arvesta. Külhhoone hõlmab nii kala ladustamist kui ka külmutamist.

	Kaluritele ei ole vaja mitte külmhooneid, vaid külmladusid ja jäämasinaid, kus sadamat kasutavad kalurid võiksid kuni 10 tonni jääga pakitud kala paar päeva hoida.	
3.2.7	Nõrkuste osa teisi: „Kala maaletoomise punktides/sadamates on madal arengutase, sh vähearenenud infrastruktuur (nt külmhoonete vähesus)” soovitame täpsustada järgnevalt: „Kala maaletoomise punktide/sadamate arengutase on madal, sh on vähearenenud nende infrastruktuur (nt külmladude ja jäämasinate vähesus)”. Kaluritele ei ole vaja mitte külmhooneid, vaid külmladusid ja jäämasinaid, kus sadamat kasutavad kalurid võiksid kuni 10 tonni jääga pakitud kala paar päeva hoida.	Arvestatud..
3.2.8	Nõrkuste osas on välja toodud teisi: „Kalade kudealad ja elupaigad on halvas seisus ja/või on takistatud ligipääs nendele” praegusest võib sõnastusest aru saada, et kalade juurdepääs nende elupaikadele on takistatud, mis on absurdne. Antud väide on sisult õige, aga soovitame leida parema sõnastuse. Teisi võiks ekspertgrupi hinnangul sõnastada järgnevalt: „Kalade kudealad ja elupaigad on sageli halvas või halvenevas seisus ja ligipääs koelmutele on takistatud.”.	Ei arvesta, kuna oluline on välja tuua just nõrkus. Nõrkuse põhjuseid võib olla mitmeid ja nende väljatoomine vähendab SWOT-analüüsi konkreetsust.
3.2.9	Soovitame nõrkuste osas toodud kaks teisi: „Sektori töötajad on vähemotiveeritud” ning „Töötasu ei ole konkurentsivõimeline” ühte lausesse kokku panna, sest antud aspektid on omavahel väga tihedalt seotud.	Arvestatud osaliselt. Sektori töötajate töötasu ei ole konkurentsivõimeline.
3.2.10	Soovitame nõrkuste osa teisi „Püük on hooajaline, ei ole pidevat tööhõivet” täiendada järgnevalt „Kalanduse spetsiifika tõttu on püük hooajaline...”, sest see on aspekt, mida ei ole võimalik parandada.	Ei arvesta, kuna oluline on just probleemi kajastada.
3.2.11	Soovitame nõrkuste osale lisada täiendavalt järgmised teesid: <ul style="list-style-type: none"> • „Kalapüügistatistika mittevastavus reaalistele püügitulustele”; • „Sisevete kalavarud on liigiti (nt räabis, siig) halvenemas”; • „Sisevete angerjapüük põhineb juba aastakümneid kunstlikult asustatavatel angerjatel ja selle jätkumine sõltub suuresti Euroopa Liidus kavandatavatest angerja kaitsemeetmetest.”; • „Angerjaid asustatakse peamiselt veekogudesse (Võrtsjärv), kust neil ei ole suguküpsuse saabudes võimalik rännata koelmualadele Sargasso meres.”; • „Kalanduse riikliku reguleerimise ja järelevalve korraldus ei ole piisavalt tõhus registreerimata või ebaseadusliku püügi avastamiseks ja tõkestamiseks.”. 	Ei arvesta, täiendatud tugevuste osa. Sisevete kalavarud on enamasti heas olukorras. Muus osas liiga detailne.
3.2.12	Ekspertgrupil tekkis küsimus võimaluste osa 1. teisi „Kalapüügi majandusliku tasuvuse	Jah saab, kui võimsus väheneb (laevade arv väheneb), siis

	suurendamine püügivõimsuse reguleerimisega, saavutamaks tasakaal püügivõimsuse ja püügivõimaluste vahel” osas. Kas püügivõimsuse reguleerimisega (siin mõeldakse enamasti ju pigem vähendamist) saab ikka majanduslikku tasuvust suurendada? Soovitame antud lauset täpsustada.	kvoot ühe võimsusühiku kohta (ühe laeva kohta) suureneb ehk ühel laeval on võimalik rohkem kala välja püüda.
3.2.13	Võimaluste teesi: „Majanduslikult optimaalsete, eelistatavalt ühiskasutuses olevate, passistatud ja modernsete kalasadamate väljaarendamine (parandamiseks püügitegevuse kontrollivõimalusi, kala ja sellest valmistatavate kalatoodete kvaliteeti, mis omakorda loob võimaluse kodumaise kala eelistamiseks tööstuse poolt).” osas soovitame täpsustada lauset järgnevalt: „Majanduslikult optimaalsete, eelistatavalt ühiskasutuses olevate, passistatud ja modernsete avamere traallaevu teenindavate kalasadamate väljaarendamine (parandamiseks püügitegevuse kontrollivõimalusi, kala ja sellest valmistatavate kalatoodete kvaliteeti, mis omakorda loob võimaluse kodumaise kala eelistamiseks tööstuse poolt).”	Ei arvesta, võtame maha ka „passistatud” ja „eelistatavalt”. Ei näe põhjust sisevete ja rannapüügi sadamate välja jätmiseks.
3.2.14	Võimaluste teesi: „Harrastuspüügi ja kalaturismi arendamine väikejärvedel ja jõgedel, kus kutseline kalapüük ennast majanduslikult ei õigusta” soovitame täpsustada järgnevalt: „Harrastuspüügi ja kalaturismi arendamine rannikupiirkondades, väikejärvedel ja jõgedel, kus kutseline kalapüük ennast majanduslikult ei õigusta või kus harrastuspüük kutselisele püügile olulist täiendust pakub.”	Välja jäetud, kuna harrastuspüügi arendamise võimalus on viidud neljanda telje alla.
3.2.15	Soovitame võimaluste osa teesi: „Kormoranide arvukuse reguleerimine” täiendada järgnevalt: „Kormoranide, kui kalaressurssi üha suuremal määral kasutava liigi, arvukuse reguleerimine”.	Välja jäetud ning sõnastatud ohuna.
3.2.16	Soovitame võimaluste osa teesi: „Kala maaletoomise kohtade arendamine rannakaluritele” ümber sõnastada järgnevalt: „Kala maaletoomise kohtade võrgu laiendamine ja tehniline kaasajastamine.”	Antud tees siit välja võetud, punkt kaetud eespool oleva teesiga. Sadamate juurde on lisatud ka maaletoomise kohad.
3.2.17	Soovitame võimaluste osa teesi „Väikesadamate munitsipaliseerimine” ümber sõnastada järgnevalt: „Väikesadamate omandiküsimuste reguleerimine, sh munitsipaliseerimine.”	Punkt juba varasemalt välja võetud, kuna tegemist ei ole antud valdkonna võimalusega.
3.2.18	Soovitame võimaluste osa viimase teesi: „Kudealade parendamine” ümber sõnastada järgnevalt: „Kalade paljunemistingimuste, sh looduslike kudealade ökoloogilise kvaliteedi säilitamine ja parandamine.”	Arvestatud..
3.2.19	Soovitame lisada võimaluste osale järgnevad teesid: • „Avaliku teadlikkuse tõstmine ebaseadusliku kalapüügi piiramisel”;	1. Osaliselt arvestatud. Piiramise asemel mõjust. 2. Ei arvesta, kuna antud mõtet toetav võimalus on juba

	<ul style="list-style-type: none"> „Paisude lammutamine ja vajadusel kalapääsude rajamine olulistel kala(kudu)jõgedel”. 	SWOT-analüüsis olemas: „Looduslike kudealade ökoloogilise kvaliteedi säilitamine ja parandamine”.
3.2.20	Soovitame ohtude osa teisi: „Veekogude reostumine ja eutrofeerumine seoses ökokatastroofide, laevaõnnetuste vm põhjustega” täpsustada järgmiselt: „Veekogude reostumine, sh eutrofeerumine seoses olmereostuse, põllumajanduse ja metsandusega, aga ka ökokatastroofide, laevaõnnetuste vm põhjustega.”.	Arvestatud.
3.2.21	Soovitame ohtude osa kolmandat teisi: „Jätkuvatest majanduslikest raskustest tulenev madal investeringute tase ja kvalifitseeritud tööjõu puudumine” täpsustada järgmiselt: „Jätkuvatest majanduslikest raskustest tulenev madal investeringute tase, kvalifitseeritud tööjõu vähesus ning lahkumine sektorist.”.	Arvestatud osaliselt, „puudumise” asemel „lahkumine sektorist”.
3.2.22	Ohtude osa teisi „Kormoranide ja hüljeste populatsiooni arvukuse piiramatu suurenemine” osas leiab ekspertgrupp, et vaevalt ühegi liigi arvukus looduses piiramatult kasvada saab. Oht kalandusele väljendub eeskätt püüniste ja püünises oleva kala kahjustamises ning püügivarude vähenemises nimetatud liikide elutegevuse tõttu. Tuleks eristada hüljeste ja kormoranide poolt tekitatavad kahjustused. Hülgekahjustuste optimeerimisega juba tegeldakse - hülgekindlate püüniste kasutamise soodustamisega, kormoranide ohjamiskava on koostamisel jne. Hüljeste puhul on tegu kahe kaitstava liigiga (ka EÜ Loodusdirektiivi poolt), kes on olnud Läänemeres juba pikemat aega arvukuse madalseisus ja kelle puhul arvukuse tõus on looduskaitsele vägagi soovitud ja tervitatav. Seda tuleks vaadata mitte niivõrd ohuna, kui objektiivse lisanduva kuluallikana riigile. Seetõttu jätkaks ekspertgrupp hülge osa ohtudest välja ja piirduks kormoraniga. Ainult kormoranist räägib ka EAR. Hülgekindlate püügivahendite kasutuselevõtt on võimaluste tulbas õigel kohal, see soodustab kalandust, seda piirkonniti ja püüdja seisukohalt. Kuna hülge olemasolu on objektiivne reaalsus, siis eraldi ohuna ekspertgrupp teda siin ei kirjeldaks.	Arvestatud osaliselt. „Piiramatu” võtsime maha.
3.2.23	Soovitame ohtude osa viienda teisi: „Merefauna ja – flora kahjustamine võõrliikide leviku poolt” ümber sõnastada järgmiselt: „Merefauna ja –flora muutumine võõrliikide leviku tõttu, mis võib kaasa tuua tõenäoliselt oluliste kalaliikide arvukuse languse”.	Arvestatud.
3.2.24	Ohtude all välja toodud tees: „Erasadamate omanike vähene huvi kalanduse infrastruktuuri arendamiseks” on olemas juba nõrkuste all ning kuna olukord on juba praegu selline, siis on see pigem nõrkus, kui oht.	Arvestatud.

3.2.25	Ohtude osa kaheksas tees: „Püügikvootide vähenemine või erakordsete kaitsemeetmete tõttu püügitegevuse peatamine” on ekspertgrupi hinnangul pigem tagajärg, mitte oht. Oht on – kalavarude kahjustumine inimtekkeliste tegurite mõjul (ebaoptimaalne püügikorraldus, kalade koelmualade kvaliteedi langus ja nende pinna vähenemine, kalade rändeteede tõkestamine koelmualadele, veekogude eutrofeerumine ja reostumine) ning looduslike tingimuste muutumisel (kliima, vöörtiigid, mõne siin kunagi esinenud liigi kiire paljunemine –kormoran) Eesti vetes või regioonis. Kvoodid seatakse vastavalt kalavaru seisundile. Oht on pigem ebarealistlike kvootide kehtestamises, mis võivad varu alla viia. Soovitame antud teesi muuta järgnevalt: „Kalavarude olukorra halvenemine antropogeensete või looduslike mõjude tõttu, mis võivad tuua kalavarude kaitsemeetmetena kaasa püügikvootide järsu vähenemise või püügitegevuse peatumise.”.	Arvestatud.
3.2.26	Soovitame ümber sõnastada järgmise ohtude osa teesi „Kalurkonna vananemistendentsist tulenev kaluritest sadamakasutajate vähenemine”. Hetkel tundub väide ekspertgrupi hinnangul pisut kummaline – just nagu sadamakasutus oleks mingi omaette väärtus. Probleemiks on lihtsalt kalurkonna kadumine. Võimalik sõnastus on järgnev: „Kalurite vananemistendentsist tulenev kalurkonna vähenemine.”.	Välja võetud.
3.2.27	Väide „Ühisettevõtluse vales tegutsemisest tulenev negatiivne tulem.” Hetkel jääb väide väga segaseks. Mis asi on „ühisettevõtluse vale tegutsemine”? On selge, et valel tegutsemisel on vale tulem, milleks seda lauses korrata? Soovitame antud lause kindlasti ümber sõnastada.	Välja võetud.
3.2.28	Ettepanekud Vesiviljeluse SWOT-analüüsi osas Soovitame tugevuste alla lisada järgnevad teesid: • „Kauaaegsed kalakasvatuse traditsioonid”; • „Riikliku kalavarude taastootmisprogrammi olemasolu ja hästi töötav riiklik Põlula kalakasvatusteskeskus”; • „Kalaturismile suunatud kalakasvatuste arvu kiire kasv viimastel aastatel”.	1. Arvestatud. 2. Ei arvesta, kuna puudutab pigem kalavarusid. 3. Arvestatud.
3.2.29	Nõrkuste all välja toodud väite „Sektoris on vähe spetsialiste ja kvalifitseeritud töötajaid” puhul soovitame täpsustada, et peamine on mitte haritud kalakasvatajate, vaid tänapäevast tehnoloogiat tundvate projekterijate ja ehitajate puudumine. Eestis esineb olukord kus kalakasvataja on tehnilistes asjades targem kui	Ei arvesta, kuna ei ole tegemist vesiviljeluse sektori nõrkusega.

	projekteerija ja ehitaja.	
3.2.30	Nõrkuste all välja toodud väite „Oskusteave tänapäevaste seadmete ja tehniliste lahenduste kohta on raskesti kättesaadav nõrga võõrkeeleoskuse ja vahendajate vähesuse tõttu” keeleoskust puudutav osa tundub ekspertgrupi hinnangul kõrvaline. Pigem on probleemiks ikkagi see, et vähe on kvalifitseeritud spetsialiste, kes valdkonda tunneksid. Soovitame antud lause eelmise väitega kokku panna.	Arvestatud osaliselt. Jätame välja „nõrga võõrkeeleoskuse” ja „vahendajate vähesuse tõttu”.
3.2.31	Nõrkuste all välja toodud väite „Vesiviljelusettevõtted sõltuvad teatud liikide osas (nt forell) imporditavast noorkalast ja marjast, sest puuduvad Eesti oludele sobivat tõumaterjali paljundavad keskused” soovitame ümber sõnastada järgnevalt: „Vesiviljelusettevõtted sõltuvad teatud liikide osas (forell, angerjas) imporditavast noorkalast või marjast.”. Täpsemalt ei ole Eestis üldse ei sobiva ega sobimatu forelli paljundamist, angerjat ei saagi paljundada.	Arvestatud.
3.2.32	Väide „Kalahinna määrab imporditav kala (Norra lõhe, forell)” tundub nõrkuste all mitesobiv, sest tegelikult on see Eestis ju enamike kaupade osas nii, et maailmaturu hind paneb asjad paika – kalakasvatuse pole mingi erand.	Arvestatud. Nõrkuste juurde lisatud „madal konkurentsivõime maailmaturul”.
3.2.33	Väite „Enamus ettevõtjaid on FIE-d, mistõttu on sektoris madal investeringute võime.” puhul tuleks arvestada sellega, et küsimus pole mitte ettevõtjate juriidilises staatuses vaid investeerimisvõimes. FIEdest OÜdeks minemine ei muudaks olukorda. Investeringute puudujääk on juba varasemates teesides mainitud, seega soovitame antud teesi välja jätta või varemmainituga kokku panna.	Arvestatud.
3.2.34	Soovitame nõrkuste alla lisada järgneva teesi: „Kalakasvatuseks sobilike merelahtede nappus”.	Arvestatud.
3.2.35	Soovitame võimaluste alla lisada järgneva teesi: „Vesiviljeluse tootmismahu kasvatamine üle kriitilise piiri, mis loob koduturgu katva ja ekspordi võimaldava kasvatatud kala koguse.”.	Arvestatud.
3.2.36	Võimaluste all välja toodud tees „Kala- ja vähikasvatuste piirkondade taudivabaks tunnistamine, et tagada ekspordi kanalid, tauditõrje ja toote kvaliteet ” jääb ekspertgrupile arusaamatuks - kuidas saab lihtsalt “tunnistamine” (mitte tegemine) midagi muuta – näiteks toote kvaliteeti? Hetkel tuleb teesi sõnastusest välja, et olenemata taudi olemasolust tunnistame ikkagi taudivabaks. Ja kui taudivabaks tunnistada, miks siis tauditõrjet vaja on? Soovitame antud lause kindlasti ümber sõnastada.	Arvestatud.

3.2.37	Soovitame võimaluste osa viimast teesi „Kalaturismi arendus (õngitsemisteenus, majutusteenus jne)” täiendada järgnevalt: „Kalaturismi kui vesiviljeluse põhjal pakutava teenuse arendus (õngitsemisteenus, majutusteenus jne)”. Soovitame antud teesi tõsta IV telje SWOT-i alla ning keskendada II telje all eelkõige vesiviljeluse tootmismahu suurendamisega seotud tegevustele.	Antud tees välja jäetud, kuna vesiviljeluse investeeringutoetuse alt ei plaani me EKF raames toetada kalaturismi. Võimalusena lisatud neljanda telje alla: „kalandusturismi arendamine”.
3.2.38	Ohtude all välja toodud esimene tees: „Uute tehnoloogiate kasutuselevõtuks on vaja teostada suuri investeeringuid, milleks ei ole sektoril piisavalt rahalisi vahendeid ning seega on sektori areng pärsitud” ei ole ekspertgrupi hinnangul klassikalises mõttes oht, pigem on see nõrkus. Ohtude alla võiks ekspertgrupi hinnangul jätta järgneva lause: „Eesti vesiviljelus ei suuda kohaneda karmistuvate keskkonnanõuetega”.	Antud tees välja jäetud, kuna tegemist ei ole ohuga. Samuti pole lisatud ka uut lauset, kuna ka seda ei saa käsitleda vesiviljelussektori jaoks ohuna.
3.2.39	Tees „Tooraine hankimine töötajatele väljastpoolt Eestit” tundub EL tingimustes liialt protektsionistlikult. Soovitame antud teesi ümber sõnastada järgnevalt: „Eksporditava vesiviljelustoodangu või –toorme hinna languse tõttu võib sektori tulusus tulevikus prognoosimatult alaneda”.	Antud tees välja jäetud, kuna on varasemate teesidega kaetud.
3.2.40	Tees „EL kaitsemeetmete ajutine iseloom - kolmandate riikide (nt Norra ja Tšiili lõhe ning Aasiast odava kala ja vähi) dumpinguhinnaga kala import” kattub sisult eelmise meetmega. Soovitame välja jätta.	Arvestatud.
3.2.41	Soovitame ohtude neljanda teesi: „Väliskeskkonnast tulev veekogude reostuse tõus” ümber sõnastada järgnevalt: „Teiste majandusharude poolt tekitatav pidev või juhuslik reostus võib halvendada veekogude kvaliteeti”.	Arvestatud.
3.2.42	Ettepanekud kala töötlemise ja turustamise SWOT-analüüsi osas Soovitame tugevuste osale lisada järgnevad teesid: • „Siseveekogude vee kvaliteet on piisavalt hea nendest püütud kala toiduks tarbimiseks.”; • „Pikaajaline mageveekalade toiduks tarbimise harjumus ja traditsioon.”.	Ei arvesta, kuna siseveekogude veekvaliteet ei saa olla töötlemise ja turustamise sektori tugevuse näitajaks, samuti nagu ka inimeste kalatarbimisharjumus.
3.2.43	Ekspertgrupi hinnangul on nõrkuste osas põhiline see, et kala püüdjad pole senini suutnud arendada ühistulist tegevust kala logistikas tarbijani, esmatöötlemises, töötlemises ja sadamamajanduses. Seetõttu ollakse sõltuv esmakokkuostjast, kellel on omad huvid. Soovitame osale lisada järgmise teesi: „Kalapüüdjate nõrk ühistöö kala tarneahelas tarbijani (sadamamajandus, esmatöötlemine, töötlemine).”.	Ei arvesta, kuna tegemist tööstustega.
3.2.44	Soovitame nõrkuste osa teise teesi: „Tööstuste varustamine kodumaise toorainega on	Ei arvesta. Sõltub ilmastikust, mitte eripärast.

	sesoonne” ümber sõnastada järgnevalt: „Tööstuste varustamine kodumaise toorainega on kalapüügi eripära tõttu sesoonne.”.	
3.2.45	Soovitame nõrkuste osa kolmanda teesi: „Tööstustes on kvalifitseeritud tööjõu puudus ja suur kaadri volavus.” ümber sõnastada järgnevalt: „Eesti keskmisest märgatavalt madalamate palkade tõttu on tööstustes kvalifitseeritud tööjõu puudus ja suur kaadri volavus”.	Ei arvesta, kuna oluline on välja tuua just nõrkus. Nõrkuse põhjuseid võib olla mitmeid ja nende väljatoomine vähendab SWOT-analüüsi konkreetsust.
3.2.46	Soovitame nõrkuste osa viimase teesi: „Töötasu ei ole konkurentsivõimeline teiste majandusharudega.” ümber sõnastada järgnevalt: „Kalatöötlemise väikesest tasuvusest tingituna ei ole töötajate tasu konkurentsivõimeline teiste majandusharudega”.	Ei arvesta, kuna oluline on välja tuua just nõrkus. Nõrkuse põhjuseid võib olla mitmeid ja nende väljatoomine vähendab SWOT-analüüsi konkreetsust.
3.2.47	Võimaluste all välja toodud „Kodumaise tooraine kasutamine inimtoiduks, mitte loomasöödaks” tundub antud sõnastuses kummaline – keegi ei keela seda ju ka praegu, lihtsalt mõni toore ei sobi muuks kui loomasöödaks. Ekspertgrupi hinnangul on palju suurem võimalus inimtoiduks kõlbamatu toorme kasutamine loomasöödaks. See on kohmakas lause, mis tuleks ekspertgrupi hinnangul välja jätta. Eestis kasutatakse näiteks mageveekala oluliselt rohkem toiduks, kui paljudes teistes regiooni riikides.	Arvestatud.
3.2.48	Võimaluste osa teesi „Euroopa Liidust ja kolmandatest riikidest pärineva tooraine töötlemine (erinevad kalaliigid)” puhul tuleks tähele panna, et seda tehakse juba praegu suures mahus, seega tuleks rääkida uuest või täiendavast toorainest. Soovitame antud lause ümber sõnastada.	Arvestatud.
3.2.49	Võimaluste osa viimane tees: „Ühtse kala PR väljatöötamine” on sõnastuselt väga puudulik. Mis asi on „ühtne kala”? Ametlik dokument nõuab paremat keelekasutust. Soovitame antud teesi liita esimese võimalusega ning sõnastada lause korrektset.	Arvestatud. Võtame antud teesi välja.
3.2.50	Ohtude all on välja toodud valuutakursi kõikumise risk – ekspertgrupi hinnangul on see risk tervele Eesti majandusele sh tervele kalandussektorile. Kui antud tees sisse jätta, siis soovitame selle sõnastada täpsemalt ja selgitada, et peamised eksporditurud on nn „dollarialas”.	Arvestatud. Võtame antud teesi välja.
3.2.51	Ohtude all välja toodud väite „Suured majandusriskid kalatoodete ekspordil ebastabiilse majandusarenguga piirkondadesse” soovitame eelmise ohuga ühendada, sest teeside sisud ühtivad.	Sisse jäetud vaid antud tees.
3.2.52	Ohtude kolmanda teesi: „Kohaliku tooraine kasutamise vähenemine veekeskonna reostuse tõttu” soovitame ümber sõnastada järgnevalt: „Veekogude reostus võib kaasa tuua kohaliku tooraine pakkumise vähenemise ja/või selle kvaliteedi ebastabiilsuse”.	Arvestatud.

3.2.53	Ohtude neljanda teesi: „Kodumaise tooraine (kilu) ulatuslikum kasutamine loomasöödaks.” soovitame ümber sõnastada järgnevalt: „Loomakasvatuse kui konkurendi kasvav vajadus kodumaise tooraine järgi võib mõjutada kalatööstuse toorme hinda”.	Antud tees välja võetud, kuna tegemist ei ole ohuga.
3.2.54	Ohtude viimase teesi: „Kalanduslikku kõrgharidust ei ole võimalik saada, kuna puudub riiklik tellimus kõrgharidusega spetsialistide järgi.” soovitame praegusel kujul välja jätta, sest see ei vasta tõele. Oht seisneb riikliku tellimuse lakkamises.	Antud tees välja võetud.
3.2.55	Ettepanekud Kalanduspiirkondade SWOT-analüüsi osas Tugevuste teesi „Kalandusega seotud regioonides on säilinud looduslik ja arhitektuuriline pärand” soovitame ümber sõnastada järgnevalt: „Kalandusega seotud regioonides on säilinud küllaltki terviklik ja puutumatu looduskeskkond ja arhitektuuriline pärand”.	Ei arvesta, mõte valguks laiali.
3.2.56	Nõrkuste teesi „Kalurite arv ei vasta kalaressursile, eriti ranna- ja sisevete püügis” soovitame ümber sõnastada järgnevalt: „Kalurite arv on kohati liiga suur ja ei vasta kasutada olevale lokaalsele kalaressursile.”.	Ei arvesta, mõte valguks laiali.
3.2.57	Nõrkuste teesi: „Vähene huvi kohalike omavalitsuste poolt” puhul on ekspertgrupp arvamusel, et pigem võiks esile tuua, et ääremaade keskmisest vaesematel omavalitsustel on reeglina vähe võimalusi kalandust toetada.	Ei arvesta, vaesed vallad on olnud selles osas pigem aktiivsemad.
3.2.58	Nõrkuste tees: „Liidrite puudumine, kes arendaksid kalandust kui elulaadi” tuleks ekspertgrupi hinnangul kokku panna teesiga: „Nõrgalt on arenenud kohalik ühistegevus ja liidrite puudumine, kes pälviksid piirkonna kalurite usalduse, suudaksid luua tegusa initsiatiivgrupi ja arendaksid kalandust kui elulaadi.”.	Osaliselt arvestatud. „Nõrgalt arenenud kohalik ühistegevus” sisse jäetud.
3.2.59	Soovitame nõrkuste osale lisada järgneva teesi: „Vähene riiklik tähelepanu ja toetus rannapiirkondade arengule.”.	Ei arvesta, kuna on teiste teesidega piisavalt kaetud.
3.2.60	Soovitame võimaluste osa teesi „Kalandustoodetele lisandväärtuse andmine” täpsustada järgnevalt: „Kalandustoodetele lisandväärtuse andmine rannapiirkondades kohapeal.”.	Arvestatud.
3.2.61	Ettepanekud keskkonnaseisundi kirjelduse osas Soovitame jõgede ja järvede osa täiendada järgneva lausega: „Pihkva ja Lämmijärve puhul asuvad peamised saasteallikad väljaspool Eesti territooriumi.”.	Osaliselt arvestatud.
3.2.62	Soovitame rannikumere osa täiendada järgneva lausega: „Toksiliste ainete kontsentratsioonid merekeskkonnas (ja kalades) on paari viimase aastakümne jooksul hakanud vähenema, ent mõnes osas on need siiski veel lubatud normidele väga lähedal	Osaliselt arvestatud. Sama mõte on esitatud kokkuvõtlikuma lausega: „Toksiliste ainete kontsentratsioonid merekeskkonnas

	või isegi ületavad neid, mis mõjutab kalandust negatiivselt (näiteks on vanemates raiemedes dioksiinide kontsentratsioon kriitiliselt kõrge).”	(ja kalades) on paari viimase aastakümne jooksul hakanud vähenema, ent mõnes osas on need siiski veel lubatud normidele väga lähedal.”
4. Rakenduskava eesmärkide ja prioriteetide hindamine		
4.1.1	Et arvestada nii Eesti, EL kui EKF strateegiliste dokumentide tasakaalustatud eesmärkidega, tuleks praegusele Rakenduskavale lisada järgnevad keskkonda kajastavad üldeesmärgid: <ul style="list-style-type: none"> • kalavarude hea seisund ja jätkusuutlik majandamine; • kalandusega kaasnevate negatiivsete keskkonnamõjude minimeerimine; 	Osaliselt arvestatud. Jätkusuutliku majandamise üheks eelduseks on ka hea kalavaru ehk jätkusuutlik majandamine hõlmab nii või teisiti ka jätkusuutliku varude kasutamist, ei pea vajalikuks eraldi välja tuua.
4.1.2	Võttes kokku ekspertarvamused ja KSH ning eelhindamise ühise ümarlaua käigus laekunud ettepanekud, soovime sõnastada Rakenduskava üldeesmärgid järgmiselt. „Eesti kalanduse strateegia 2007–2013“ ja Rakenduskava peamine eesmärk on kalandussektori arendamine tagamaks stabiilne ja jätkusuutlik majandamine kalandussektoris ja kalanduses hõivatud isikute sissetuleku tõus. Rakenduskava üldeesmärgi laiendatud eesmärgid võiksid soovituslikult olla järgmised: <ul style="list-style-type: none"> • kalanduse kui majandusharu arendamine; • Eesti kala ja kalatoodete suurenenud tarbimine; • konkurentsivõimeline kalandussektor; • traditsiooniliste kalanduspiirkondade majandustegevuse mitmekesistamine ja kohaliku kultuuripärandi säilitamine; • kalandusega kaasnevate negatiivsete keskkonnamõjude minimeerimine; • kalavarude hea seisund ja jätkusuutlik majandamine; • suurenenud vesiviljelustoodang Suurenenud vesiviljelustoodangut peaks eesmärkide all eraldi kajastama, sest see on ekspertgrupi hinnangul ainus kalanduse valdkond Eestis, millel on potentsiaali laienemiseks ning mille tootmismahud võivad kordades suurenedada.	Muudame järgmiselt: „Eesti kalanduse strateegia 2007–2013“ ja rakenduskava peamine eesmärk on kalandussektori arendamine tagamaks stabiilne ja jätkusuutlik majandamine kalandussektoris ja kalanduses hõivatud isikute sissetuleku tõus. Laiendatud eesmärgid jätame välja, kuna üldine eesmärk peaks olema siiski üks, konkreetne, arusaadav ning meeldejääv ning laiendatud eesmärgid kajastuvad juba üldeesmärgis.
4.1.3	Soovitame ümber sõnastada 2. telje Eesti eesmärgi, mis hetkel kajastab ainult sisevete kalandust. Telg hõlmab ka vesiviljelust, mis antud juhul eesmärgis ei kajastu.	Arvestatud.
4.1.4	Soovitame ümber sõnastada 3. telje erieesmärgi, mis antud kujul eirab täielikult telje meetmete raames kavandatavaid looduskaitselisi tegevusi (veeloomastiku ja -taimestiku kaitsele ja arendamisele suunatud tegevused).	Arvestatud (Eesti eesmärgi osas).

4.1.5	<p>Rakenduskavas esitatud tegevused on indikatiivsed ning ei pruugi kajastada tegelikult elluviidavaid tegevusi ning nende mahtusid. Tegevuste keskkonnakaitselised aspektid jäävad kohati ebaselgeks. Näiteks II telje all on indikatiivselt nimetatud tegevus: „vesiviljeluses investeringuid, mis on suunatud tootmisvahendite ehitamisele, laiendamisele, uuendamisele ja seadistamisele eesmärgiga parandada töötingimusi, hügieeni või loomatervishoidu. Samuti tootekvaliteedi parandamiseks, negatiivse keskkonnamõju vähendamiseks“. Nimetatud sõnastuses jääb arusaamatuks, milliseid keskkonnamõjusid ja kuidas vähendada püütakse. Väga oluline oleks üle vaadata telgede kirjelduse keelekasutus. Näiteks II ja III telje võimalike rakendavate tegevuste loetelu peaks ümber sõnastama nii, et nad loetleks tegevusi, mitte ei vastaks küsimusele „mida?“ või „milleks?“. Ekspertgrupi hinnangul esineb probleeme tegevuste vastavuses eesmärkidele. <u>Lisaks sellele ei ole tegevused kohati ka teineteist toetavad.</u></p>	Arvestatud.
4.2.1	<p>Soovitame 1.4 meetme „Väikesemahulise rannapüügi toetus“ nimest kõrvaldada sõna „Väikesemahuline“, sest toetatakse kogu rannapüüki, mitte ainult selle väikesemahulist osa.</p>	Tegu EKF- määrusest tuleneva terminiga.
4.2.2	<p>I telje rakendatavate tegevuste osas soovitame täpsustada tegevuse „väikesemahuline rannapüük“ sõnastust. Antud sõnastuses tundub see toetatava tegevusena kummaline – võimalik rakendatav tegevus on rannapüük? Rannapüük on kalanduse osa ja jääb selleks niikuinii, ent ehk on plaanis seda kuidagi toetada, arendada, muuta vms.</p>	Arvestame.
4.2.3	<p>Kalalaevastiku kohandamise meetme puhul I teljel ei ole võimalike rakendatavate tegevuste puhul ära mainitud selektiivsemate tehnoloogiate katsetamist ning juurutamist, mistõttu jääb arusaadamatuks kuidas saavutatakse püügivahendite selektiivsuse suurendamine.</p>	Katsetamine ja juurutamine ei käi siia alla, küll aga selektiivsemate püügivahendi ostmine.
4.2.4	<p>II telje rakendamise vajalikkuse põhjenduse juures soovitame esimese lause ümber sõnastada järgnevalt: „Arvestades maailmaturu kiiret arengut, määrab sektori arenguvõimaluse ja jätkusuutlikkuse kohanemisvõime.“. Vastasel juhul võib lause mõtte üle vaielda - ka mittearenevas keskkonnas paneb kõik paika konkurentsivõime. Muutuvas keskkonnas on oluline eelkõige kohanemisvõime.</p>	Ei arvesta. Konkurentsivõime eeldab nii või teisiti kohanemisvõimet.
4.2.5	<p>II telje rakendamise vajalikkuse põhjenduse juures soovitame teise punkti ümber sõnastada järgnevalt: „Eestis on puudus tänapäevase haridusega kalakasvatajatest, kalakasvanduste projekteerijatest ja seadmete müüjatest-hooldajatest. Vajalik on toetada koolitust, infovahetust ja rakendusuringuid selles valdkonnas.“. Hetkel on</p>	Sõnastust on parandatud.

	lause sõnastus nii segane, et raske on välja lugeda, mida antud lausega üldse öelda soovitakse.	
4.2.6	II telje rakendamise vajalikkuse põhjenduse puhul soovitame kolmanda punkti: „Arvestades, et vesiviljeluse areng peab tuginema turunõudlusel, on vesiviljelussektoris eelkõige vajalik tähelepanu pöörata tootmise laiendamise seotud investeeringute toetamisele, keskendudes eriti keskkonna alastele investeeringutele.” sõnastuse üle vaadata - turunõudlusele tuginemine ei pea tingimata ja eelkõige tähendama laiendamisvajadust. See võib tähendada hoopis sama mahu juures kvaliteedi tõstmist või sortimendi muutmist. Turunõudlus ei tähenda samuti sugugi automaatselt ja paratamatult seda, et tuleks toota keskkonnasõbralikumalt. Lause sisu on see, et vesiviljeluses tuleb toetada tänapäevasel keskkonnasäästlikul tehnoloogial põhinevate konkurentsivõimeliste suure tootmismahuga ettevõtete rajamist.	Arvestatud.
4.2.7	II telje rakendamise vajalikkuse põhjenduse puhul soovitame neljanda punkti ümber sõnastada järgnevalt: „Vesiviljeluse konkurentsivõime tõstmiseks on soovitatav Eesti kalakasvatuse jaoks uute kalaliikide (tuurad) kasvatamise toetamine.	Arvestatud osaliselt, „vesiviljeluse mitmekesistamine”.
4.2.8	II telje rakendamise vajalikkuse põhjenduse puhul soovitame viienda punkti: „Arvestades tarbijate vajadusi tuleb kalatoodete töötlemisel tähelepanu pöörata aktiivsele tootearendusele, mis võimaldaks pakkuda võimalikult mitmekesist tootevalikut. See tähendab nii uute toodete väljatöötamist, innovaatiliste tehnoloogiate ning seni veel kasutamata või vähe kasutatud kalaliikide kasutuselevõtmist.” neljandaga (eelmisega) kokku panna.	Arvestatud osaliselt, eelmise punktiga ei liida, kuna ühes räägitakse vesiviljelusest, teises aga töötlemisest.
4.2.9	II telje loetelu rakendatavatest tegevustest annab vesiviljeluse osas ekspertgrupi hinnangul vale prioriteetide järjekorra. Esikohal peaks olema keskkonnasäästliku ja majanduslikult efektiivse tootmistehnoloogia rakendamine, tootekvaliteedi parandamine ja toodete valiku laiendamine. Teisel kohal sellega kaasnev töötingimuste, hügieeni ja loomatervishoiu parandamine. Täpsustada tuleks ka, et ega loomatervishoiu puhul ei ole tegemist toortõlkega (<i>animal welfare</i> ei ole looma tervishoid). Käesolev lõik on vastuolus 5.1.2. esimeste lausetega mis püstitavad ülesandena konkurentsivõime ja tootmismahu suurendamise.	Ei arvesta, kuna loetelu ei ole prioriteetide järjekorras.
4.2.10	Soovitame II telje vesiviljeluse meetme alt välja jätta kalaturismiga seotud tegevused ning keskenduda ainult nende tegevuste toetamisele, mis on otseselt suunatud toodangumahu suurendamisele. Nn „õngitsemisturismiga” seotud tegevusi on võimalik	Arvestatud.

	rahastada IV telje alt. Tootmise ja turismi eristamiseks tuleks neid defineerida näiteks tootmiskahtude alusel. Vikerforelli puhul võiks see olla näiteks 50-100 tonni aastas.	
4.2.11	Soovitame täpsustada - mida kujutab endast avalik sektor sihtgrupina II telje puhul.	Avalik sektor välja jäetud.
4.2.12	Soovitame täpsustada II telje tegevuste all - milliseid keskkonnamõjusid ja kuidas vähendada püütakse.	Arvestatud.
4.2.13	Soovitame täpsustada II telje kolmanda meetme: „Kala ja vesiviljelussaaduste töötlemine ja turustamine” sõnastust, sest töötlemine ja turustamine ei ole meetmed vaid kalanduse põhitegevused. Sõnastus võiks ekspertgrupi hinnangul olla järgnev: „Kala ja vesiviljelussaaduste töötlemise ja turustamise toetus”.	Arvestatud.
4.2.14	Soovitame üle vaadata I telje meetmete spetsiifilise kirjelduse all meede 1.1 „Kalalaevastiku kohandamine” juures toodud toetuse piirmäärade tabeli. Hetkel esineb seal ekspertgrupi hinnangul ebaloogika. Selle tabeli abil arvutades tuleb välja iga suurusklassi siseselt nii, et mida väiksema GT-ga laev seda suurem piirmäär. Ekspertgrupi hinnangul on see kummaline. Näiteks 1 GT laev saab umbes 200 000 EEK-i ja 10 GT laev 48000 EEK-i. Matemaatiline loogika ütleb, et kui murrujoone all number (GT väärtus) suureneb, siis murdarvu väärtus väheneb. tegelikult tuleks koostada valem, mille puhul GT-d korrutatakse - siis saaks suurema GT-ga laev suurema toetuse.	Kalkkriips näitab GT kohta, tegu ei ole jagamismärgiga.
4.2.15	Soovitame üle vaadata meetme 1.3 spetsiifilise informatsiooni all toodud lause „Tingimused, mida kohaldatakse laevade rühma mootorivõimuse vähendamise lubamisel ning kõnealuste tingimuste järgimise kontrollimiseks kehtestatud mehhanism.”. Lause peaks selgemalt sõnastama, näitamaks et esitatud tingimuste täitmise puhul on mootori vahetamine abikõlblik (praegune sõnastus ütleb, et mingitel tingimustel saab ja mingitel mitte, mootorit väiksema vastu vahetada). Soovitav sõnastus võiks ekspertgrupi hinnangul olla järgnev: „Tingimused, mille täitmise korral mootori vahetamiseks saab taotleda investeeringutoetust...”.	Tuleneb EKF rakendusmääruse I lisast; need ei ole ainukesed tingimused, mida peab täitma taotlemisel, vaid see on mehhanism, kuidas riik tagab nõuete täitmist.
4.2.16	Meede 2.3 spetsiifilise informatsiooni juures välja toodud lause: „Erandiks on mutnikupüük, mida reguleeritakse maksimaalse lubatud väljapüügiga.” (lk 25) on ekspertgrupi andmetel vale - mutnikupüüki ehk eestipäraselt põhjanoodapüüki ei reguleerita maksimaalselt lubatud väljapüügiga, vaid püügipäevade arvuga. 2005. aasta oli erand – kalurid sõlmisid omavaheline kokkulepe teatud koguse väljapüüdmise osas. Antud kokkuleppe oli seotud sellega, et 2004. aastal oli toimunud	Arvestatud.

	suur ülepuük.	
4.2.17	Meede 4.1 puhul soovitame täpsustada, kas territoorium, kus aktiivrühm meetmeid rakendab, võib paikneda ka vaid ühe valla territooriumil (näiteks Kihnu).	Tekstist tuleb välja, et ei või.
4.2.18	Ekspertgrupi hinnangul tuleks III telje vahenditest toetada kalaveterinaaria üksuse loomist (näiteks Maaülikooli Veterinaarmeditsiini ja Loomakasvatuse Instituuti), mis oleks võimeline kontrollima kalakasvatuse ja looduslikke kalapopulatsioone ohustada võivaid kalahaigusi.	See on Veterinaar- ja Toiduameti ülesanne. Antud tegevust EKF ei toeta.
4.2.20	Keskkonnakaitseliselt oleks soovitatav toetada nn suletud tsükliga kalamajandite loomist. See vähendaks haiguste levimise riske kalamajandites ja nende levikut looduslikesse kalapopulatsioonidesse. Samuti vähendaks see orgaanilise reostuse ja vesiviljeluses kasutatavate kemikaalide sattumist pinnavette.	Vajadusel sätestatakse antud tingimus meetme määruse tasandil ning arutatakse seirekomisjonis.
4.2.21	Soovitame ühishuvi meetmete raames toetada angerja asustamist veekogudesse (eriti sobilik on Pärnu jõgi), kust neil on võimalik rännata looduslikele koelmutele Sargasso meres.	Ei ole abikõlblik tegevus, v.a kui seda ei näe ette mõni ühenduse direktiiv või regulatsioon.
4.2.22	III telje üheks tegevuseks võiks ekspertgrupi hinnangul olla kala- ja kalatoodete keskkonnasõbralik sertifitseerimine ja märgistamine. See annab kindluse ettevõtte keskkonnasõbralikkuse suhtes ning annab toodetele (tulevikus) turueelise.	Ei plaani toetada EKF raames, kuid ei välista muid soodustavaid tegevusi antud valdkonnas tulevikus.
5. Rakenduskavas välja toodud strateegia eeldatavad tulemused ja mõjud		
5.2.1	Ettepanekud mõjuindikaatorite osas Soovitame lisada mõjuindikaatori, mis peegeldaks kalavaru seisundit, sest kalavaru seisund on püügisektori toimimise aluseks. Programmiperioodi lõppedes peaks olema võimalik hinnata, et kas püügivõimsuse vähendamisel on vähenenud ka reaalne surve kalavarudele.	Kuivõrd kalavaru on püügisektori aluseks, siis näitavad ka püügisektori indikaatorid kalavarude seisust. Püügivõimsuse vähendamise kohta saame infot meetme rakendamisel rakendusindikaatoritest, mille kohta kogutakse andmeid lisaks olemasolevatele mõju- ja tulemusindikaatoritele.
5.2.2	Soovitame lisada mõjuindikaatori, mis vastaks eesmärgile „Sotsiaalmajandusliku struktuuri mitmekesistamine ja traditsioonide säilitamine”.	Ei arvesta. Ei pea antud juhul heaks indikaatoriks.
5.2.3	Üheks üldeesmärgiks on konkurentsivõime kasv. Püügisektoris tähendab see, et peab tõusma keskmise kaluri kohta püütud saak või (veelgi parem) tõusma saagi väärtus esmakokkuostuhindades. Soovitame lisada vastava mõjuindikaatori. Arvestada tuleks saaki FTE (<i>full time employment</i>) ehk täistöökohta kohta. Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituudi andmetel on Eestis hetkel ~300 kaluri täistöökohta.	Ei arvesta, kuna sellekohane statistika on siiski kahjuks puudulik ja võib viia valede järeldusteni.
5.2.4	Ettepanekud telgedepõhiste tulemusindikaatorite osas I telje tulemusindikaatorina peaks saama hinnata ka selektiivsemate püügimeetodite	Arvestaksime, kuid kahjuks ei ole võimalik nimetatud tulemusindikaatorit statistiliselt usaldusväärselt hinnata.

	kasutuselevõtu tulemusi. Soovitame lisada vastava tulemusindikaatori.	
5.2.5	II telje tulemusindikaatorite osas soovitame teist indikaatorit täpsustada järgnevalt: „Vesiviljeluse toetuste abil saavutatud toodangumaht”.	Arvestame osaliselt: „..... maksimaalne projektijärgne toodangumaht”.
5.2.6	Soovitame II telje tulemusindikaatoriks vesiviljeluse osas lisada ka toodangu väärtuse või käibe.	Arvestatud.
5.2.7	Soovitame II telje raames vesiviljeluse osas lisada tulemusindikaatoriks ka vesiviljelusega tegelevate ettevõtete arvu – seejuures tuleks arvestada aga ainult neid ettevõtteid, mis ületavad jätkusuutlikkuse piiri (näiteks 50 või 100 tonni). EL mõistes on alla 100 tonni tootmine kodumajandus, isegi mitte mikroettevõtte.	Ei arvesta. Ei pea antud juhul heaks indikaatoriks.
5.2.8	Soovitame II telje raames vesiviljeluse osas lisada ka mõne keskkonnasäästlikkuse indikaatori (näiteks EL toetusega rajatud suletud süsteemiga või osalise veepuhastusega kalakasvanduste arv).	Indikaator ei täidaks oma eesmärki. Tõenäoliselt on enamik kasvandustest kas suletud süsteemiga või osalise veepuhastusega.
5.2.9	Ekspertgrupi hinnangul peaks III telje indikaatorit „Toetust saanud veeloomastiku-ja taimestiku kaitse ja arendamise projektide arv” täpsustama. Mis on veeloomastiku arendamise projektid? Projektide arv on halb indikaator, mis ei näita sisuliselt väga palju. Võime ju ühe suure projekti jagada 5 väiksemaks, aga sisuliselt ei anna see midagi juurde. Soovitame kaaluda järgnevaid indikaatoreid: <ul style="list-style-type: none"> • kvaliteetse koelmuala lisandumise määr • rändeteede avanemise puhul lisandunud siirdekaladele avatud jõe osa (%) 	Ei arvesta.
5.2.10	Soovitame III telje tulemusnäitaja „Pilootprojektide arv” puhul lisada pilootprojekti definitsiooni. Hetkel jääb indikaatori sisu ja eesmärk arusaamatuks.	Toetatavad pilootprojekt peavad olema innovatiivsed, neil peab olema kindel kestvus ja maksumus. Arvestades pilootprojektide eksperimentaalset iseloomu, on üle 1 miljoni euro maksvatele projektidele toodud EKF rakendusmääruses eritingimused. Pilootprojektid ei või olla majanduslikku laadi ja projekti raames saadud kasu tuleb toetuse summast maha arvutada. Täpsemalt reguleeritakse pilootprojektidele esitatavad nõuded meetme tingimuste määruuses.
5.2.11	Soovitame tulemusindikaatori „Toetust saanud reklaamikampaaniate arv” puhul täiendada, et tegemist on kampaaniatega, mille eesmärgiks on kalatarbimise üldine suurendamine Eestis.	Ei arvesta. Reklaamikampaaniad ei pruugi olla seotud üksnes kalatarbimisega Eestis.
5.2.12	Soovitame III telje tulemusnäitaja „Toetuse abil teostatud turuuringute arv ” puhul	Ei arvesta. Kolmanda telje alt ongi võimalikud vaid üldist

	täpsustada, et tegemist on üldist huvi pakkuvate turu-uuringutega (toetust taotlevad liidud).	huvi pakkuvad tegevused. Ei pea vajalikuks korrata
5.2.13	IV telje tulemusnäitajal „Kohaliku strateegia raames esitatud projektide arv” puudub ekspertgrupi hinnangul sisuline väärtus. Esitada võib ju igasuguseid projekte. Kindlasti peaks siinkohal käsitlema siiski kohaliku strateegia raames elluviidud projekte.	Arvestatud.
5.3.1	Mõjuindikaatori „Käive töötaja kohta” puhul peaks kindlasti täpsustama, et sihttase ei ole jooksevhindades.	Arvestatud.
5.3.2	Ekspertgrupi hinnangul on II telje tulemusindikaatori „Planeeritav toodangumaht” 2010 aasta kontrolltase 2000 tonni liiga kõrge. Soovitame kaaluda antud kontrolltasemena 1000 tonni.	Arvestatud
5.3.3	III telje raames välja toodud indikaatori „Toetust saanud veeloomastiku-ja taimestiku kaitse ja arendamise projektide arv” sihttase – 3 projekti aastaks 2013 on ekspertgrupi hinnangul liiga väike. Soovitame antud sihttasest tunduvalt suurendada. Soovitame asendada sõnastuse järgnevalt: „Toetust saanud kala- ja vähifauna seisundi parandamisele suunatud projektide arv”.	Arvestatud.
5.3.4	Ühishuvi meetmetes on ekspertgrupi hinnangul pilootprojektide arv sihttasemena selgelt liiga väike. Antud arv peaks olema vähemalt 5-6, aga nagu pilootprojektide puhul oodatav, peaksid projektid olema väiksemad.	Arvestatud.
5.3.5	Toetuse abiga külastatud messide arvu puhul peaks täpsustama, et külastatud messide alla loetakse ka korduvalt külastatud messid, sest reaalselt toimub igal aastal 4-5 olulisemat rahvusvahelist messi, mida tasub külastada. Iga hinna eest messidel käimine ei ole mõttekas.	Arvestatud.
5.3.6	Ekspertgrupi hinnangul on IV telje esimese tulemusindikaatori „Aktiivrühmade arv kalanduses” sihttase - 4 aktiivrühma aastaks 2013 - selgelt alahinnatud. Kui meetme kirjeldusest tuleb välja, et plaanis on moodustada kokku 8 aktiivrühma, siis jääb mõistetamatuks kvantitatiivse eesmärgina 7 aasta jooksul ainult 50 %. Eriti mõistetamatuks jääb see olukorras, kus ligi 25% kogu toetusest läheb IV telje alla. Soovitame antud näitaja kindlasti üle vaadata.	Parandatud 5-ks.
6. Rakendussüsteemide sobivus Rakenduskava eesmärkide täitmiseks		
6.1.1	Vastavalt Rakenduskava osale 7.1.1 „Korraldusasutus ja rakendusüksus” delegeeritakse osa korraldusasutuse ülesandeid rakendusüksusele – Põllumajanduse Informatsiooni ja Registrate Ametile. Ilmselt on siinkohal tegemist näpuveega ning mõeldakse ikkagi	Arvestatud.

	Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ametit. Soovitame vastava paranduse sisse viia.	
6.1.2	<p>Kas kavandatud seire- ja hindamise korraldus on tõhus, võttes arvesse ka 2004-2006 programmiperioodi kogemusi?</p> <p>Vastavalt EL Nõukogu määruse (EÜ) nr 1198/2006 artiklile 20, peab Rakenduskava sisaldama hindamis- ja seiresüsteemide kirjeldust. Hindajale edastatud Rakenduskava versioonis on lühidalt kirjeldatud seirekomisjoni koosseisu ning selle peamiseid tööülesandeid. Hindamissüsteemi kirjeldusel piirdud ainult viitega iga-aastasele hindamisplaanile. Ekspertgrupi hinnangul peaks seire- ja hindamissüsteemide kirjeldus olema põhjalikum ning süstemaatilisem. Kindlasti peaks ka seire- ja hindamise osas kirjeldama, et seiresüsteemi, sh aruandlust ja seirekomisjoni tööd koordineerib korraldusasutus, samuti peaks Rakenduskavas kirjeldama, kuidas komisjonile esitatavasse aruandesse sisendid saadakse ja millised on aruande peamised osad. Rakenduskavas peaks olema välja toodud, millise õigusaktiga on reguleeritud või veel kavatakse reguleerida seireinfo kogumise ja edastamise kord ning samuti hindamiste läbiviimise kord. Määruse artiklites 49-50 on sätestatud programmi vahehindamise ja järelhindamise põhimõtted. Rakenduskavas on hindamiste läbiviimiseks kavandatava süsteemi kohta teave puudulik. Süsteem peaks hõlmama hindamiste korraldamise põhimõtteid (kes on hindamise tellija, millised on hindamise eesmärgid ja kuidas tagatakse hindamise kvaliteet). Selgelt soovitame välja tuua, milliste küsimustega iga hindamisliik - vahehindamine ja järelhindamine - tegeleb, kes hindamisi korraldab ja kes reaalselt läbi viib (ametkond, sõltumatu hindaja jne.) ning milleks kasutatakse hindamise tulemusi. Kaaluda tasuks ka hindamise juhtkomitee moodustamist, et tagada hindamiste ettevalmistamine ja nende tulemuste kasutamine programmi või telje suhtes võimalikult kasulikul viisil. Äärmiselt oluline on, et suure osa seireinfost saaks koguda juba taotustest – see eeldab, aga detailsete seireindikaatorite määratlemist meetme tasandil enne taotlusvoorude avamist ehk detailset seireplaani. Eesti avalikule sektorile on omane suur kaadri volavus ja eriti järelhindamist teostades võib tekkida probleem, et rakendamisega algselt seotud isikud ei ole enam kättesaadavad. Ekspertgrupi hinnangul on äärmiselt oluline tagada, et nii dokumentaalne kui isikutelt pärinev info on seire ja hindamise huvides vajalikul hetkel kättesaadav. Ekspertgrupi hinnangul on seire- ja hindamissüsteemi kirjeldus Rakenduskavas hetkel puudulik. Seetõttu ei ole</p>	<p>Tuleb arvestada, et terviklikku ülevaadet perioodi 2004–2006 (vahe)tulemustest on veel vara nõuda). Kuna olemasolev seiresüsteem on sisse töötatud ja seda on eeskujuliku näitena uute EL liikmesriikide hulgast esile toodud, kasutame ka uues seiresüsteemis võimalusel samu elemente.</p> <p>Seireinfo kogumise ja edastamise kord, sh seirearuande vorm, RA/RÜ ülesanded; samuti hindamiste läbiviimise kord reguleeritakse põllumajandusministri käskkirjaga. Seirekomisjoni liikmed määratakse vastavate asutuste ettepanekul põllumajandusministri käskkirjaga, võttes aluseks komisjonis osalevate institutsioonide poolt saadetud kirjad nende esindajate kohta. Euroopa Komisjoni esindajatel on õigus osaleda seirekomisjonis vaatlejana.</p> <p>Indikaatorite määramisel võtame võimaluse korral aluseks eelneval programmiperioodil kasutatud indikaatorid antud tegevusvaldkonnas, sest valdkonna arengu pikaajaliseks seireks on vajalik võrreldavate indikaatorite olemasolu. Indikaatorite määramisel lähtume ka EK vastavast meetodilisest juhendist.</p>

	dokumendi põhjal võimalik ka hinnangu andmine antud süsteemide tõhususe osas.	
--	---	--

8. LISA

KALANDUSEGA SEOTUD PIIRKONNAD JA RAHVASTIKUTIHEDUS

Kalandusega seotud piirkonnad

Kalandusega seotud piirkonnad Eestis võib jagada kaheks: mereäärsed ja siseveekogude äärsed piirkonnad. Mereäärsed kalandusega seotud piirkonnad võib jaotada tinglikult kolmeks: Väinamere piirkond (k.a. Saaremaa ja Hiiumaa lääneosa), Liivi lahe piirkond ja Soome lahe piirkond. Siseveekogude äärsed kalandusega seotud piirkonnad on Peipsi, Lämmi- ja Pihkva järve piirkond ja Võrtsjärve piirkond. Neis piirkondades on ka kalandussektoris hõivatute osakaal valdade rahvastikust suurim ning sealhulgas ka kalurite arv jääb nimetatud piirkondades 500 ümber, v.a. Võrtsjärve piirkond, kus kalureid ca 70. Kõiki neid piirkondi iseloomustab madal asustustihedus ja vähenev kalapüük. Samas kalandustegevused ja kalaressurss on piirkonniti erinevad. Ülalmainitud arvesse võttes eeldame, et nendes piirkondades luuakse kuni kaheksa kalanduse aktiivrühma.

Vähesed kogemused LEADERi rakendamisel ei anna piisavalt võimalusi toetuda nende kogemusele. Samuti ei ole teisi olemasolevaid tugevaid struktuure, mille baasil luua kalanduse aktiivrühmi.

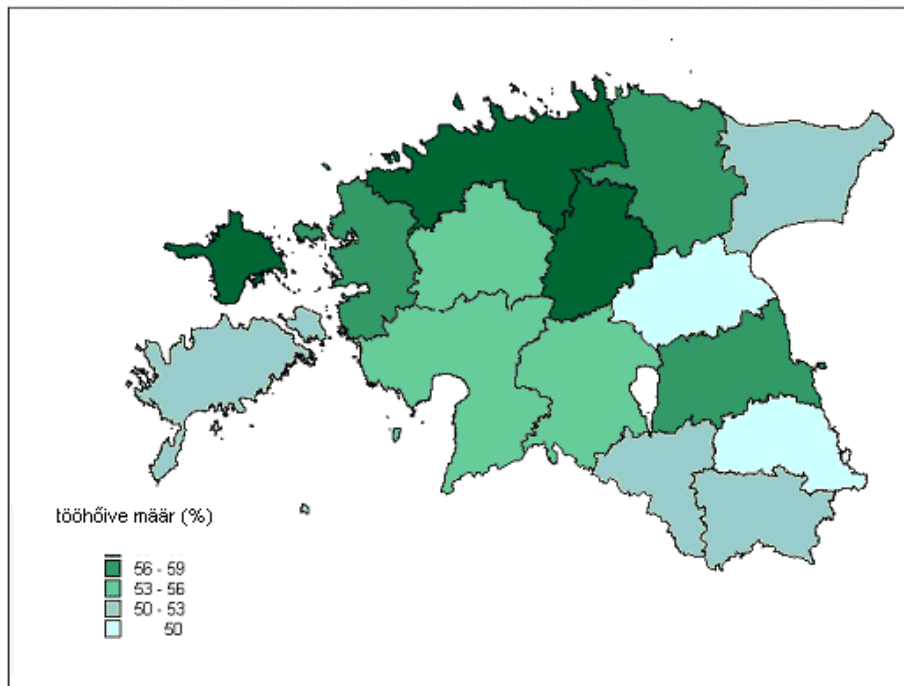
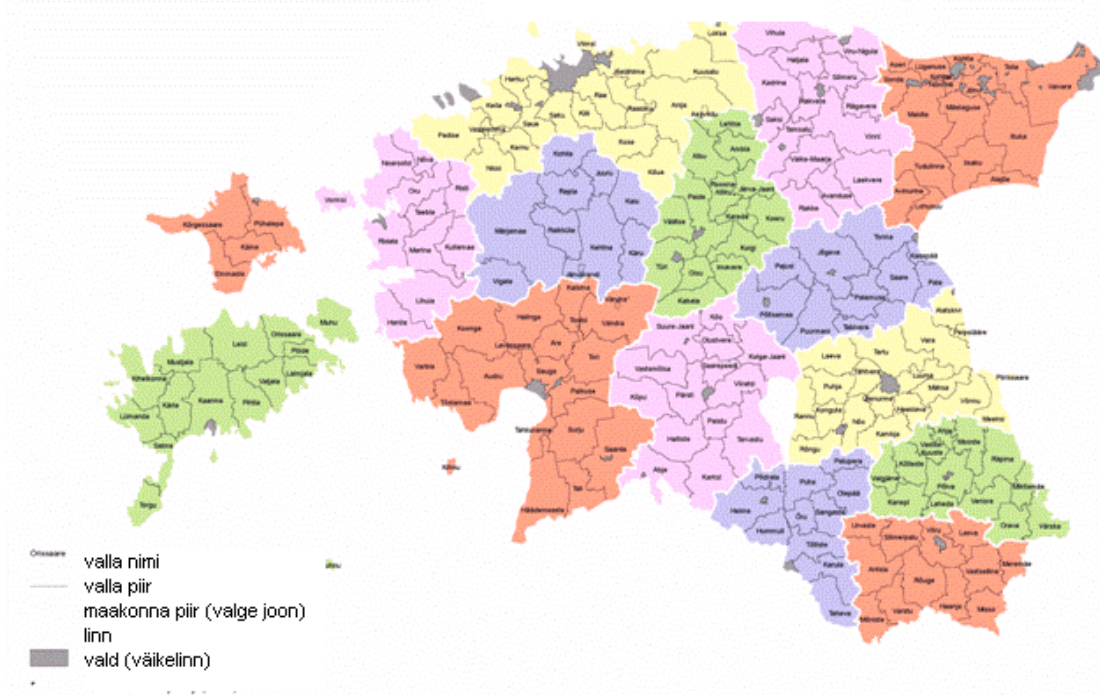
Põllumajandusministeerium määrab ära kaheksa potentsiaalselt abikõlblikku piirkonda, mis on vastavuses kalanduspiirkondade valikukriteeriumitega ja kus saab kalanduse aktiivrühmi moodustada. Need piirkonnad on järgmised:

- 1) Hiiumaa – Emmaste, Käina, Kõrgessaare, Pühalepa, Kärkla;
- 2) Saaremaa – Ruhnu, Muhu, Põide, Laimjala, Valjala, Pihtla, Kaarma, Salme, Torgu, Kärkla, Lümända, Kihelkonna, Mustjala, Leisi, Orissaare;
- 3) Pärnumaa – Häädemeeste, Tahkuranna, Paikuse, Audru, Tõstamaa, Varbla, Sindi, Kihnu;
- 4) Peipsi – Värskä, Mikitamäe, Meeksi, Võnnu, Mäksa, Piirissaare, Vara, Peipsiääre, Alatskivi, Pala, Kasepää, Tabivere, Saare, Palamuse, Lohusuu, Tudulinna, Iisaku, Alajõe, Mustvee, Kallaste, Räpina;
- 5) Soome laht 1. – Padise, Keila, Paldiski, Harku, Viimsi, Jõelähtme, Kuusalu, Loksa;
- 6) Soome laht 2. – Vihula, Viru-Nigula, Aseri, Lügänuše, Kohtla, Toila, Vaivara, Narva-Jõesuu, Kunda;
- 7) Läänemaa – Hanila, Lihula, Martna, Ridala, Vormsi, Oru, Noarootsi, Nõva;
- 8) Võrtsjärve – Põdrala, Puka, Rõngu, Rannu, Puhja, Laeva, Kolga-Jaani, Viiratsi, Tarvastu.

Rahvastikutihedus

Vastavalt Eesti Statistikaameti andmetele 1. jaanuari 2007. aasta seisuga oli valdade elanike arv 447 663 (33,3% Eesti rahvaarvust). Valdade keskmine rahvastikutihedus oli 10,6 elanikku ruutkilomeetri kohta. Lisaks on neljanda prioriteetse suuna „Kalanduspiirkondade säästev areng” raames maapiirkondade hulka arvatud ka teatud elanikearvuga (kuni 4500 elanikku) linnad.

Vallad 2005. aastal (aasta alguses)

Piirkondade madal tööhõivemäär annab tunnistust „vaba” tööjõuressursi olemasolust (s.o majanduslikku arengusse kaasamata ressurss) ning põhjustab piirkondlikke heaolu (elustandardi) lahknevusi.

9. LISA

TEAVITUS- JA AVALIKUSTAMISTÖÖ TEGEVUSKAVA

1. Veebilehekülg

EKFi veebilehe aadress on www.agri.ee/ekf.

Veebilehel on üleval värsked uudised, pressiteated, vajalikud õigusaktid ja kontaktandmed, taotluste vastuvõtu kuupäevad, info seminaride ja teabepäevade kohta, asjakohane statistika, ülevaade programmi edenemise kohta jne.

Veebileht on eelkõige suunatud potentsiaalsetele taotlejatele, küll aga peab lehekülg pakkuma avalikkusele ülevaatlikku pilti EKFi toetustest ja nende eesmärkidest. Veebilehel on kogu info toetuse taotlemise võimalustest ja taotlemise üldisest korrast. Lisaks on seal ülevaade toetuse taotluste menetlemise ning meetmete väljatöötamise korrast.

Veebilehel on eraldi sektsioon, kust on kättesaadav informatsioon toetuse saajate kohta. Avaldatava info hulka kuuluvad taotleja nimi, maakondlik kuuluvus, abikõlblikud kulud/investeeringud ja toetussumma. Veebilehel on võimalik avaldada ka näiteid edukatest projektidest.

Veebileht on ka oluline tagasisidekanal. Kasutajale tehakse lihtsaks küsimuste esitamine ja probleemide tõstatamine, millele korraldusasutuse või vahendusasutuse ametnikud vastavad.

Veebilehe kaudu on võimalik liituda uudiskirjalistiga, mille vahendusel jõuavad värsked uudised ja teated kõigi registreerunud huvilisteni. Veebilehte uuendatakse pidevalt, et oleks tagatud esitatud info aktuaalsus.

Lehekülje hoolduse ja info ülespanemise eest vastutab Põllumajandusministeerium. Vahendusasutus vastutab oma veebilehel oleva informatsiooni aktuaalsuse, täpsuse ja asjakohasuse eest.

2. Teavitustöö läbi meediakanalite

Korraldusasutus ja vahendusasutus seisavad hea selle eest, et rakenduskava toetustega seonduv saaks piisava tähelepanu ka meediakanalites (trüki- ja elektrooniline meedia). Korraldusasutus koostab vajaduse korral ka eraldi infolehti, mida levitatakse nii trüki- kui elektroonilise meedia vahendusel.

Nii korraldusasutus kui vahendusasutus vastutavad meediakanalitelt tulnud infopäringute õigeaegse, täpse ja adekvaatse vastamise eest.

3. Trükised ja infomaterjalid

Nii korraldusasutus kui vahendusasutus annavad välja trükiseid, info- ja juhendmaterjale, mis abistavad potentsiaalseid taotlejaid toetuse taotlemisel ja taotlusdokumentide koostamisel.

Programiperioodi käigus antakse välja ka infomaterjale, milles tutvustatakse teostatud projekte. Trükised, info- ja juhendmaterjalid sisaldavad infot meetmete,

taotlejatele esitatavate nõuete, kriteeriumide, hanke- ja taotluskorra, hindamiskriteeriumide, taotlusvormide jne kohta. Trükised tehakse kättesaadavaks ka elektrooniliselt.

4. Seminarid ja teabeüritused

Nii korraldusasutus kui vahendusasutus korraldavad sihtrühmade teavitamiseks seminare ja teabeüritusi. Potentsiaalsetele taotlejatele ning konsulentidele ja nõustajatele suunatud infoürituste ja koolituste puhul on rõhk suunatud eelkõige meetme- ja taotlemisspetsiifilise info edastamisele.

6. Aastaruanded

Iga aasta koostab Põllumajandusministeerium eelneva eelarveaasta seirearuande, mis sisaldab finants- ja tulemusnäitajaid. Rakenduskava edenemine ja sellega seotud teavitustöö tegevused kajastuvad ka ministeeriumi aastaruandes.

7. Euroopa Kalandusfondi toetuste logo

EKFi rakendamise ettevalmistamise käigus töötati välja EKF toetuste logo ning valmis selle kasutamise juhend (stiiliraamat). Stiiliraamatu koostamisel lähtuti komisjoni määrusest (EÜ) nr 498/2007 Info logo ja selle kasutamise kohta on kättesaadav EKFi veebilehel.

Toetuse saajatele kohustuslikud avalikustamis- ja teavitamisnõuded sätestatakse põllumajandusministri vastavasisulise määrusega, mis on koostatud komisjoni määruuses (EÜ) nr 498/2007 sisalduvaid nõudeid silmas pidades.

8. Rakendamine

Põllumajandusministeeriumis jagavad teavitustööga seotud ülesandeid avalike suhete osakond ja kalamajandusosakond.

Avalike suhete osakonna vastutada on igapäevane kommunikatsioonitegevus ning meediasuhtlus. Avalike suhete osakonna ülesanne on anda teavitustegevuse ülevaateid seirekomisjonides ning hoolitseda EKFi veebilehe täiendamise ja uuendamise eest.

Kalamajandusosakonna vastutada on koostöö sotsiaalpartneritega toetusmeetmete väljatöötamisel ning teavitustegevus seminaride ja teabeürituste korraldamise näol.

Lisaks vastutab teavitustöö eest ka vahendusasutus oma tööülesannete piires.

9. Aruandlus ja hindamine

Teavitustöö aruandluse koostamise ja hindamise korraldamise eest vastutab Põllumajandusministeeriumi avalike suhete osakond. Kord aastas koostatakse seirekomisjonile esitamiseks aruanne peamiste teostatud teavitustegevuste kohta. Peamisi teavitustegevusi kajastatakse ka rakenduskava aastaruandes.

Teavitustöö hindamisel kasutatakse järgmisi meetmeid/kriteeriume:

- meediamonitooring: rakenduskava rakendamisega seotud asutuste poolt rakenduskava temaatika ning tähtsamate ürituste kajastamise jälgimine meedias;
- veebileht: veebilehe külastatavuse ja sisu analüüs;

- teavitussüritused: korraldatud seminaridel osalenute arv ning nendelt saadud tagasiside analüüs;
- trükised: väljatöötatud trükiste kasutamise ja tagasiside analüüs;
- kasusaajate informeerituse tõus: toetuse taotluste hulga ja kvaliteedi analüüs;
- avaliku arvamuse uuringud;
- toetuste rakendamisel püstitatud eesmärkide saavutamine.